

DANKWOORD

Als sluitstuk van een uiterst leerzaam traject, zowel op educatief als persoonlijk vlak, acht ik dit de ideale gelegenheid om bepaalde personen te bedanken.

Allereerst mijn ouders en jongere broer. Dankjewel voor de warmte en de niet aflatende steun die jullie mij al die jaren geboden hebben. Zelfs in de moeilijkeren tijden wanneer ik niet het meest aangename gezelschap was, toonden jullie alle begrip. Een cliché of niet, maar zonder jullie had ik dit zeker niet klaargespeeld. Daarom, papa, mama en Dario: *Grazie di cuore!*

Verder wil ik ook mijn promotor prof. dr. Petra Foubert bedanken om mij de kans te bieden om over dit onderwerp te kunnen schrijven. Ik ben haar dan ook zeer erkentelijk dat ze het mij mogelijk heeft gemaakt om mijn passie in een thesis te kunnen verwerken. Zelfs met dit niet-alledaags onderwerp kon ik op uitstekende adviezen rekenen. Haar voortreffelijke begeleiding en enthousiasme voor het onderwerp hebben mijn overtuiging voor het onderwerp alleen maar gesterkt.

Infine, voglio ringraziare professore Michele Colucci per il suo aiuto e per l'introduzione al suo network. La disponibilità del professore e l'ospitalità del professore e la sua famiglia non dimenticherò mai.

ALESSIO TERRASI

INHOUD

DANKWOORD	1
AFKORTINGEN.....	5
SAMENVATTING	7
1. Inleidend hoofdstuk	9
1.1 Onderzoeksopzet	9
1.2 Onderzoeksvraag en methodologie	10
2. Setting the scene.....	13
2.1 Organisatie	13
2.1.1 De voetbalwereld	13
2.1.2 Wisselwerking met de overheden	15
2.2 Het transfersysteem.....	17
2.2.1 De dynamiek	17
2.2.2 Het systeem	18
2.2.3 Transfers vroeger en nu.....	19
3. Third-Party Ownership	21
3.1 Het fenomeen TPO en de opkomst ervan	21
3.1.1 ‘Contractstabiliteit’	21
3.1.2 Federatieve en economische rechten	21
3.1.3 De balans slaat door: TEVEZ & MASCHERANO	23
3.1.4 Definitie.....	25
3.2 Verschillende vormen	26
3.2.1 TPO sensu stricto	26
3.2.2 TPO sensu lato	28
3.3 Status quaestionis van TPO in Europa.....	29
3.3.1 Algemeen	29
3.3.2 Patriae selectae: Portugal, Spanje, Oost-Europa	30
3.3.3 Conclusie	31
3.4 De voor- en tegenstand	32
3.4.1 Argumenten pro.....	32
3.4.2 Argumenten contra	35
3.4.3 Standpunten van de stakeholders	38

3.4.4	Conclusie	42
3.5	Reeds genomen maatregelen	43
3.5.1	Nationaal niveau: Engeland, Frankrijk en Polen.....	43
3.5.2	Internationaal niveau	46
3.5.3	Conclusie	47
3.6	Kernclausules van een TPO-contract.....	48
3.7	Tussenbesluit	50
4.	Vrij verkeer van werknemers in europa.....	51
4.1	Met betrekking tot de gewone werknemer.....	51
4.1.1	Toepassingsgebied	51
4.1.2	Verbod op discriminatie en beperkingen.....	52
4.1.3	Toegelaten beperkingen.....	53
4.1.4	Afdwingbaarheid	55
4.2	Met betrekking tot sporters: evolutie in rechtspraak en rechtsleer	56
4.2.1	Nationaliteitsclausules	57
4.2.2	Transferreglementen en –termijnen	59
4.2.3	Selectiecriteria.....	61
4.3	Tussenbesluit	62
5.	Third-Party Ownership in het licht van vrij verkeer	65
5.1	Discrepantie tussen Engeland en de rest van Europa	65
5.2	TPO versus 18bis en ter RSTP	68
6.	Conclusie.....	73
	BIBLIOGRAFIE	75

AFKORTINGEN

Adv.Gen.: Advocaat-Generaal

CAS: Court of Arbitration for Sport

ECA: European Club Association

EER: Europese Economische Ruimte

EPFL: Association European Professional Football Leagues

EU: Europese Unie

EUHFR: Handvest van Fundamentele Rechten van de Europese Unie

FA: Football Association

FIFA: Fédération Internationale de Football Association

FIFPro: Globale werknemersorganisatie voor voetballers

FL: Football League

ITC: International Transfer Certificate

KBVB: Koninklijke Belgische Voetbalbond

LFP: Liga Nacional de Fútbol Profesional

LFP: Ligue de Football Professionnel

NGO: Non-Gouvernementele Organisatie

PL: Premier League

RCL: Racing Club Luik

RSTP: Regulations on Status and Transfers of Players

TMS: Transfer Matching System

TPO: Third-Party Ownership

UEFA: Union des Associations Européennes de Football

UCI: Union Cycliste Internationale

VEU: Verdrag betreffende de Europese Unie

VWEU: Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie

SAMENVATTING

TPO, een praktijk waarbij een investeerder via een contract met een voetbalclub een percentage van de economische rechten van een voetballer verworft, kende een groeiende tegenstand. Deze praktijk maakte het via dat contract immers mogelijk voor een investeerder om door middel van bepaalde clausules en zelfs buiten het contract om druk uit te oefenen op de club om een transfer te forceren teneinde zijn investering te valoriseren. Deze praktijk had als gevolg een nefaste impact op het recht van het vrij verkeer van werknemers van de voetballer, met name het recht om op vrije wijze een toekomstige werkgever te kiezen. Bovendien hadden sommige competities reeds hun eigen regels uitgevaardigd onafhankelijk van de FIFA. Dit zorgde dan weer voor een bemoeilijkte toegang tot de markt van die competities vanwege de discrepantie in regelgeving met andere competities. Bij de analyse van deze situaties aan de hand van de sportgerelateerde uitspraken van het Hof van Justitie, werd rekening gehouden met de sportspecifieke rechtvaardigingsgronden ontwikkeld in de rechtspraak.

In de analyse van de situatie waarbij de Engelse competitie een maatregel had genomen waarbij spelers onder TPO niet gecontracteerd mochten worden door Engelse clubs was een non-discriminatoire maatregel die de markttoegang bemoeilijkte aan de orde. Hier werd het gekende toetsingskader van het Hof doorlopen teneinde al dan niet een schending van het vrij verkeer van de werknemers vast te stellen. Uit de analyse bleek dat de genomen maatregel geen schending van het vrij verkeer uitmaakte omdat de nagestreefde doelstellingen van de regelgevende instantie (onafhankelijkheid van clubbeleid, garanderen van een eerlijke competitie) een legitiem doel waren in het kader van de sport. Bovendien was de maatregel proportioneel aangezien het verbod niet absoluut was, maar de mogelijkheid bestond voor spelers onder TPO om alsnog toegang tot de competitie te krijgen mits de belangen van derde partijen werden uitgekocht.

In de tweede situatie was een heel ander probleem aan de orde: de uitoefening van het fundamenteel recht van contractuele vrijheid van de investeerder zorgde indirect voor een beperking op het vrij verkeer van werknemers aangezien investeerders mee konden beslissen over de toekomst van de voetballer. Hier moest dus een evenwicht gezocht worden tussen enerzijds een fundamenteel recht (contractuele vrijheid) en anderzijds een fundamentele vrijheid (het vrij verkeer van werknemers). Uit de analyse bleek dat de wijze van uitoefening van contractuele vrijheid een te grote beperking op het vrij verkeer van werknemers inhield. Een wat meer ingeperkte contractuele vrijheid d.m.v. uitsluiting van bepaalde clausules zou ten eerste haaks staan op de motivaties van de investeerders, ten tweede niet mogelijk zijn omdat de FIFA deze bevoegdheid niet heeft en ten derde zou het geen uitkomst bieden voor het probleem van de 'extra-contractuele' invloeden.

Uit de analyse bleek uiteindelijk dat in het licht van het vrij verkeer van werknemers, de beide situaties in acht genomen, de beste oplossing het compleet verbod op TPO is.

1. INLEIDEND HOOFDSTUK

1.1 Onderzoekopzet

Voetbal is meer dan ooit een *booming business* en de geldstroom in de voetbalwereld lijkt enkel maar groter te worden. Dergelijke groei gaat onvermijdelijk gepaard met problemen, juridische problemen. Een van die problemen is de groeiende problematiek van de praktijken die investeringsmaatschappijen bezigen, namelijk de *Third-Party Ownership*. (hierna TPO) In de voetbalwereld is een normale relatie een tweepartijenverhouding tussen voetbalclub en voetballer, namelijk in de vorm van een arbeidscontract. Maar TPO is de constructie waarbij een derde partij via de club een economisch belang verwerft in een voetballer en zodoende onrechtstreeks (mede)zeggenschap krijgt over deze speler. Dit brengt zoals gezegd juridische problemen mee, maar ook niet-juridische problemen (integriteit van de sport, competitievervalsing, inmenging beleid van de clubs,...).

Op basis van de literatuur kunnen ruwweg drie standpunten ontwaard worden ten aanzien van de TPO. Een eerste bestaat uit het zonder meer toelaten van deze praktijk, een tweede ziet wel heil in deze praktijk mits regulering en een derde stroming wilt TPO volledig verbannen uit het voetbal.

Door middel van deze thesis trachtte ik een nieuwe dimensie aan het onderzoek naar TPO te geven aangezien TPO voornamelijk vanuit mededingingsrechtelijk perspectief bestudeerd wordt. Uit mijn onderzoek bleek immers dat ook het vrij verkeer van werknemers een interessant onderzoeksveld was met betrekking tot TPO, en dit in twee onderscheiden situaties. Enerzijds bestond voor de uitvaardiging van het algemeen verbod van de FIFA een discrepantie in regelgeving: de Engelse competitie liet geen spelers toe indien ze aan een TPO-contract waren verbonden terwijl andere competities een dergelijke ban niet kenden. Doordat deze regelgeving conflicteerde met regelgevingen van andere competities werden voetballers geconfronteerd met een mogelijke beperking op hun verkeersvrijheid.

Anderzijds was het probleem zoals hoger aangehaald dat betrokken partijen geen duidelijkheid hadden omtrent de legale grenzen van artikel 18bis.¹ Dit leidde onvermijdelijk tot misbruiken waarbij spelers verplicht werden naar een andere club te verhuizen. De contractuele vrijheid die de investeerders aldus uitoefenen staat dan op gespannen voet met het vrij verkeer van werknemers van de voetballer.

In deze thesis zullen beide situaties geanalyseerd worden in het licht van het vrij verkeer van werknemers.

Ten tijde van het schrijven van deze thesis heeft de wereldvoetbalbond FIFA besloten om over te gaan tot een algeheel verbod op TPO met ingang vanaf 1 mei 2015, behoudens enkele overgangsmaatregelen. Maar het beloven nog spannende maanden te worden: Spanje en Portugal dienden in februari 2015 een klacht in bij de Europese Commissie tegen deze ban.² De grootste investeringsmaatschappij *Doyen Sports Investments* volgde in maart dit voorbeeld.³ Daarbovenop

¹ Art.18bis Regulations on the Status and Transfer of Players 2014.

² A. LATTUADA, "TPO, anche Spagna e Portogallo denunciano la FIFA", <http://www.calciofinanza.it/2015/02/05/tpo-anche-spagna-e-portogallo-denunciano-la-fifa/>.

³ X., "TPO: Anche Doyen Group passa all'attacco", <http://www.tifosobilanciato.it/2015/03/23/tpo-anche-doyen-group-passa-allattacco/>.

hebben de Europese voetbalbond UEFA en de voetballersvakbond FIFPro begin april ook een klacht ingediend om de beslissing van de wereldvoetbalbond FIFA ruggensteun te geven.⁴

Wanneer onderzoek wordt gevoerd naar een topic dat met de sport verwant is, is de afbakening van het onderzoek een moeilijke oefening. Sport in het algemeen, en *in casu* TPO kent verschillende problemen.

Ten eerste zal het uitgangspunt een geldige totstandkoming van TPO zijn. Want ook hier bevindt zich een juridische discussie, namelijk de jonge voetballer die iets verkoopt wat hij niet bezit (de economische rechten).

Verder zal de problematiek van mededinging buiten beschouwing gelaten worden, hoewel een zeer interessant onderwerp, maar dit zou ons te ver van de essentie leiden.

Zoals gezegd komen ook (extra-)sportieve argumenten aan bod wanneer het op TPO aan komt. Deze zullen zo min mogelijk in rekening genomen worden bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag, desalniettemin zullen deze argumenten deels hun uitwerking vinden onder de noemer 'specificiteit van de sport'.

1.2 Onderzoeksvraag en methodologie

De centrale vraag waarop een antwoord gezocht zal worden is welke van de drie bovenstaande standpunten nu gevolgd moet worden in het licht van het vrij verkeer van werknemers, rekening houdend met de specificiteit van de sport. Deze specificiteit vindt voornamelijk uitdrukking in de aanpak van het Hof van Justitie ten aanzien van sportgerelateerde geschillen.

Vooraleer deze centrale onderzoeksvraag beantwoord wordt, zal doorheen de thesis een antwoord gezocht worden op vier subonderzoeksvragen, zodanig dat alle bouwstenen binnen handbereik zijn om tot de centrale conclusie te komen. Deze vier vragen zijn:

- wat er begrepen moet worden onder TPO
- wat het vrij verkeer van werknemers inhoudt, meer bepaald met betrekking tot sportbeoefenaars
- of de constructie van TPO nu op gespannen voet staat of niet met het vrij verkeer van werknemers
- of al maatregelen zijn getroffen ten aanzien van TPO

De methodologie die gehanteerd wordt voor de onderzoeksvragen is de volgende: om de normatieve centrale onderzoeksvraag te beantwoorden zal ik gebruik maken van de empirische methode door de courante argumenten voor en tegen TPO op te lijsten om vervolgens het gekende toetsingskader van het vrij verkeer van werknemers te doorlopen om zo tot een besluit te komen of –gezien de resultaten van het empirisch onderzoek- TPO gebannen, toegelaten dan wel gereguleerd zou moeten worden. De normatieve criteria zullen voornamelijk de vrijwaring van het recht van het vrij verkeer van werknemers zijn, in het bijzonder het recht om op vrije wijze een werkgever te kiezen, en in mindere mate de specificiteit van de sport.

Wat betreft de subonderzoeksvragen: De eerste onderzoeksvraag staat los van het recht als zodanig en hier zal een *status quaestionis* gegeven worden van TPO aan de hand van de gevonden

⁴ X., "UEFA and FIFPro launch complaint against third-party ownership", <http://www.uefa.org/stakeholders/players-unions/news/newsid=2230203.html>.

bronnen.

Bij de tweede subonderzoeksvraag zal een interne systematisering plaatsvinden ten aanzien van de rechtspraak die het vrij verkeer van werknemers vorm heeft gegeven. Tegelijk zal ook een externe, maatschappelijke systematisering van belang zijn aangezien de FIFA zelf regels uitvaardigt en hierdoor een extra speler op de 'regelgevende markt' komt.

De derde subonderzoeksvraag is van evaluerende aard en zal beantwoord worden aan de hand van het toetsingskader dat gehanteerd wordt door het Hof van Justitie.

Tot slot zal bij de laatste subonderzoeksvraag die van beschrijvende aard is, een beschrijving gegeven worden van reeds genomen initiatieven en het effect ervan om zo een extra bouwsteen aan te reiken om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden.

Het verloop van de thesis is als volgt: in hoofdstuk 2 zal de achtergrond geschetst worden waartegen de problematiek zich afspeelt, namelijk de voetbalwereld en diens verhouding met (supra)nationale overheden. In hoofdstuk 3 zal een exhaustieve beschrijving plaatsvinden van TPO: het ontstaan, de verschillende vormen, de cijfers, posities t.a.v. TPO binnen de voetbalwereld, veel voorkomende clauses en reeds genomen maatregelen. In hoofdstuk 4 is het vrij verkeer van werknemers aan de beurt met bijzondere aandacht voor sportrechtspraak. In hoofdstuk 5 worden de twee hoger vermelde situaties geanalyseerd door middel van de combinatie van informatie vergaard in de hoofdstukken 3 en 4 om zo tot een conclusie te komen in hoofdstuk 6.

2. SETTING THE SCENE

Hoewel men oneindig kan doorgaan over de basis van de voetbalwereld, zullen in dit hoofdstuk enkel de kernbegrippen verduidelijkt worden die cruciaal zijn voor een goed begrip van de analyse van TPO.

2.1 Organisatie

2.1.1 De voetbalwereld

Het woord 'voetbal' roept bij iedere persoon - supporters in het bijzonder - iets anders op. Memorabele momenten zoals de beruchte kopstoot van ZIDANE in de finale van het wereldkampioenschap van 2006, de beslissende penalty van Italië in diezelfde wedstrijd, het 'Mirakel van Istanbul' waarbij AC Milan een 3-0 voorsprong nog uit handen geeft tijdens de Champions League-finale, flitsen dan door mijn hoofd. Maar achter deze lyrische momenten, getuigend van een zekere romantiek, schuilt een realiteit waar velen amper tot niet bij stilstaan waardoor het belang ervan verloren gaat.

Het schoolvoorbeeld is het volgende: een Braziliaans 'straatschoffie' dat op z'n 19^e elke kans aangrijpt om zijn wedstrijdshirt omhoog te doen om zodoende wat sluipreclame te maken voor een bepaald onderbroekenmerk.⁵ Mogelijk nog meer tekenend is het onderzoek naar NEYMAR JR. wegens het dragen van ondergoed van niet-sponsors tijdens het voorbije Wereldkampioenschap voetbal.⁶

Het kwam al terug in de inleiding: voetbal is meer dan ooit een *booming business* en de geldstroom lijkt alleen maar groter te worden.⁷ Ter illustratie: bij de eerste studie van *Deloitte* in het seizoen '96-'97, was Manchester United de enige club die meer dan €100 miljoen aan inkomsten had vergaard. Heden ten dage is €100 miljoen echter de vereiste om nog maar bij de top 30 te horen.⁸ Dit wordt onder meer mogelijk gemaakt door de rigide structuur waarin de voetbalwereld georganiseerd is. De instelling die aan de top staat van de hieronder geschetste organisatiestructuur, nl. de *Fédération Internationale de Football Association* (hierna FIFA), maakt deelname aan het voetbalcircuit maar mogelijk mits aansluiting bij de desbetreffende voetbalbonden en is tevens ook de enige instelling die regelgevingen op globaal niveau uitvaardigt in de voetbalwereld. Deze regelgevingen gaan van gewone spelregels tot het toekennen van uitzendrechten aan diverse media-bedrijven.⁹ Op enkele uitzonderingen na, worden deze maatregelen quasi nooit in vraag gesteld voor het Hof van Justitie in het licht van het Unierecht.

⁵ A. SABINO, M. RIZZO, "Neymar Shows Underwear during Barcelona Match and Catches CBF Attention to the World Cup Guidelines", *Folha de S.Paolo*, <http://www1.folha.uol.com.br/internacional/en/sports/worldcup/2014/04/1441465-neymar-shows-underwear-during-barcelona-match-and-catches-cbf-attention-to-the-world-cup-guidelines.shtml>.

⁶ M. TADEO, "Neymar 'Investigated for Wrong Underwear Choice' in World Cup Games by FIFA", *The Independent*, <http://www.independent.co.uk/sport/football/international/world-cup-2014-neymar-investigated-for-wrong-underwear-choice-by-fifa-9565966.html>.

⁷ DELOITTE FOOTBALL MONEY LEAGUE 2014, All to play for, <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedKingdom/Local%20Assets/Documents/Industries/Sports%20Business%20Group/uk-deloitte-sbg-dfml-2014.pdf>, 8.

⁸ DELOITTE FOOTBALL MONEY LEAGUE 2014, All to play for, 3.

⁹ Document betreffende de toekenning van uitzendrechten voor het FIFA Wereldbeker voetbal 2014: [http://www.fifa.com/mm/document/affederation/tv/01/47/76/00/2014fifaworldcupbrazil\(tm\)mediarightslicenseelist290614_neutral.pdf](http://www.fifa.com/mm/document/affederation/tv/01/47/76/00/2014fifaworldcupbrazil(tm)mediarightslicenseelist290614_neutral.pdf).

De organisatie van de mondiale voetbalwereld laat zich uitbeelden in een piramidale vorm.¹⁰ Aan de voet staan de individuele voetballers, zowel amateur als professioneel die door middel van aansluiting bij een voetbalclub geregistreerd worden bij de territoriaal bevoegde nationale voetbalbonden en zodoende gerechtigd zijn om hun sport te beoefenen in competitieverband.¹¹ Boven deze 209¹² nationale voetbalbonden staan de zes overkoepelende confederaties die grotendeels continentaal georganiseerd zijn.¹³ Voor Europa is dit de *Union des Associations Européennes de Football*. (hierna UEFA)¹⁴ Aan de top van de piramide bevindt zich een internationale voetbalbond, de FIFA.

De FIFA is een non-gouvernementele organisatie (hierna NGO) dat zelf regels uitvaardigt en dus een zekere autonomie nastreeft (*infra* 2.1.2), getuige een uitspraak van BLATTER (de huidige voorzitter van de FIFA) in het verleden:

*"However, along with the International Olympic Committee, we would ask that these political institutions respect the existing rules and statutes and allow sporting organisations to maintain their autonomy. Football is strong enough to manage itself and does not need political institutions to help it in this respect."*¹⁵

De FIFA streeft deze autonomie onder meer na door de toetreding van een voetbalbond afhankelijk te maken van lidmaatschap bij een confederatie en het instemmen met de statuten van de FIFA.¹⁶ Het vervullen van de twee voorgaande voorwaarden maakt dat clubs en landen deel kunnen nemen aan de competities georganiseerd onder de vlag van FIFA en dit geeft de clubs en landen ook recht op een bepaald percentage van de inkomsten, gegenereerd tijdens de competities. Zo hadden de clubteams afgelopen zomer bijvoorbeeld recht op een vergoeding voor elke speler bij hun in dienst die had deelgenomen aan het Wereldkampioenschap. Het idee hierachter was een compensatie voor het moeten missen van deze speler tijdens de voorbereiding op het nieuwe voetbalseizoen.

Het is een dynamiek waarbij beide partijen elkaar niet kunnen missen. De FIFA is een private organisatie zonder exclusiviteit op organisatorisch voetbalvlak, hetgeen betekent dat een tweede wereldvoetbalbond niet ondenkbaar is. Dit maakt dat de FIFA haar positie wilt versterken door, zoals gezegd, deelname aan de toernooien toe te laten onder de twee voornoemde voorwaarden. De clubs en landen zullen niet snel geneigd zijn om dit te weigeren aangezien FIFA doorheen de jaren een sterk merk is geworden en een officiële sfeer met zich meebrengt.

Om de eerder genoemde regelgeving te handhaven heeft de FIFA eigen rechtsprekende organen, zijnde *the Disciplinary Committee, the Ethics Committee* en *the Appeal Committee*.¹⁷ Tegen

¹⁰ R.C.R. SIEKMANN, "What is Sports Law? A Reassessment of Content and Terminology" in R.C.R. SIEKMANN, J. SOEK (eds.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2012, (359), 374.

¹¹ Art.5.1 Regulation on the Status and Transfer of Players 2014, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/83/85/regulationsstatusandtransfer_2014_e_neutral.pdf.

¹² <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/associations.html>.

¹³ Art. 20.1 FIFA-statuten 2014, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/02/41/81/55/fifastatuten2014_e_neutral.pdf.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/president/news/newsid=611299/>.

¹⁶ Art. 10.2 jo. Art. 69 FIFA-statuten 2014.

¹⁷ Art. 61.1 FIFA-Statuten 2014.

bepaalde uitspraken van deze organen kan een hoger beroep ingesteld worden bij *the Court of Arbitration for Sport*.¹⁸ (hierna CAS)

Binnen de perken van deze organisatiestructuur en regelgeving bekampen club- en landenteams mekaar op verschillende niveaus.

Op clubniveau, wat betreft de Europese teams, wordt er gespeeld in de nationale competities (De Premier League, Serie A, onze eigen Jupiler Pro League,...), maar ook op Europees niveau in de Champions League en Europa League. Verder is er ook nog een Wereldkampioenschap voor clubteams waarbij de winnaars van de continentale competities mekaar bekampen.

Op het niveau van de landen spelen de landenteams elke vier jaar tegen elkaar in een continentaal kampioenschap na een kwalificatiereeks te hebben doorlopen. Ook wordt er een wereldkampioenschap georganiseerd, wederom elke vier jaar, en wederom na een continentale kwalificatiereeks te hebben doorlopen.

2.1.2 Wisselwerking met de overheden

Het is inderdaad zo dat de voetbalwereld een besloten wereld is met aan de top een organisatie met eigen regelgevingen en rechtsprekende instanties. Maar om de voetbalwereld ten volle te begrijpen is het cruciaal om de wisselwerking met de (Europese) overheden toe te lichten. Niemand staat immers boven de wet. Nochtans denkt de voetbalwereld, de FIFA in het bijzonder, daar anders over, getuige een uitspraak van (alweer) BLATTER: "*European law cannot rule the world as far as football is concerned.*"¹⁹

Het is duidelijk dat een spanningsveld bestaat met betrekking tot de regelgevende bevoegdheden op voetbalvlak. Een belangrijk onderscheid hierbij dient gemaakt te worden tussen de begrippen 'sportspecifiteit' en 'de autonomie van de sport'.

Waar het eerste begrip doelt op het speciale karakter van de sport in juridische aangelegenheden, heeft het tweede begrip vooral te maken met het beleid en regulering van de sport. De twee worden vaak te pas en te onpas als synoniemen gebruikt, wat zeker niet altijd onjuist is, maar in dit hoofdstuk zal de focus liggen op 'autonomie van de sport', zijnde het debat over het sportbeleid.

Het dient opgemerkt te worden dat dit begrip niet *in extenso* behandeld zal worden daar dit te ver van de hoofdzaak zou leiden, desalniettemin is het essentieel om een elementair inzicht in deze wisselwerking te hebben.

Dit debat heeft zeker niet altijd bestaan. In hoofdstuk 2.1.1 werd al duidelijk dat de voetbalwereld piramidaal georganiseerd is. Dit gebeurde echter niet van de ene op de andere dag, maar dit kwam geleidelijk tot stand zonder al te veel inmenging van de overheden.²⁰ Voor de voetbalbonden was deze autonomie quasi vanzelfsprekend en het is pas later, met het doorslaggevend *Bosman*-arrest, dat de bal aan het rollen is gegaan.

¹⁸ Art. 74 FIFA Disciplinary Code 2011,

<http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/50/02/75/discoinhalte.pdf>.

¹⁹ X., "Blatter wants EU to allow quotas", <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/7112767.stm>.

²⁰ B. GARCIA, "The new governance of football: What role for the EU?" in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (115), 117.

Waar voorheen amper tot geen interesse bestond bij de Europese instellingen om de voetbalwereld te reguleren, kwam daar, zoals gezegd, verandering in toen het *Bosman*-arrest gevelde werd.²¹ Voetbal als beleidsvlak kwam onder de aandacht en verschillende onderzoeken werden gevoerd. De UEFA wist niet wat haar overkwam: de autonomie die eens zo vanzelfsprekend was, daar zou weinig meer van overblijven, aldus de toenmalige UEFA-voorzitter JOHANSSON.²² Uiteindelijk werden de verschillende onderzoeken in der minne geregeld hetgeen voor relatieve kalmte zorgde tussen de voetbalbonden en de Europese Unie.²³

Hierna volgden verschillende beleidsdocumenten vanuit de EU die het debat over voetbalbeleid mee hielpen vormgeven: *the Independent European Sport Review* d.d. 2006, het BELET-rapport van 2007 en het Witboek Sport van de Europese Commissie, ook in 2007.²⁴ Een bespreking van deze documenten valt buiten het bestek van deze thesis. Voor een analyse hiervan verwijs ik naar de bijdrage van GARCIA in *EU, sport, law and policy* van GARDNER et. al.²⁵

Het sluitstuk van het debat over sportbeleid is (voorlopig) het artikel 165 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie.(hierna VWEU)

Het artikel kan geen ondubbelzinnige beslechting van het debat tussen de sportfederaties en de Unie genoemd worden. Noch de sportfederaties kregen hun autonomie, noch de Unie kreeg een expliciete bevoegdheid.

Artikel 165 lid 1 VWEU stipuleert het volgende:

“De Unie draagt bij tot de ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte door samenwerking tussen de lidstaten **aan te moedigen** en zo nodig door hun activiteiten te **ondersteunen en aan te vullen**, met **volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten** (...)” [vet-opmaak eigen toevoeging]

Hoewel er sprake is van ‘onderwijs’ in het eerste lid, is dit eveneens van toepassing op de sport aangezien sport en onderwijs in één artikel zijn gegoten. Wat betreft de sport zegt het tweede lid van artikel 165 VWEU nog het volgende:

“De Unie draagt bij tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied, rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustende structuren en haar sociale en educatieve functie.”

²¹ B. GARCIA, “From regulation to governance and representation: agenda-setting and the EU’s involvement in sport”, *Entertainment and Sports Law Journal* 2007, <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume5/number1>, 6.

²² B. GARCIA, “The new governance of football: What role for the EU?” in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (115), 117.

²³ B. GARCIA, “The new governance of football: What role for the EU?” in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (115), 118.

²⁴ M. WATHELET, “Sport Governance and EU Legal Order: Present and Future” in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (57), 74-75.

²⁵ B. GARCIA, “The new governance of football: What role for the EU?” in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (115), 127-135.

De bevoegdheid voor sportbeleid ligt aldus bij de sportfederaties en op basis van dit artikel ook bij de lidstaten. Overeenkomstig het beginsel van de toegewezen bevoegdheden, heeft de Unie op basis van de artikelen 5.1, 5.3 en 4.1 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna VEU) een aanvullende en subsidiaire rol.

Het is belangrijk om van dit verhaal te onthouden dat de voetbalfederaties door de loop der jaren niet meer zomaar hun gang kunnen gaan. Deze federaties hebben geen volledige autonomie en vallen aldus onder het toepassingsgebied van de EU. Een nuance hierop is dat artikel 165 VWEU ook implicaties heeft op het vlak van de zogenaamde sportspecificiteit: in bepaalde gevallen wordt de toepassing van het Unierecht op een sportaangelegenheid 'verzacht' of wordt het Unierecht zelfs buiten toepassing gelaten.²⁶

Hoewel het begrip 'sportspecificiteit' uitgebreid aan bod zal komen in hoofdstuk 4 kan het hier voorlopig volstaan een korte toelichting te geven.

Zoals reeds werd aangegeven in de tweede alinea van 2.1.2 bedoelt men met sportspecificiteit het speciale karakter van de sport, voornamelijk in juridische aangelegenheden. De vraag die zich stelt is of de sport iets speciaals is, en het dan ook als zodanig moet beoordeeld worden voor de rechtbank. De actoren in de voetbalwereld en bij uitbreiding in de sportwereld zijn aanhangers van deze doctrine van sportspecificiteit, terwijl de puristen een speciaal regime voor sport resoluut van de hand wijzen en vinden dat het recht zonder onderscheid toepassing moet vinden op de sportwereld.

2.2 Het transfersysteem

In deze tussentitel zal een laatste element aangereikt worden om het fundament van de elementaire kennis van de voetbalwereld te vervolledigen.

2.2.1 De dynamiek

Wie aan voetbal denkt, denkt aan transfers. De transfermarkt is essentieel voor de voetbalwereld, in die mate zelfs dat hele computerspellen hierop gebaseerd zijn. Maar wat is dat nu, zo'n transfer?

Een transfer is de beschrijving voor de situatie wanneer een voetballer op definitieve wijze van club verandert. Voorlopig volstaat het 1) te weten dat spelers van clubs wisselen en 2) de verschillende wijzen waarop ze van club wisselen.

Om de wijzen van overgang duidelijk weer te geven dient een tweedeling gemaakt te worden naargelang het al dan niet gebonden zijn door een contract bij een club. Is men gebonden dan spreekt men over een transfer, is men niet gebonden dan spreekt men van een transfervrije overgang.

Een transfervrije overgang vindt plaats wanneer het contract van bepaalde duur bij de vorige club afgelopen is en de speler aansluit bij een nieuwe club. Een nuance bij deze transfervrije overgang: hoewel transfervrij een kostenloze overgang impliceert, dient er een onderscheid gemaakt te

²⁶ R. PARRISH, B. GARCIA, S. MIETTINEN, R.C.R. SIEKMANN, "The Lisbon Treaty and EU Sports Policy", *PE 438.607, Open tender procedure IP/B/CULT/IC/2010-028*, Brussels: European Parliament, 2010, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2010/438607/IPOL-CULT_ET\(2010\)438607_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2010/438607/IPOL-CULT_ET(2010)438607_EN.pdf), 23.

worden naargelang de speler al dan niet de leeftijd van 23 jaar bereikt heeft. Is hij jonger dan 23, dan zal de contracterende club een opleidingsvergoeding betalen aan de club(s) waar de betrokken speler zijn opleiding heeft genoten.²⁷ Is hij ouder dan 23 jaar dan zal de transfer volledig kosteloos zijn, tenzij het te sluiten contract het eerste professionele contract van de speler is.²⁸

De transfer daarentegen vindt steeds plaats tijdens de duur van het contract. De typische en meest voorkomende transfer is die van de vervroegde beëindiging van het contract. De belangrijkste elementen zijn een overeenkomst tussen de oorspronkelijke club en de toekomstige club, een akkoord tussen oorspronkelijke club en betrokken speler en een arbeidsovereenkomst tussen de betrokken speler en de toekomstige club.²⁹ Deze vorm van transfer geschiedt tegen betaling van een transfervergoeding, hetgeen een schadevergoeding voor de noodzakelijke contractbreuk inhoudt. Deze vorm van transfer haalt ook meestal het nieuws omwille van de exorbitante bedragen die er meer en meer mee gemoeid zijn.

Een atypische vorm van een transfer die aan belang wint is de leenovereenkomst. Het is atypisch, omdat er van club veranderd wordt tijdens de duur van het contract maar voor een duur korter dan het oorspronkelijk contract, dus niet op definitieve wijze. Deze leenovereenkomst kan kosteloos dan wel tegen een bepaalde geldsom geschieden.³⁰

2.2.2 Het systeem

Bij de weergave van de transferdynamiek werd de FIFA *Regulation on the Status and Transfer of Players* (hierna RSTP) kort aangehaald. Hieruit blijkt dat dergelijke overgangen niet willekeurig kunnen plaatsvinden. In wat volgt zal het transfersysteem weergegeven worden waarbinnen de transferdynamiek zich afspeelt.

Allereerst dient het toepassingsgebied verduidelijk te worden. Bij een internationale transfer zijn de regels uitgevaardigd door de FIFA van toepassing. Geschiedt de transfer op nationaal niveau, dan zijn de regels uitgevaardigd door de territoriaal bevoegde nationale voetbalbond van toepassing. Het dient wel gezegd te worden dat deze regels steeds moeten worden goedgekeurd door de FIFA en in de praktijk dus dicht bij de bewoordingen van de FIFA RSTP aanleunen.³¹

De dynamiek is dus dat spelers van club wisselen. De natuurlijke gedachte van iemand die niet thuis is in de voetbalwereld zou zijn dat dit het hele jaar door kan. Echter, niets is minder waar. De voetbalwereld kent registratieperiodes ook wel naar verwezen als transferperiodes, waarin spelers kunnen wisselen van club. In de volksmond wordt deze periode ook wel de 'transfermarkt' genoemd.

Een voetbalseizoen kent sinds 2001 twee registratieperiodes.³² De eerste periode begint op het einde van het voetbalseizoen en eindigt wanneer het nieuwe seizoen start, met de beperking dat

²⁷ Art. 20 FIFA RSTP 2014.

²⁸ Ibid.

²⁹ KEA-CDES, Study on the Economic and Legal Aspects of Transfers of Players, januari 2013, <http://ec.europa.eu/sport/library/documents/cons-study-transfers-final-rpt.pdf>, 26.

³⁰ Ibid.

³¹ F. HENDRICKX, "De Krachtlijnen van de FIFA-reglementen: Transfers en Makelaars" in F. HENDRICKX (ed.), *Transfers en makelaars in de sport: Sport, recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 2002, (7), 17.

³² F. HENDRICKX, "De Krachtlijnen van de FIFA-reglementen: Transfers en Makelaars" in F. HENDRICKX (ed.), *Transfers en makelaars in de sport: Sport, recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 2002, (7), 13.

deze registratieperiode niet meer dan twaalf weken mag duren.³³ De tweede registratieperiode vindt plaats halverwege het seizoen met een maximumduur van vier weken.³⁴

Voor de meeste Europese nationale competities zijn deze registratieperiodes vastgezet op dezelfde data, maar voor sommige (minder prominente) competities variëren deze data.³⁵ Dit is omdat deze landen een andere competitieschema hanteren, omwille van bijvoorbeeld de extreme temperaturen in de winter.³⁶

De ratio achter dit systeem is te vinden in de kern van de doelstellingen van de FIFA. Met dit systeem heeft men de eerlijkheid en competitieve gelijkheid willen zekerstellen, aangezien door de afwezigheid van de registratieperiodes transfers zouden kunnen misbruikt worden om bepaalde ploegen te verzwakken, of net te versterken in de aanloop naar belangrijke wedstrijden.³⁷

Een laatste element van belang voor het transfersysteem, dat van vrij recente aard is, is het *International Transfer Matching System*. (hierna TMS)³⁸ Dit systeem werd ingevoerd op 1 oktober 2010 en is verplicht voor elke transferactiviteit van een professionele voetballer.³⁹

De FIFA definieert TMS als volgt:

"Transfer matching system (TMS): a web-based data information system with the primary objective of simplifying the process of international player transfers as well as improving transparency and the flow of information."

TMS vereist van de contracterende clubs een waaier aan informatie ondersteund door bewijs vooraleer het *International Transfer Certificate* (hierna ITC) kan afgeleverd worden.⁴⁰ Zijn de vereisten gesteld door het TMS niet of niet voldoende voldaan dan blokkeert het systeem de transfer automatisch, wordt er geen ITC afgeleverd en komt de transfer bijgevolg niet tot stand.⁴¹ Het belang van dit TMS voor het verdere verloop van de thesis zal zich situeren bij eventuele aanbevelingen ten aanzien van TPO, daar TMS een hoog niveau van informatie vereist.

2.2.3 Transfers vroeger en nu

We kennen intussen de transferdynamiek en het systeem waarbinnen dit allemaal plaatsvindt. Om de transfermarkt zoals die zich de dag van vandaag voordoet, te begrijpen is het belangrijk om een korte blik op het verleden te werpen. Het ontstaan en de evolutie zullen toegelicht worden zodat de lezer zich een volledig beeld kan vormen van de transfermarkt heden ten dage. Het volgend historisch overzicht is grotendeels gebaseerd op de studie van KEA-CDES.⁴²

Voetbal is ontstaan in Engeland en het is dan ook niet ontovallig dat de kiem voor het transfersysteem ook daar terug te vinden is.

³³ Art. 6.2 FIFA RSTP 2014.

³⁴ Ibid.

³⁵ <http://www.fifatms.com/en/Data/transfer-windows/>.

³⁶ KEA-CDES, Study on the economic and Legal aspects of transfers of players, januari 2013, <http://ec.europa.eu/sport/library/documents/cons-study-transfers-final-rpt.pdf>, 45-46.

³⁷ Ibid.

³⁸ <http://www.fifatms.com/en/>.

³⁹ KEA-CDES, Study on the Economic and Legal Aspects of Transfers of Players, januari 2013, 49.

⁴⁰ A. THATCHER, "Your guide to FIFA's Transfer Matching System", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/your-guide-to-fifa-s-transfer-matching-system>.

⁴¹ Ibid.

⁴² KEA-CDES, Study on the economic and Legal aspects of transfers of players, januari 2013, 28-29.

Voor 1885 was de voetballer de partij met de sterkste onderhandelingspositie op de markt. Er bestond geen enkele vorm van regelgeving die de registratie van voetballers reguleerde en bijgevolg konden voetballers naar eigen goeddunken van club veranderen.

Vanaf 1885 stelde de Engelse voetbalbond, beter bekend als de FA, de voorwaarde dat elke speler zich bij het aansluiten bij een club ertoe verbond minstens één jaar bij deze club te blijven, behoudens het akkoord van de club en de voetbalbond voor een eventuele transfer. In deze periode was het zo dat als het eenjarig contract verlopen was, de club drie opties had: 1) de club behoudt de speler, 2) de club verkoopt de speler tegen een transfervergoeding of 3) de club ontbindt het contract zodat de speler een vrije speler wordt. Dit was het geval tot 1959.

De mogelijkheid voor een club om een speler aan het einde van zijn contract tegen diens wil te behouden werd echter onwettig geacht door de *English High Court* in *Eastham v. Newcastle United Football Club* wegens de te grote beperking op de handel.⁴³ Transfersommen voor een speler aan het einde van zijn contract werden hier dus al in 1963 afgeschaft.

Het was pas in 1995 na het *Bosman*-arrest, waar zich een gelijkaardige vraag stelde, dat het toenmalige transfersysteem met de transfervergoeding voor spelers einde contract herzien werd door de FIFA.

De FIFA en UEFA traden hieromtrent in overleg met de Europese Commissie en kwamen tot een akkoord.⁴⁴ In 2005 werden deze regels gestroomlijnd om zo het huidige transfersysteem te vormen.⁴⁵ Dit akkoord bracht drie (voor deze thesis) relevante wijzigingen mee: de belangrijkste wijziging was natuurlijk dat clubs voor spelers op het einde van hun contract geen transfervergoeding meer moeten betalen en dat die spelers ook effectief vrij zijn.⁴⁶ Een tweede belangrijke wijziging was de duur van de contracten: deze werden vastgesteld op een minimum van 1 jaar en een maximum van 5 jaar.⁴⁷

Tot slot was de derde wijziging de creatie van de twee vaste registratieperiodes. (*supra* 2.2.2)

Het transfersysteem dat in voege is gesteld in 2001 en gestroomlijnd is geweest in 2005, is heden ten dage nog steeds van toepassing.

⁴³ *Eastham v Newcastle Football Club* [1964] Ch. 413; C. DAVIES, "Football's transfer system post-Bosman: freedom of movement for players versus football's financial future?", E.C.L.R. 2014, 35 (1), 8-15.

⁴⁴ J-C. DROLET, "Extra Time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?" in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, Sport, Law and Policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (167), 170.

⁴⁵ J-C. DROLET, "Extra Time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?" in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, Sport, Law and Policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (167), 177.

⁴⁶ F. HENDRICKX, "De Krachtlijnen van de FIFA-reglementen: Transfers en Makelaars" in F. HENDRICKX (ed.), *Transfers en makelaars in de sport: Sport, recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 2002, (7), 13.

⁴⁷ *Ibid.*

3. THIRD-PARTY OWNERSHIP

3.1 Het fenomeen TPO en de opkomst ervan

In het vorige hoofdstuk werden al enkele bouwstenen aangereikt door het algemene beeld en de dynamiek van de voetbalwereld te schetsen. Dit is echter niet voldoende om de constructie van TPO te doorgronden en daarom zullen in de volgende subtitels de nodige cruciale begrippen uit de doeken worden gedaan teneinde TPO ten volle te vatten.

3.1.1 'Contractstabiliteit'

Hoewel het startpunt hier het *Bosman*-arrest is, volstaat het in dit kader voorlopig om de kern van het arrest te verduidelijken en zal de analyse verderop in hoofdstuk 4 plaatsvinden.

Het Hof van Justitie veroorzaakte met het *Bosman*-arrest een revolutie in de voetbalwereld door te bepalen dat het toenmalig transfersysteem een belemmering van het vrij verkeer van werknemers uitmaakte en aldus datzelfde transfersysteem op losse schroeven zette.⁴⁸ Concreet: voetballers aan het einde van hun contract waren geenszins meer gebonden aan hun oorspronkelijke club en werden dus effectief 'vrije' spelers, op te halen door een nieuwe club zonder enige vorm van vergoeding aan de oorspronkelijke club.

Voetbalclubs zijn natuurlijk als de dood voor een dergelijk scenario dat, cru uitgedrukt, gelijkstaat aan 'geld weggooien'.⁴⁹ Clubs gingen dus meer langdurige overeenkomsten aan om –en dit is ook de verklaring van de aanhalingstekens in de tussentitel- niet zozeer de contractstabiliteit te waarborgen maar eerder om een vroegtijdige transfer zo lucratief mogelijk te maken.⁵⁰ Het lucratief karakter van deze vroegtijdige transfer werd mede in de hand gewerkt door het verhogen van het salaris van de voetballer-werknemer als rechtstreeks gevolg van –ter compensatie van het langer aan zich binden van een voetballer- het beperken van diens bewegingsvrijheid.⁵¹

Als antwoord op de vraag wat hier belangrijk is om het concept TPO te begrijpen: de ontwikkeling, zoals geschetst in de vorige alinea, was zeer gunstig voor meerdere partijen. De voetbalclub-werkgever zag zijn inkomsten stijgen, de voetballer zag zijn loon stijgen en ook de spelersmakelaar zag zijn inkomsten stijgen daar zijn inkomen bestaat uit een commissie, bepaald op grond van de transfervergoeding. Het geld in de voetbalwereld begon dus stilaan te rollen en waar geld is, zijn investeerders nooit veraf.

3.1.2 Federatieve en economische rechten

"Club A koopt speler X", "Clubs B en C vinden een akkoord met betrekking tot de transfersom van speler Y". Het zijn maar enkele uitspraken die menig voetballiefhebber regelmatig in de mond neemt en voor vanzelfsprekend worden aangenomen. Worden voetballers dan effectief 'verkocht'? De situatie is echter meer genuanceerd. (*supra* 2.2.1 *in fine*) De realiteit is dat achter deze uitspraken juridische constructies schuilgaan die het transfersysteem en bij uitbreiding dus ook de aanwezigheid van derde partij investeerders mogelijk maken.

⁴⁸ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §104.

⁴⁹ J. MAESCHALK, "Tien Jaar na Datum" in F. HENDRICKX (ed.), *Transfers en makelaars in de sport: sport, recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 2002, (31), 33.

⁵⁰ F. HENDRICKX, "Vrijheid en stabiliteit in voetbalcontracten: de situatie van de speler naar Nederlands en Belgisch arbeidsrecht", SMA februari 2003, 2, (61), 61.

⁵¹ *Ibid.*

Onder de suikerlaag van het voetbaljargon bevindt zich dus het substantiële, het juridische verhaal. Wanneer een club en voetballer overeenkomen met mekaar in zee te gaan, sluiten zij een 'doodgewone' arbeidsovereenkomst. Deze arbeidsovereenkomst activeert twee types van rechten ten aanzien van de betrokken speler, namelijk federatieve en economische rechten.⁵² WILLIAMS maakt in zijn artikel gewag van een derde type rechten namelijk de 'arbeidsrechten', maar dit is m.i. niet specifiek voor arbeidsovereenkomsten in de sportwereld maar intrinsiek aan een arbeidsovereenkomst *in se*. Dit derde type heeft dan ook geen toegevoegde waarde voor deze thesis en wordt derhalve buiten beschouwing gelaten.

Federatieve rechten komen exclusief de contractsluitende voetbalclub toe en houden het recht in om de betreffende voetballer aan te laten treden in de competities waaraan de club deelneemt.⁵³ Zonder dit recht behoort een voetballer niet tot een club en kan deze zijn beroep dus niet uitoefenen.⁵⁴

Economische rechten daarentegen zijn de rechten die voortvloeien uit de federatieve rechten en geven het recht aan de club op een transfervergoeding bij overgang van een speler naar een andere club.⁵⁵ (lees: bij overdracht van de federatieve rechten). Het zijn dus deze rechten welke de investeerders trachten te verwerven bij een TPO-constructie.

Dit onderscheid heeft echter niet altijd bestaan en heeft een jurisprudentiële grondslag. RECK schrijft hier het volgende over:

*"The notion of owning a share of the profits of a future transfer was rejected at first by FIFA, it was perceived as an attempt to maintain 'federative rights' over a player, meaning control over his movement even after the end of the relevant labor contract. This was clearly against the very foundations of the FIFA 2001 Regulations."*⁵⁶

De 'foundation' waarop de schrijver alludeerde was artikel 5.2 van de FIFA RSTP waarin het volgende staat: "A player may only be registered with one club at a time."⁵⁷

Hier heerste enkele jaren rechtsonzekerheid over, maar in 2004 wees het CAS een mijlpaalarrest waarin de legaliteit van de praktijk met betrekking tot het aspect van de federatieve rechten in volgende bewoordingen werd erkend:

*"In the Panels opinion, in professional football a basic legal distinction is to be made between the registration of a player and the economic rights related to a player."*⁵⁸

⁵² S. OCHWADA, "Can I own a football player?", <https://snolegal.wordpress.com/category/football/professional-football/economic-rights-professional-football/>.; B. WILLIAMS, "Fate of Third-Party Ownership of Professional Footballers' Rights: Is a complete prohibition necessary?", *Tex. Rev. Ent. & Sports L.* 2008-2009, Vol. 10.1, (79), 83.

⁵³ S. OCHWADA, "Can I own a football player?", <https://snolegal.wordpress.com/category/football/professional-football/economic-rights-professional-football/>.; M. ROBALINHO, *Third-Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 14.

⁵⁴ Art. 5.1 FIFA RSTP 2014.

⁵⁵ V. MELERO, R. SORION, "The dilemma of third-party ownership of football players", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/41/zoomed>, (41), 41.

⁵⁶ A. RECK, "Third party player ownership: current trends in South America and Europe", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, (50), 50.

⁵⁷ Art. 5.2 FIFA RSTP 2014.

Het tribunaal ging verder:

"A club holding an employment contract with a player may assign, with the player's consent, the contract rights to another club in exchange for a given sum of money or other consideration, and those contract rights are the so called economic rights to the performance of a player. This commercial transaction is legally possible only with regard to players who are under contract, since players who are free from contractual engagements – the so called free agents- may be hired by any club freely, with no economic rights involved."⁵⁹

Om het volgende te besluiten:

"In accordance with the above distinction, while a player registration may not be shared simultaneously among different clubs, a player can only play for one club at a time, the economic rights, being ordinary contract rights, may be partially assigned and thus apportioned among different right holders."⁶⁰

Het CAS maakte met deze beslissing een einde aan de onduidelijkheid. Federatieve rechten op een speler behoren inderdaad toe aan een club, en enkel aan een club. De economische rechten die voortvloeien uit deze federatieve rechten zijn echter splitsbaar en hebben een verhandelbaar karakter.

3.1.3 De balans slaat door: TEVEZ & MASCHERANO

Nadat het CAS het groene licht had gegeven aangaande TPO, schoten de *third party owners* uit de startblokken. Aangezien het CAS zich uitsluitend had uitgesproken over het feit dat economische rechten een verhandelbaar karakter hadden, leidde dit in Zuid-Amerika al snel tot misbruiken en wanpraktijken.⁶¹

TPO had ondertussen ook al Europa bereikt, maar de wanpraktijken bleven (vooralnog) beperkt tot Zuid-Amerika. RECK verwoordde het treffend:

"While such conduct was known and openly criticized, it was limited to South-America. European clubs were not bothered by the practice so FIFA had no pressure and no intention to intervene in the matter."⁶²

Het was pas toen de affaire TEVEZ aan het licht kwam in Europa dat TPO aan wereldwijde aandacht won.

In wat volgt zal een chronologisch overzicht gegeven worden van de relevante gebeurtenissen en de implicaties ervan.

In 2004 werd het vuur aan de lont gestoken, toen de Iranese zakenman JOORABCHIAN

⁵⁸ CAS 27 januari 2005, RCD Espanyol de Barcelona SAD / Club Atletico Velez Sarsfield, CAS 2004/A/635, §64.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ CAS 27 januari 2005, RCD Espanyol de Barcelona SAD / Club Atletico Velez Sarsfield, CAS 2004/A/635, §65.

⁶¹ A. RECK, "Third party player ownership: current trends in South America and Europe", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (50), 51.

⁶² A. RECK, "Third party player ownership: current trends in South America and Europe", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (50), 51.

bekendmaakte dat hij via zijn bedrijf Media Sports Investment (hierna MSI) 35 miljoen dollar in de Braziliaanse club Corinthians zou investeren.⁶³ Op zich niets ongewoons, maar het was –en is nog steeds– niet de gangbare praktijk in de voetbalwereld om zoveel geld te investeren in een Zuid-Amerikaanse club met de belofte de club op dezelfde hoogtes als Manchester United en Real Madrid te brengen. Het nieuws werd dan ook met de nodige scepsis onthaald. Het contract tussen MSI en Corinthians stipuleerde dat MSI op een termijn van tien jaar 35 miljoen dollar zou investeren teneinde de schulden van de club af te lossen en in ruil kreeg MSI 51% van de rechten op de eventuele toekomstige winst.⁶⁴

Kort daarop contracteerde Corinthians de twee Argentijnen TEVEZ en MASCHERANO voor respectievelijk 22 en 15 miljoen dollar. Ook hier werden de voetballers met verstomming geslagen. De transfersommen waren van een nooit geziene hoogte naar Zuid-Amerikaanse normen en daarenboven is de traditionele dynamiek dat Zuid-Amerikaanse clubs spelers van het kaliber TEVEZ en MASCHERANO aan Europese clubs verkopen in plaats van ze zelf te kopen. De twee zouden uiteindelijk maar één jaar bij Corinthians voetballen want na een sterk seizoen verhuisden de Argentijnen in de zomer van 2006 –enigszins verrassend– naar een laagvlieger in de Engelse eerste klasse, West Ham United.

Het is in deze tweede fase van de affaire-TEVEZ dat het spel op de wagen komt. Het was duidelijk dat het een TPO-constructie betrof, maar dit was toch expliciet toegelaten door het CAS in 2004? Vanwaar dan de ophef? Het kwam op het volgende neer: de in hoofdstuk twee genoemde transferconstructie kwam helemaal niet tot stand: een verkopende club enerzijds, *in casu* Corinthians, en de aankopende club anderzijds, *in casu* West Ham. In plaats daarvan resulteerde de TPO-constructie in een leenovereenkomst tussen JOORABCHIAN als eigenaar van de economische rechten van TEVEZ (alles behalve een voetbalclub!) en West Ham.⁶⁵ JOORABCHIAN kon meer specifiek eenzijdig en op exclusieve wijze beslissen om het contract van TEVEZ tijdens eender welke transferperiode te verbreken om zodoende de speler aan een andere club te verkopen.⁶⁶ Deze constructie was ongezien en is ook ongehoord in de voetbalwereld.

Als reactie hierop werd een onderzoek ingesteld door een onafhankelijk orgaan van de Premier League dat West Ham in 2007 uiteindelijk veroordeelde tot een boete van 5,5 miljoen pond en de aanpassing van het contract op grond van schending van artikel V.20 van het *Premier League Handbook*:

⁶³ A. BELLIOS, "Is this man the new Abramovich or is he a front for the real thing?", *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/football/2004/dec/10/newsstory.sport>.

⁶⁴ A. BELLIOS, "Is this man the new Abramovich or is he a front for the real thing?", *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/football/2004/dec/10/newsstory.sport>; B. WILLIAMS, "Fate of Third-Party Ownership of Professional Footballers' Rights: Is a complete prohibition necessary?", *Tex. Rev. Ent. & Sports L.* 2008-2009, Vol. 10.1, (79), 84.

⁶⁵ L. VILLAS-BOAS PIRES "Third Party Ownership: to ban or not to ban?", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/third-party-ownership-to-ban-or-not-to-ban>.

⁶⁶ Ibid.

*"No Club shall enter into a contract which enables any other party to that contract to acquire the ability materially to influence its policies or the performance of its teams in League Matches or in any of the competitions set out in Rule E.10."*⁶⁷

Zoals reeds aangegeven was deze affaire de *incentive* die voor het draagvlak zorgde op Europees niveau in voetballand met betrekking tot TPO. In hoofdstuk 3.5 zullen de reeds genomen initiatieven uitgebreid besproken worden.

3.1.4 Definitie

Op het eerste zicht een vreemde plaats om een kernbegrip van een thesis te definiëren. Toegegeven, dat is ook zo. Maar de reden hiervoor is dat het m.i. essentieel was om ten eerste in 3.1.1 aan te geven wat het ontstaan van de TPO in de hand heeft gewerkt, ten tweede in navolging van ROBALINHO en WILLIAMS in 3.1.2 duidelijk te maken wat het onderscheid is tussen economische en federatieve rechten en het belang ervan voor TPO en ten derde in 3.1.3 een korte voorgeschiedenis weer te geven dat heeft geleid tot het *hot topic* gehalte van TPO de dag van vandaag.

Er zijn veel definities van TPO terug te vinden in verschillende soorten bronnen, maar waar een definitie *in se* objectief hoort te zijn was dit met betrekking tot TPO niet altijd het geval. Ter illustratie: ROBALINHO, een sterk voorstander van TPO, vermeldt het volgende in zijn definitie:

*"(...) Third-party ownership is a **tool** that clubs can use as a **catalyst** for hiring players as well as sharing risks and anticipating revenues, through the assignment of a percentage of the economic rights tied to their federative rights; such assignment shall **not impair or affect the independence and autonomy of any club** in decisions regarding the club's federative rights, transfers, and sports performance."*⁶⁸ [vet-opmaak eigen toevoeging]

Zoals op deze wijze de positieve elementen worden (over)belicht, kan dit net zozeer andersom gebeuren en zal het begrip van TPO steeds gekleurd zijn.

Vandaar mijn keuze voor de volgende definitie, gehanteerd door KPMG in een studie genaamd 'Project TPO' in opdracht van de *European Club Association* (hierna ECA):

"Third party ownership (hereinafter "TPO") is usually and commonly defined as the Agreement between a Club and a Third Party, such as investment funds, companies, sports agencies, agents and/or private investors, in accordance to which, a Third Party, whether or not in relation with an actual payment in favour of a club, acquires an economic participation or a future credit related to the eventual transfer of a certain football player.

⁶⁷ Art. V.20 English Premier League Handbook 2007-2008, <http://www.premierleague.com/content/dam/premierleague/site-content/News/publications/handbooks/premier-league-handbook-2007-08.pdf>; J. DE DIOS CRESPO PEREZ, "A review of Third Party Ownership: Where do we go from here?", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (45), 46; L. VILLAS-BOAS PIRES, "Third Party Ownership: to ban or not to ban?", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/third-party-ownership-to-ban-or-not-to-ban/>; B. WILLIAMS, "Fate of Third-Party Ownership of Professional Footballers' Rights: Is a complete prohibition necessary?", Tex. Rev. Ent. & Sports L. 2008-2009, Vol. 10.1, (79), 85.

⁶⁸ M. ROBALINHO, *Third-Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 16.

*TPO is a practice which was originated from the conceptual separation of a player's registration or federative rights from the economic value derived from their registration, commonly known as economic rights. In simple terms, in return for a financial investment in the club, investors are entitled to a percentage of a specific player's future transfer fee. Consequently, TPO entails that a football club does not own all the economic rights, or is not entitled to 100% of the **future transfer** value of a player that is registered to play for that club and whose **federative rights** are therefore owned by the club. There are numerous models for third party player's agreements but the basic premise is that referred to as a **player's economic rights**.*⁶⁹

Samenvattend: TPO is een overeenkomst tussen een voetbalclub en een derde partij, waarbij de derde partij middels een investering ten gunste van de club, een percentage van het economisch belang van een eventuele toekomstige transfervergoeding van een bepaalde voetballer verwerft.

3.2 Verschillende vormen

In 3.1 hebben we de basistechniek gezien waarin TPO toepassing vindt. In wat volgt zullen de meest voorkomende vormen van TPO-constructies beschreven worden. Volledigheidshalve zal in 3.2.2 een overzicht gegeven worden van andere, minder courante vormen van TPO. Deze tussentitel is gebaseerd op een toonaangevend onderzoek van KPMG dat uitsluitend gericht was op het fenomeen TPO.⁷⁰

3.2.1 TPO sensu stricto

De meest voorkomende vormen van TPO zijn de TPO als financiering, als investering en de zogenaamde scoutings-TPO.

TPO ALS FINANCIERING. Deze constructie doet zich voor wanneer een voetbalclub met beperkte financiële middelen contracteert met een derde partij (bijvoorbeeld: een bedrijf, investeringsfonds) en zo een TPO-constructie sluit. Dit contract houdt het volgende in: in ruil voor een krediet van de derde partij, zal de voetbalclub een percentage van de economische rechten van een speler –wiens federatieve rechten uitsluitend tot de club behoren- naar keuze van de derde partij aan deze derde partij afstaan. Zoals blijkt dient deze constructie ter financiering van een noodlijdende club om de balans op orde te krijgen of bepaalde verplichte kosten te dekken.

Het percentage van de economische rechten waarvan sprake wordt niet arbitrair bepaald maar wordt berekend aan de hand van diverse factoren zoals de omvang van de investering, de mogelijke toekomstige waarde, reeds gekende prestaties en leeftijd van de voetballer. Niet onbelangrijk: ook de onderhandelingspositie van de club ten aanzien van de derde partij ten tijde van contractsluiting is van belang, met andere woorden: hoe hoog was de nood van de club?

Men neemt aan dat het percentage van de derde partij-eigendom van deze economische rechten varieert tussen 10% en 40%. Hier is echter geen sluitend bewijs voor, een voorbeeld hiervan: de transfer van de voetballer ARMERO van Palmeiras naar Udinese, waar de derde partij *Turbo Sports*

⁶⁹ KPMG, Project TPO, 8 augustus 2013, <http://www.ecaeurope.com/eca-research/>, 11.

⁷⁰ KPMG, Project TPO, 8 augustus 2013, 13-14.

maar liefst 80% van de economische rechten bezat.⁷¹

Tot slot wat betreft de duur van de TPO: deze loopt over het algemeen gelijk met het arbeidscontract van de desbetreffende voetballer, en het komt zelfs voor dat de TPO verlengd wordt samen met het arbeidscontract.

TPO ALS INVESTERING. Deze vorm van TPO heeft een ander doel dan de vorige, namelijk investeren. Investeren in voetballers om meer precies te zijn. TPO als investering doet zich voor wanneer club A geïnteresseerd is in speler X, maar deze nog onder contract staat bij club B aan wie de federatieve rechten van deze speler toekomen en club A niet de financiële middelen heeft om deze transfer te realiseren. De derde partij en club A komen dan overeen dat de derde partij een deel dan wel de gehele transfersom zal betalen maar in ruil, zoals bij de financiering, een bepaald percentage van de economische rechten aan de derde partij zal toekomen en deze zo een aandeel heeft in een toekomstige transfer van speler X. TPO als investering is de meest voorkomende vorm van TPO wereldwijd.

In het kort is de gedeelde eigendom van de economische rechten van de voetballer een *joint venture* van de club en de derde partij waarbij beide partijen akkoord gaan om de eigendom te delen alsook de eventuele opbrengsten bij een toekomstige transfer. Belangrijk hier is dat de club de verplichting heeft om transparant en te goeder trouw te handelen ten aanzien van de derde partij en is het zelfs goed mogelijk dat de club verplicht is om de speler te verkopen, overeenkomstig de bepalingen gestipuleerd in de TPO-overeenkomst, wanneer er zich een interessant voorstel aandient. (*infra* 3.4.1; 3.6)

In gevallen van TPO als investering neemt men aan dat het aandeel van de derde partij in de economische rechten schommelt tussen de 10% en de 50%, maar ook hier is er geen sluitend bewijs.

Ook hier loopt de duurtijd van de TPO-overeenkomst gelijk met die van het arbeidscontract tussen club en speler, en ook hier bestaat de mogelijkheid van verlenging van de TPO-overeenkomst wanneer het arbeidscontract verlengd wordt.

TPO ALS SCOUTING. Niet meteen iets wat men bij TPO zou verwachten, maar TPO wordt ook gebruikt als middel om spelers te werven. Het dient ook opgemerkt te worden dat deze vorm van TPO amper tot niet voorkomt in Europa maar vooral veel aanhang kent in Zuid-Amerika. Het gaat als volgt in zijn werk: een club heeft een bepaalde voetballer op het oog. Meestal zal dit een jonge, talentvolle voetballer zijn die nog nooit eerder een professioneel contract heeft ondertekend. De club zal dan aan een spelersmakelaar, bedrijf of een familielid van de voetballer die diens belangen behartigt een deel van de economische rechten afstaan indien de desbetreffende voetballer een contract tekent bij de geïnteresseerde club. Het komt overigens ook voor dat de jonge voetballer zelf een deel van de economische rechten verkrijgt. Zij het de derde partij (bedrijf, spelersmakelaar, familielid,...) zij het de jonge voetballer zelf zullen dan aanspraak kunnen maken op een deel van de opbrengsten van een toekomstige transfer.

⁷¹ G. FRANCESCHINI, R. FARAH, "Palmeiras confirma acordo por Armero: agente nega e diz ter mais 3 propostas", <http://esporte.uol.com.br/futebol/ultimas-noticias/2010/08/26/palmeiras-confirma-acordo-por-armero-agente-nega-e-diz-ter-mais-3-propostas.ihtm>.

De gewoonte bij dergelijke TPO-overeenkomsten is dat het deel van de economische rechten dat wordt afgestaan varieert tussen de 10% en 20%.

3.2.2 TPO sensu lato

Daar waar de vorige drie constructies TPO in de strikte zin van het woord genoemd kunnen worden en het van de situatie, locatie dan wel de noden van de partijen afhangt tot welke vorm van TPO men besluit, zullen hieronder enkele constructies aan bod komen die strikt genomen niet TPO genoemd kunnen worden maar waar er toch sprake is van een opdeling van eigendom van de economische rechten terwijl één voetbalclub 100% van de federatieve rechten bezit. De volgende constructies vallen onder de noemer van TPO *sensu lato*.

MEDE-EIGENDOM TUSSEN 2 CLUBS. Het is een gangbare praktijk dat twee clubs bij de transfer van een speler overeenkomen dat de overdragende club recht krijgt op een percentage van de transfersom of op een percentage van de winst die de tweede club boekt in geval van een nieuwe transfer van deze speler. Deze constructie wordt vaak toegepast in geval van een transfer van een jonge speler waarvan verwacht wordt dat een nieuwe transfer in de toekomst nog meer zal opleveren.

MEDE-EIGENDOM TUSSEN EEN CLUB EN SPELERSMAKELAAR. Deze vorm van TPO *sensu lato* doet zich voor wanneer een akkoord wordt gesloten tussen de club en de makelaar ingevolge het contracteren van een voetballer. In deze akkoorden zal als beloning voor de makelaar om de speler bij de club te brengen, de makelaar een percentage toegewezen krijgen op de winst die de club realiseert bij een eventuele toekomstige transfer. Zonder er verder op in te gaan dient bij deze constructie vermeld te worden dat dit uitdrukkelijk verboden is door artikel 29 van de FIFA *Agent Regulation*.⁷²

ECONOMISCHE RECHTEN BELOOFT TENEINDE KREDIET TE DEKKEN. Een systeem, courant in Spanje en Portugal, dat ook weer strikt gesproken geen TPO is, maar toch leidt tot een opdeling van de economische rechten. De economische rechten van de voetballers worden gebruikt om een financiering te dekken en worden dan ook vaak toegekend aan bijvoorbeeld de belastingautoriteiten of financiële instellingen. Clubs gebruiken de economische rechten als handige *tool* om uitstaande schulden af te lossen. Dit laatste gaat soms zo ver dat sommige clubs 100% van de economische rechten van een voetballer afstaan. Het mag dan ook geen verrassing heten dat deze constructie zo populair is op het Iberisch schiereiland, zeker als men rekening houdt met de penibele financiële situatie waar vele clubs zich in bevinden.

Dit uit zich in het protocol dat tussen de overkoepelende organisatie van de Spaanse voetbalcompetitie (LFP), Spaanse belastingdienst (AEAT), Hoge Raad voor Sport (CSD) en het Spaanse ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Sport werd gesloten: deze houdt onder andere in dat als een club met schulden een bod krijgt op een van haar spelers, deze verplicht is het bod te accepteren.⁷³

DEELNAME VAN DE VOETBALLER IN DE TRANSFERSOM. In sommige rechtsstelsels is het toegelaten om bij elke transfer (hetzij definitief, hetzij tijdelijk) van een voetballer waarbij winst gegenereerd wordt,

⁷² Art. 29 FIFA Agent Regulation 2008, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/51/55/18/players_agents_regulations_2008.pdf.

⁷³ http://www.epfl-europeanleagues.com/lfp_debt_clearance.htm.

een percentage daarvan uit te keren aan de voetballer zelf. In Spanje bijvoorbeeld is dit recht gecodificeerd in artikel 13 a) van het *Real Decreto* 1006/1985 waarbij de voetballer recht heeft op minimaal 15% van de transfersom.⁷⁴

ACCORDO DI PARTECIPAZIONE⁷⁵. Een typisch Italiaanse constructie en vertaald naar het Nederlands betekent het zoveel als een deelname-akkoord.

Ten tijde van het onderzoek van KPMG nog in voege, maar ondertussen opgeheven sinds 27 mei 2014 door de Italiaanse voetbalbond.⁷⁶ Gezien het feit dat er overgangsmaatregelen⁷⁷ van kracht zijn voor de akkoorden die nog lopen tijdens het huidig voetbalseizoen 2014/2015, zal het *Accordo di Partecipazione* kort toegelicht worden.

In wezen verschilt het weinig van de hoger beschreven mede-eigendom tussen twee clubs. Het verschil situeert zich echter in het feit dat een *Accordo di Partecipazione* beheerst wordt/werd door de regelgeving van de Italiaanse voetbalbond. Een ander typisch kenmerk: aan het einde van het voetbalseizoen kunnen beide clubs steeds beslissen om de volle eigendom van de economische rechten terug te verwerven van de betrokken speler. Beogen beide clubs dit, dan zal dit opgelost worden aan de hand van een blinde bieding waarbij de club met het hoogste bod de 100% van de economische rechten verwerft.

Dit type overeenkomst kent een groot draagvlak in Italië om 2 redenen: 1) daar de betrokken partijen geen derde partijen zijn en 2) regelgeving van de Italiaanse voetbalbond deze praktijk beheerste.

Het is echter omwille van fiscale redenen en door de druk van de UEFA dat *Accordi di Partecipazione* in de toekomst niet meer mogelijk zullen zijn.⁷⁸

3.3 Status quaestionis van TPO in Europa

In de voorgaande tussentitels werd de totstandkoming en de kernpraktijk van TPO beschreven alsook de verschillende vormen waarin TPO zich voordoet. Het beeld van wat TPO allemaal omvat krijgt stilaan vorm, maar om een alomvattend begrip te hebben moet men ook even stilstaan bij de omvang van TPO in de praktijk.

In deze tussentitel zal een beknopt overzicht gegeven worden van het aandeel van TPO-constructies in Europa in het algemeen en van de specifieke landen waar TPO het frequentst voorkomt.

3.3.1 Algemeen

Voorafgaandelijk is het belangrijk te weten dat Engeland, Frankrijk en Polen een ban hebben op TPO waarbij de nationale competities van de eerste twee gerekend worden tot de beste 5 van Europa.⁷⁹ Wat de concreet genomen maatregelen zijn, komt verder nog aan bod.

⁷⁴ Artikel 13 a) Real Decreto 1006/1985, <http://www.boe.es/boe/dias/1985/06/27/pdfs/A20075-20077.pdf>.

⁷⁵ Art. 102bis *Norme Organizzative Interne Della F.I.G.C.*, [http://www.figc.it/Assets/contentresources_2/ContenutoGenerico/84.\\$plit/C_2_ContentutoGenerico_3817_Seizi oni_IstSezioni_1_IstCapitoli_6_upfFileUpload_it.pdf](http://www.figc.it/Assets/contentresources_2/ContenutoGenerico/84.$plit/C_2_ContentutoGenerico_3817_Seizi oni_IstSezioni_1_IstCapitoli_6_upfFileUpload_it.pdf).

⁷⁶ FEDERAZIONE ITALIANA GIUOCO CALCIO, Comunicato Ufficiale 162/A, p. 7.

⁷⁷ Art. 102bis *Norme Organizzative Interne Della F.I.G.C.*, [http://www.figc.it/Assets/contentresources_2/ContenutoGenerico/84.\\$plit/C_2_ContentutoGenerico_3817_Seizi oni_IstSezioni_1_IstCapitoli_6_upfFileUpload_it.pdf](http://www.figc.it/Assets/contentresources_2/ContenutoGenerico/84.$plit/C_2_ContentutoGenerico_3817_Seizi oni_IstSezioni_1_IstCapitoli_6_upfFileUpload_it.pdf).

⁷⁸ X, "La fine della comproprietà nel calcio", Il Post, <http://www.ilpost.it/2014/05/29/comproprietà-calcio/>.

⁷⁹ KPMG, Project TPO, 8 augustus 2013, 20.

In Europa zijn, inclusief de 'ban-landen', naar schatting 18000 professionele voetballers actief met een geschatte gezamenlijke marktwaarde van 19 miljard euro.⁸⁰ De marktwaarde van de voetballers actief in de "ban-landen" wordt geschat op 5,084 miljard euro en bijgevolg is de potentiële marktwaarde voor TPO ca. 14 miljard euro.⁸¹ Potentieel, omdat deze competities TPO niet verbieden.

Het geschatte marktaandeel van TPO werd berekend, gebaseerd op een viertal uitgangspunten: 1) marktwaarde van de Europese voetballers uit eerste divisies, 2) Marktwaarde van de competities waar TPO is toegelaten, 3) Spelers tussen 16 en 26 jaar oud, aangezien deze verwacht worden de meest lucratieve transfers te maken en 4) Aandeel van TPO gebaseerd op de studie van KPMG.⁸² Bij deze laatste aanname dient opgemerkt te worden dat de studie met betrekking tot TPO-overeenkomsten hoofdzakelijk gebaseerd is op de respons van de afgenomen interviews, hetgeen mogelijks aanleiding kan hebben gegeven tot een *dark number*.⁸³

Als resultaat van de berekening van het marktaandeel van TPO kwam het volgende uit de bus: De geschatte marktwaarde van een voetballer onder TPO zou tussen de 723 duizend en 1,107 miljoen euro bedragen. Procentueel gezien betekent dit dat het geschatte marktaandeel van TPO in 'TPO-competities' tussen de 5,1 en 7,8% bedraagt en als men de 'ban-landen' erbij zou nemen, ligt het marktaandeel tussen de 3,7 en 5,7%.⁸⁴

3.3.2 *Patriae selectae: Portugal, Spanje, Oost-Europa*

Uit het onderzoek bleek dat de competities van Portugal, Spanje en een aantal landen in Oost-Europa het grootste marktaandeel aan spelers onder TPO hebben.⁸⁵

PORTUGAL.⁸⁶ Het kwam al ter sprake bij de historiek van TPO, maar de cijfers bevestigen het. De Portugese voetbalcompetitie is een belangrijke marktdeelnemer als het aankomt op TPO-spelers. In cijfers uitgedrukt: de 451 voetballers in de Portugese competitie hebben een globale marktwaarde van ca. 851 miljoen euro. Van deze waarde blijkt 27 tot 36% vertegenwoordigd te zijn door spelers onder TPO. Dit komt neer op een geschatte marktwaarde van 231 tot 303 miljoen euro verdeeld over 40 tot 70 spelers.

SPANJE.⁸⁷ Waar TPO in Portugal een sinds lange tijd ingeburgerde praktijk is, heeft TPO in Spanje pas in de voorbije jaren aan belang gewonnen en is dus aan een sterke opmars bezig in de Spaanse eerste klasse: minstens vijf middelgrote clubs werken reeds met TPO's. In cijfers uitgedrukt komt het voor de Spaanse competitie op het volgende neer: de 519 voetballers in de Spaanse eerste klasse hebben een gezamenlijke marktwaarde van 2,483 miljard euro. 5,1 tot 8% hiervan zou vertegenwoordigd zijn door een voetballer onder TPO, wat neerkomt op een schatting tussen 125 en 201 miljoen euro. Deze marktwaarde wordt vertegenwoordigd door 25 tot 40 voetballers. Het is duidelijk dat de praktijk in Spanje een kleinere marktwaarde en kleiner

⁸⁰ KPMG, Project TPO, 8 augustus 2013, 20.

⁸¹ KPMG, Project TPO, 21.

⁸² KPMG, Project TPO, 22.

⁸³ KPMG, Project TPO, 2.

⁸⁴ KPMG, Project TPO, 22.

⁸⁵ KPMG, Project TPO, 8.

⁸⁶ KPMG, Project TPO, 24.

⁸⁷ KPMG, Project TPO, 23.

marktaandeel heeft, desalniettemin is er een stijgende trend waar te nemen dankzij de penibele financiële situatie waar vele clubs zich in bevonden/bevinden.

OOST-EUROPA.⁸⁸ De groepering 'Oost-Europa' bestaat uit de eerste klasse competities van volgende landen: Bosnië, Kroatië, Macedonië, Servië, Albanië, Bulgarije, Roemenië, Hongarije, Slovenië en Montenegro. Redelijk onverwachts, maar Oost-Europa is op korte tijd een grote speler aan het worden op het vlak van TPO, mede door de slechte financiële omstandigheden waarin de clubs verkeren. De cijfers ondersteunen dit: Oost-Europa vertegenwoordigt een marktwaarde van 993 miljoen euro op het Europese continent waarvan 40 tot 50% vertegenwoordigd door spelers onder TPO. Dit komt neer op een marktwaarde van 361 tot 452 miljoen euro voor TPO. Dit is zelfs groter dan in Portugal, de Europese bakermat voor TPO. Deze marktwaarde stelt de waarde voor van 1297 tot 1621 voetballers onder TPO op een totaal van 3242 voetballers in de Oost-Europese competities. Een marktaandeel van maar liefst 40 tot 50%!

3.3.3 Conclusie

TPO komt duidelijk meer voor dan men zou verwachten.

Wat betreft de *patriae selectae*: in Portugal is het sinds jaar en dag een ingeburgerde praktijk, in Spanje wint het aan belang door de mindere financiële situatie van een aantal clubs en in Oost-Europa is het zelfs al zover dat het de helft van de markt beheerst en er nog een stijging verwacht wordt de komende jaren.

Wat betreft Europa globaal genomen: de zogenoemde 'ban-landen' ondervinden geen TPO-invloeden in hun competitie, maar in de andere Europese landen zal het van een aantal factoren afhangen: eerder werd al gezegd dat *third party owners* geïnteresseerd geraakt waren in de voetbalwereld door het geld dat daar in omloop is. Andersom geraken de clubs, meestal kleine tot middelgrote, geïnteresseerd in deze derde partijen doordat ze in een financieel afhankelijke situatie verkeren en de derde partijen klaarstaan om de nodige fondsen te injecteren. Deze combinatie van factoren zorgt voor een optimale en exponentiële groei van de TPO-praktijk.

Het zal dan ook niet verbazen dat pakweg de Italiaanse eerste voetbalklasse een interessante markt is voor *third-party owners* daar de competitie gekenmerkt wordt door gestage achteruitgang, zowel op sportief als financieel vlak.⁸⁹ Hier zien we dus de omstandigheden terugkeren die zorgen voor de ideale voedingsbodem voor TPO: 1) financieel en commercieel aantrekkelijke competitie en 2) zwakkere financiële situatie van de club(s).

Of deze groei van TPO positief dan wel negatief is, zal moeten blijken uit het resterende deel van dit hoofdstuk.

⁸⁸ KPMG, Project TPO, 28.

⁸⁹ KPMG, Project TPO, 29.

3.4 De voor- en tegenstand

In het voorgaande van hoofdstuk drie is duidelijk geworden wat TPO nu exact betekent. Het is echter zo dat de voetbalwereld sterk verdeeld is qua mening ten aanzien van deze praktijk. In wat volgt zullen de talrijke argumenten voor en tegen weergegeven worden. Verder zal een overzicht gegeven worden van de standpunten van de verschillende belangengroepen om zo tot een tussentijdse conclusie te komen.

De argumenten hangen vaak samen, in die zin dat de weerlegging van een argument van het andere kamp als een argument in het eigen voordeel gebruikt wordt. Dit zal blijken uit de volgende tussentitels.

3.4.1 Argumenten pro

INTEGRITEIT VAN DE SPORT. Een vaak gebruikt argument tegen TPO is dat van de integriteit van de sport. De sport is een aangelegenheid waarbij individuen of teams mekaar bekampen, in eerste instantie, om de glorie. En hoewel de uitslag van een wedstrijd niet steeds overeenkomt met het spelverloop, weerspiegelt de uitslag wel een zekere eerlijkheid, enkel toe te schrijven aan de partijen op het veld.

De idee dat onbekende derde partijen een economisch belang hebben in verschillende spelers in een competitie, en daardoor op z'n minst theoretisch een bepaalde invloed op die spelers kunnen uitoefenen, staat haaks op wat verstaan wordt onder de integriteit van de sport.⁹⁰

RECK en GEEY geven een nog meer verregaand voorbeeld: de voorzitter die 100% eigenaar is van club A, 40% van speler B, 50% van speler C en 100% van speler D. Wat dan met de integriteit van de sport als speler D tegen club A speelt?⁹¹ Het CAS velde met *ENIC* een arrest waarbij de situatie zich voordeed waarbij één persoon eigenaar was van twee clubs. Het arrest kan dus niet zomaar naar analogie toegepast worden, maar de bewoordingen van het panel zijn duidelijk:

"(...) among the «myriad of rules» needed in order to organize a football competition, rules bound to protect public confidence in the authenticity of results appear to be of the utmost importance. The need to preserve the reputation and quality of the football product may bring about restraints on individual club owners' freedom."⁹²

Het is van primordiaal belang volgens het CAS om de integriteit te waarborgen, in die mate zelfs dat beperkingen zouden kunnen worden opgelegd.

MENSENHANDEL. Een argument dat sterk gebaseerd is op moraliteit, is het plaatsen van TPO onder de noemer mensenhandel.⁹³ Niet enkel de UEFA-voorzitter PLATINI hanteerde dit argument, ook in een kort telefoongesprek met professor BLANPAIN werd duidelijk dat hij TPO niets meer vindt dan ordinaire mensenhandel.

⁹⁰ D. ANDREWS, "Third Party Ownership: Risk or reward?", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (33), 35.

⁹¹ A. RECK, D. GEEY, "Third-party Ownership & UEFA's FFPR: a Premier League Handicap", Sport & EU Review, 2011, <http://www.sportandeu.com/wp-content/uploads/2011/12/SportEU-Review-vol-3-no-2-December-2011.pdf>. (6), 11.

⁹² CAS 98/200, AEK Athens and SK Slavia Prague / Union of European Football Associations (UEFA), 1999, §129.

⁹³ M. CHAPLIN, "Call for ban on Third-party Ownership", <http://www.uefa.org/about-uefa/executive-committee/news/newsid=1906435.html>.

De gehanteerde definitie van mensenhandel door de Verenigde Naties is terug te vinden in artikel 3 van een Protocol bij de *Convention against Transnational Crime*.⁹⁴

"(...) *the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation.*"

In zekere zin is de derde partij een mensenhandelaar: in ruil voor geld krijgt de investeerder een percentage op de economische rechten die uitzicht geven op een meerwaarde bij een eventuele toekomstige transfer.⁹⁵ Mijns inziens is het echter te kort door de bocht om een dergelijke derde partij in ieder geval gelijk te stellen aan een mensenhandelaar, omdat dit vooral met de perceptie van het brede publiek te maken heeft: in essentie is de situatie hetzelfde wanneer een derde partij een deel van de transfersom ontvangt en wanneer een voetbalclub een transfersom ontvangt. De opvatting is hierbij dat de derde partij louter winstbejag nastreeft, wat hem tot een 'mensenhandelaar' maakt. Als voorbeeld hiervoor geeft ANDREWS de NGO *Culture Foot Solidaire* dat zich inzet voor Afrikaanse minderjarigen die stranden in Europa omdat ze de sportieve (en *ipso facto* de economische) verwachtingen niet kunnen inlossen.⁹⁶ Malafide personen in de voetbalwereld die zich effectief schuldig maken aan mensenhandel moeten zonder twijfel worden aangepakt, maar TPO mag m.i. niet geslachtofferd worden enkel omwille van deze reden.

VRIJ VERKEER EN VRIJHEID VAN ARBEID. Dit argument hangt in zekere zin samen met dat van mensenhandel, maar hier wordt uitgegaan van de premisse dat het arbeidscontract op een rechtsgeldige manier tot stand is gekomen, vrij van wanpraktijken.

Een veelvuldig gebruikte clause in TPO-overeenkomsten is de '*buy-sell clause*'. De derde partij bedingt hierbij dat bij een inkomend bod boven een bepaald bedrag de club, of verplicht zal zijn de speler te transfereren, of het aandeel van de derde partij over te kopen onder dezelfde voorwaarden als het aanbod.⁹⁷ Op deze wijze zou dit beding geen ongeoorloofde invloed uitoefenen. Over dit soort bedingen zijn echter geen uitspraken geveld aangezien clubs niet happig zijn om TPO-contracten wereldkundig te maken wat dus rechtsonzekerheid creëert.

Reeds genomen maatregelen tegen TPO (*infra* 3.5) maken weliswaar gewag van een verbod op invloed van een derde partij, maar het is toch niet realistisch om te verwachten dat een derde partij geen invloed gaat uitoefenen op het moment van verkoop, bedrag van verkoop en de keuze van wederpartij bij verkoop teneinde diens investering te beschermen?⁹⁸

Uitgaande van de invloed (contractueel dan wel 'extra-contractueel') die de derde partij dan

⁹⁴ Art. 3(a) Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Crime, <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>.

⁹⁵ B. WILLIAMS, "Fate of Third-Party Ownership of Professional Footballers' Rights: Is a complete prohibition necessary?", *Tex. Rev. Ent. & Sports L.* 2008-2009, Vol. 10.1, (79), 83.

⁹⁶ D. ANDREWS, "Third Party Ownership: Risk or reward?", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, (33), 35-36; <http://www.fifa.com/aboutfifa/socialresponsibility/news/newsid=920094/>.

⁹⁷ A. RECK, "Do 'buy sell' clauses in Third Party Ownership Agreements Constitute Undue Influence under FIFA'S Art 18BIS?", <http://www.lawinsport.com/blog/argentine-sports-law-blog/item/do-buy-sell-clauses-in-third-party-ownership-agreements-constitute-undue-influence-under-fifa-s-art-18bis>.

⁹⁸ D. ANDREWS, "Third Party Ownership: Risk or reward?", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, (33), 33-34.

mogelijk uitoefent, is het dan ook helemaal niet ondenkbaar dat de speler bij een club terechtkomt waar hij in een ideale wereld nooit voor zou kiezen. Dit zou aldus leiden tot een beperking op het vrij verkeer van werknemers, namelijk een inperking op de vrije keuze van de werknemer voor zijn toekomstige werkgever.⁹⁹

Een andere mogelijke belemmering die momenteel bestaat voor het vrij verkeer van werknemers is de afwezigheid van een uniforme aanpak ten aanzien van TPO. In Engeland, Frankrijk en Polen is TPO volledig verboden (*infra* 3.5), wat de toegang tot deze voetbalcompetities zeker in de weg zou kunnen staan.¹⁰⁰

WITWASPRAKTIJKEN. Het werd al vaker gezegd, maar de geldstroom in de voetbalwereld wekte de interesse van individuen en bedrijven allerhande met als meest recent fenomeen, de TPO. Binnen het spectrum van TPO bevinden zich enerzijds bedrijven die volledig gereguleerd en transparant zijn (te denken valt aan het *Benfica Stars Fund*¹⁰¹) en anderzijds individuen wiens identiteit verborgen blijft door het gebruik van *offshore* vennootschappen.¹⁰² Deze constructies zijn allesbehalve transparant en staan open voor misbruik, bijvoorbeeld voor witwaspraktijken van criminele organisaties. Dit is zeker niet onwaar, maar ROBALINHO (een sterk voorstander van TPO) verwoordt het perfect:

*"It's worth noting that the use of structures usually called 'offshore' is not synonymous with TPO."*¹⁰³

Het is niet enkel met betrekking tot TPO dat er *offshore* constructies gehanteerd worden in de voetbalwereld. Het klopt dat deze constructies de transparantie niet ten goede komen, maar het is kortzichtig om TPO te willen bannen omwille van het feit dat ze in sommige gevallen met *offshore* bedrijven te maken hebben. Het zou dan, in naam van de transparantie en de integriteit van de voetbalwereld, veel beter zijn om *offshore* constructies over de hele lijn uit de voetbalwereld te weren.

MONEY DRAIN. Meer economisch van aard is het argument dat TPO zorgt voor *money drain* uit de voetbalwereld. Investeerders zorgen voor een financiële injectie, maar krijgen een veelvoud terug in geval van een succesvolle transfer. Bij wijze van voorbeeld: speler X wordt aangekocht voor 7 miljoen euro, waarvan 3 miljoen door een derde partij wordt voorzien. Speler X gooit hoge ogen met zijn prestaties en hij wordt verkocht voor 21 miljoen euro. Gezien de procentuele verhoudingen van zijn investering zal de derde partij recht hebben op een uitbetaling van 9 miljoen euro, wat maakt dat 6 miljoen euro uit de voetbalwereld verdwijnt. Er is immers geen zekerheid dat de gerealiseerde meerwaarde opnieuw in de voetbalwereld zal geïnvesteerd worden.¹⁰⁴ Het fundamentele probleem van deze kapitaalvlucht is dat het raakt aan een basisprincipe van de

⁹⁹ Artikel 45 VWEU; Artikel 15.1 Handvest van Fundamentele Rechten van de Europese Unie.

¹⁰⁰ C. COUSE, "The International Transfer System and the Principle of Specificity of Sport", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (75), 76.

¹⁰¹ Investeringsfonds beheerd door *Espirito Santo Fundos do Investimento Mobiliario S.A.* (ESAF), een beursgenoteerd bedrijf; Beheersreglement van het investeringsfonds:

<http://web3.cmym.pt/sdi2004/fundos/docs/1201RG20090930.pdf>.

¹⁰² J. PURDON, "Third Party Investment", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (38), 39.

¹⁰³ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 37.

¹⁰⁴ V. MELERO, R. SORION, "The Dilemma of Third-Party Ownership of Football Players", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (41), 43.

FIFA RSTP, namelijk het solidariteitsmechanisme.¹⁰⁵ Door de afname van het bedrag dat aan de oude club toekomt, neemt ook de som af die voortvloeit uit het solidariteitsmechanisme.¹⁰⁶ Het schoolvoorbeeld is de transfer van een speler van een kleine naar een grote club. Het geld van de grote club komt zo bij de kleinere club terecht waardoor deze aangesterkt wordt. Hierdoor worden deze clubs blijvend gemotiveerd om op zoek te gaan naar jong talent.

VISIE OP DE LANGE TERMIJN VAN KLEINE CLUBS WORDT GEFNUIKT. De korte termijn visie hangt deels samen met het argument van *money drain*. Kleinere clubs zouden de neiging hebben om zich blind te staren op het geld dat via de derde partij binnenkomt, maar verkijken zich vervolgens op de gemiste inkomsten bij de verkoop van een bepaalde speler. Velen werpen op dat TPO kleine clubs helpt om te concurreren met de grote teams omwille van de financiële slagkracht die TPO aan deze kleinere clubs biedt.¹⁰⁷ Dit is inderdaad correct, weliswaar voor een korte periode. Als het moment zich aandient dat de derde partij een kans ziet op een winstrealisatie zullen zij dit niet nalaten te forceren, waardoor de kleine club verweesd achter blijft. De voorzitter van Sporting Lissabon verwoordde het als volgt in de nasleep van de transfer van voetballer Rojo naar Manchester United:

*"The problem is we created a monster, a monster who started to come to football. Without regulations, they don't help the club. They only give them one, two, three years of surviving but after that they are dead."*¹⁰⁸

Transfers waar een rol voor TPO is weggelegd zal veel vaker de grote clubs begunstigen dan de kleine clubs, aangezien deze de diepste zakken hebben en dus het aantrekkelijkste zijn voor de derde partijen.¹⁰⁹

3.4.2 Argumenten contra

INTEGRITEIT VAN DE SPORT. Voorstanders van TPO erkennen de nood aan transparantie in geval van betrokkenheid van een derde partij, teneinde de integriteit van de sport te verzekeren. Maar voorstanders grijpen ook het reeds aangehaalde arrest van het CAS aan om aan te tonen dat TPO niet de (enige) bedreiging is voor de integriteit van de sport. (*supra* 3.4.1 integriteit van de sport)¹¹⁰ In dit arrest ging het zoals gezegd over een eigenaar van twee clubs die mekaar moesten bekampen, waarmee het TPO-kamp wil aantonen dat de integriteit van de sport ook op andere manieren onder druk kan komen te staan.

ROBALINHO geeft in zijn boek verschillende voorbeelden waarmee hij deze stelling tracht te verdedigen.¹¹¹ Een van de vele voorbeelden die hij geeft: de sponsor van de UEFA Champions

¹⁰⁵ Annexe 5, artikel 1 RSTP 2014,

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/regulations_on_the_status_and_transfer_of_players_en_33410.pdf.

¹⁰⁶ D. ANDREWS, "Third Party Ownership: Risk or reward?", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (33), 35.

¹⁰⁷ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 41.

¹⁰⁸ X, "Manchester United: Sporting reveal Marcos Rojo sale 'pressure'", BBC Sport, <http://www.bbc.com/sport/0/football/29474696>.

¹⁰⁹ A. KULKARNI, "Third-Party Ownership: Ruining Football or Making it Fairer for Smaller Clubs?", *The Hard Tackle*, <http://www.thehardtackle.com/2014/third-party-ownership-in-football-ruining-the-game-or-making-it-fair-for-smaller-clubs/>.

¹¹⁰ CAS 98/200, AEK Athens and SK Slavia Prague / Union of European Football Associations (UEFA), 1999.

¹¹¹ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 32-35.

League is het bedrijf Gazprom. Dit bedrijf is tevens sponsor van twee clubs die deelnemen aan deze competitie. Eén van deze clubs is zelfs eigendom van het bedrijf. ROBALINHO beschrijft de hypothese indien deze clubs mekaar zouden treffen in de groepsfase waarbij de ene reeds gekwalificeerd is voor de volgende ronde, en de andere nog eenmaal moest winnen voor de kwalificatie.¹¹² Dit is een loutere beschrijving van een opgeworpen argument, en ik wil hiermee absoluut niet gezegd hebben dat dergelijke afspraken ook effectief plaatsvinden.

MENSENHANDEL. Het werd bij de tegenargumenten al aangehaald dat TPO volgens sommigen louter mensenhandel is, maar ROBALINHO nuanceert dit.¹¹³ De auteurs die TPO aanhangen zijn evenzeer gekant tegen voetballers die als slaven behandeld worden en het is volgens hem dan ook oneerlijk om TPO zonder meer mensenhandel te noemen. Hij wijst op de contractuele relaties en de verschillende rechten die daaruit voortvloeien (*supra* 2.1.2) en stelt dat TPO mogelijk is door het bestaan van federatieve rechten en dat zelfs met het afschaffen van TPO de beperkte vrijheid van de voetballer overeind zou blijven door het bestaan van de federatieve rechten.¹¹⁴ Dit is deels waar, maar m.i. gaat de auteur hier ook de mist in door het feit dat hij de mogelijke invloed van de derde partij niet lijkt te onderkennen en een blind vertrouwen heeft op artikel 18bis van de RSTP van de FIFA dat invloed van derde partijen verbiedt.¹¹⁵

VRIJ VERKEER EN VRIJHEID VAN ARBEID. Het kwam bij de tegenargumenten reeds aan bod: verschillende auteurs vermelden dat de afwezigheid van een uniforme aanpak ten aanzien van TPO mogelijk het vrij verkeer van werknemers en verrichten van diensten overeenkomstig de artikelen 45 en 56 VWEU zou schenden.¹¹⁶ De aanhangers van TPO grijpen dit argument maar al te graag aan om een eventuele ban van TPO van de hand te wijzen. Het is namelijk zo dat TPO momenteel in drie competities gebannen is, namelijk in Engeland, Frankrijk en Polen. Volgens de voorstanders van TPO staat dit het vrij verkeer van werknemers en de vrijheid van arbeid in de weg. Dit is zeker niet onjuist, maar verder dan deze situatie kijken de voorstanders niet. Ten eerste omdat blijkbaar geen rekening gehouden wordt met eventuele sportspecifieke rechtvaardigingsgronden. (*infra* 4.2) Ten tweede omdat op 19 december 2014 gecommuniceerd werd dat de FIFA tot een uniforme ban zal overgaan die ingaat vanaf 1 mei 2015. Het spreekt voor zich dat in het licht van deze beslissing dit argument niet overeind blijft.

WITWASPRAKTIJKEN. Het werd al aangehaald bij de tegenargumenten dat op het spectrum van TPO zich verschillende individuen situeren. Dit gaat van volledig gereguleerde en transparant acterende bedrijven tot schimmige vennootschappen en individuen gevestigd in belastingsparadijzen. Het klopt dat TPO misbruikt kan worden door deze *offshore* vennootschappen teneinde crimineel geld wit te wassen, maar deze mogelijkheid bestaat evenzeer bij andere constructies in de voetbalwereld. Daarmee wil ik niet gezegd hebben dat dit effectief plaatsvindt.

¹¹² M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 32-35.

¹¹³ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 30.

¹¹⁴ Ibid.

¹¹⁵ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 31.

¹¹⁶ V. MELERO, R. SORION, "The Dilemma of Third-Party Ownership of Football Players", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, (41), 44; J. SINNOT, "Third-Party Owner Rule not 'legitimate' – Bosman Lawyer", *BBC Sport*, <http://www.bbc.com/sport/0/football/15386863>.

Het feit dat TPO een handig middel kan zijn voor witwassers wordt niet ontkend, maar de verbanning van TPO zal wellicht niet gelijkstaan aan de beëindiging van witwaspraktijken.

MONEY DRAIN. Volgens ROBALINHO is het opgeworpen tegenargument van *money drain* slechts gedeeltelijk en onvolledig.¹¹⁷ Het is gedeeltelijk omdat het geen rekening zou houden met de kapitaalinjectie die plaatsvindt bij de investering in de economische rechten, en het is onvolledig omdat het argument enkel rekening zou houden met succesvolle TPO-constructies. Verder poneert ROBALINHO dat de geboekte winst zijn weg terug vindt naar de voetbalwereld door middel van nieuwe investeringen.

Het feit dat het argument geen rekening zou houden met de initiële kapitaalinjectie is onwaar, gezien het gegeven voorbeeld van speler X. De balans tussen de investering en de uitkering werd wel degelijk opgemaakt, hetgeen resulteerde in een kapitaalvlucht van 6 miljoen euro. (*supra* 3.4.1) De onvolledigheid van het argument kan op z'n minst betwist worden daar in hoofdstuk 3.3 duidelijk werd wat de huidige marktwaarde van de spelers onder TPO is, en het onwaarschijnlijk lijkt dat de investeringen de uitgekeerde winsten overschrijden.

HULP VOOR KLEINE CLUBS. Waar de tegenstanders van TPO de korte termijn-visie van clubs aan banden zien gelegd worden, zien de voorstanders van TPO een welkome financiële ruggensteun voor de kleinere clubs om de strijd met de grote clubs aan te binden.¹¹⁸ Bij de tegenargumenten werd al duidelijk gemaakt hoe de financiële injectie voor kleine clubs een medaille met twee zijden is wanneer TPO *sensu stricto* wordt toegepast.

Wanneer we binnen dit argument onze blik verruimen naar Zuid-Amerika, i.h.b. Brazilië, wordt duidelijk dat dit argument hier een pak fundamenteeler is. Hoewel Brazilië niet binnen het toepassingsgebied valt van het vrij verkeer van werknemers, is een korte toelichting geboden om de omvang van TPO op globale schaal te vatten.

De Braziliaanse eerste klasse, die bijlange na niet zo'n sterk commercieel product is als de grote competities in Europa, teert sterk op TPO daar het een belangrijke bron van financiering is. Maar liefst 90% van de voetballers uit de eerste klasse zouden op een of andere manier met een derde partij te maken hebben.¹¹⁹ Het nieuws dat UEFA en later ook FIFA TPO wilden verbieden sloeg dan ook in als een bom. Als reactie hierop volgde een open brief aan de FIFA van alle 21 Braziliaanse eersteklassers waarin ze hun zorgen uitdrukten.¹²⁰ De ban zou vanzelfsprekend een negatieve impact hebben op de financiën van de Braziliaanse clubs en hun overlevingskansen, de ban zou de stroom aan voetballers naar Europa kunnen hinderen en niet onbelangrijk, de ban zou in strijd zijn met de vigerende Braziliaanse wetgeving omtrent TPO. Artikel 27-B van de zogenaamde *Pélé*-wet verklaart immers de clausules die een zekere vorm van invloed garanderen automatisch ongeldig, hetgeen impliceert dat TPO-overeenkomsten zonder deze clausules geldig tot stand komen.¹²¹

¹¹⁷ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 38-39.

¹¹⁸ M. ROBALINHO, *Third Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 40-41.

¹¹⁹ X., "Brazilian Clubs Fight Back in Third-Party Ownership Debate", SoccerEX, <http://www.soccerex.com/industry-news/brazilian-clubs-fight-back-in-third-party-ownership-debate/>.

¹²⁰ Open brief aan de FIFA van de 21 clubs uit de Braziliaanse Serie A, <http://twitdoc.com/view.asp?id=92521&sid=1ZE1&ext=PDF&lcl=TPO-Carta-Aberta.pdf&usr=mottamarcos&doc=137531910&key=key-mps63n5q5ti17rn9twx>.

¹²¹ Artikel 27-B, Lei N°9.615/98, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/leis/19615consol.htm.

In deze zin zou dus een groot deel van het fundament van Braziliaanse eerste klasse teniet gedaan worden, in geval van een volledige ban.

3.4.3 Standpunten van de stakeholders

In de vorige tussentitels konden we zien dat argumenten van verschillende aard aangehaald worden in het voordeel dan wel in het nadeel van TPO. Niet enkel de argumenten die aangehaald worden zijn belangrijk, maar ook door wie ze worden aangehaald. In de voetbalwereld hebben vier belangrijke actoren een visie ontwikkeld ten aanzien van TPO, en dit is interessant om weer te geven aangezien ze elk verschillende belangen nastreven en verdedigen. De vier *stakeholders* die hier aan bod komen zijn de UEFA, de FIFA, de werknemersorganisatie voor voetballers op mondiaal niveau FIFPro en tot slot een gedeeld standpunt van de *European Club Association* (hierna ECA) en de *European Professional Football Leagues* (hierna EPFL).

UEFA. De Europese voetbalbond is sterk gekant tegen enige vorm van TPO en haalt hier redenen van verschillende aard voor aan.

Een eerste argument is dat de investeerders een reëel belang hebben bij een transfer van de speler in kwestie vooraleer zijn contract afloopt. Een vrije speler is vanuit het perspectief van de investeerder niets waard en aldus zal een investeerder er alles aan doen om een transfer te realiseren voor het einde van het contract. Niet alleen is dit een verboden invloed van een derde partij, het druist ook regelrecht in tegen de principes van de contractstabiliteit, één van de basispijlers van het transfersysteem ingericht door de FIFA.

Volgend uit het vorige argument zullen er volgens de UEFA ook belangenconflicten ontstaan tussen het sportief en economisch belang. De voetbalwereld is reeds sterk gecommmercialiseerd maar wist het sportieve belang hoog te houden. Met de komst van de investeerders als derde partij zou dit fragiele evenwicht danig verstoord kunnen worden.

Verder stelt de UEFA dat wanneer het economische belang het sportieve belang zal doorkruisen, de integriteit en de eerlijkheid van de competities op het spel komen te staan. Te denken valt aan individuen of bedrijven die economische rechten van meerdere spelers bij meerdere clubs bezitten en hierop mogelijk een zekere invloed uitoefenen, en bijgevolg een invloed verkrijgen op uiteindelijke resultaten van voetbalwedstrijden. Volgens de UEFA zouden derde partijen kunnen profiteren van clubs in financiële moeilijkheden om zodoende controle te krijgen over de spelers van deze clubs en uiteindelijk op deze manier invloed uitoefenen op het transferbeleid van de clubs.

Gekoppeld aan de integriteit van de competities is de algemene reputatie van het voetbal. Supporters hebben het idee dat de uitslagen van wedstrijden een eerlijkheid in spelverloop weergeven, maar dit geloof zou aangetast kunnen worden door deze ingewikkelde constructies. Verder is ook de huidige afwezigheid van transparantie omtrent de uiteindelijke begunstigde van de economische rechten een doorn in het oog van de UEFA. Dit gebrek aan transparantie maakt dat het grote publiek het idee krijgt dat voetbal een louche *business* is. Los van de economische redenen die een smet zouden kunnen betekenen op de reputatie van het spel geeft de UEFA ook

een meer ethisch argument aan: het handelen in economische rechten lijkt op het handelen van voetballers, en niet uitzonderlijk van jonge voetballers.

UEFA meent ook dat de opleiding van jonge voetballers hieronder te lijden heeft. Waar jonge voetballers een zekere tijd bij een bepaalde club aangesloten blijven en zo een kwalitatieve, doorgedreven opleiding kunnen genieten met een reëel perspectief op speelkansen, bestaat er de vrees dat met TPO dit element volledig uit het oog verloren zal worden en de transfers vaak te onpas aan de spelers zullen opgedrongen worden. Dit hangt ook samen met het eerste argument, namelijk dat dit strijdig zou zijn met de beoogde contractstabiliteit in het voetbal.

Een laatste reden dat de UEFA aanhaalt om haar standpunt te staven is het in 3.4.2 en 3.4.3 besproken argument van *money drain*. TPO kost de voetbalwereld miljoenen en dit is absoluut onwenselijk. Verder zou het, afhankelijk van de bepalingen in de TPO-overeenkomst, zelfs zo kunnen zijn dat de clubs moeten opdraaien voor verliezen geleden door de investeerders in geval van een blessure van de betrokken speler of in geval van het niet realiseren van de verwachte winst.

De UEFA verklaarde reeds in 2012 haar standpunt tegenover TPO.¹²² De UEFA lobbyde sterk bij de FIFA om tot een ban op TPO te beslissen, maar de FIFA nam een afwachtende houding aan. In september 2014 besliste de UEFA zelf op te zullen treden tegen TPO met betrekking tot spelers ingeschreven in UEFA-competities aangezien FIFA op zich liet wachten.¹²³ Het was dan ook niet geheel onverwacht dat de FIFA enkele dagen later besliste zelf op te zullen treden tegen TPO.¹²⁴ Men moet immers weten dat de UEFA de rijkste continentale voetbalbond is en dus een sterke invloed uitoefent binnen de FIFA. In 2.1.1 werd reeds duidelijk hoezeer FIFA aan haar autonomie tracht vast te houden, en maatregelen omtrent zo'n belangrijk onderwerp in de voetbalwereld dat niet uitgevaardigd zou zijn door de FIFA zelf was voor de FIFA geen optie.

FIFA. Hierboven werd reeds verteld welke rol de UEFA heeft gespeeld in de acties van de FIFA omtrent TPO. Maar deze besluitvaardigheid over het bannen van TPO is er niet altijd geweest bij de FIFA. Bij de aanvang van het onderzoek van deze thesis in de lente van 2014 lagen alle opties nog op tafel en wist men niet wat FIFA zou beslissen.¹²⁵ De FIFA leek wel wat te voelen voor meer transparantie en een regulering van de praktijk, ook al omdat de Latijns-Amerikaanse coalitie sterk lobbyde voor het behoud van TPO.¹²⁶ Het was pas na de beslissing, het dreigement van de UEFA in september 2014 dat de FIFA tot actie overging. Een werkgroep heeft verschillende vergaderingen

¹²² M. CHAPLIN, "Call for Ban on Third-Party Ownership", <http://www.uefa.org/about-uefa/executive-committee/news/newsid=1906435.html>.

¹²³ O. GIBSON, D. CONN, "UEFA Plans Rule Change to Clamp Down on Third-Party Player Ownership", The Guardian, <http://www.theguardian.com/football/2014/sep/23/uefa-third-party-ownership-champions-league>.

¹²⁴ O. GIBSON, "Sepp Blatter Says FIFA Will Ban Third-Party Ownership", The Guardian, <http://www.theguardian.com/football/2014/sep/26/sepp-blatter-fifa-ban-third-party-ownership>.

¹²⁵ X., "Third-Party Ownership – A Complex Topic", <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/bodies/congress/news/newsid=2363108/>.

¹²⁶ Open brief aan de FIFA van de 21 clubs uit de Braziliaanse Serie A, <http://twitdoc.com/view.asp?id=92521&sid=1ZE1&ext=PDF&lcl=TPO-Carta-Aberta.pdf&usr=mottamarcos&doc=137531910&key=key-mps63n5q5ti17rn9twx>.

gehouden en uiteindelijk werd in december 2014 beslist tot het bannen van TPO.¹²⁷ De modaliteiten van deze ban komen aan bod in hoofdstuk 3.5.

FIFPro. De werknemersorganisatie die de belangen van voetballers op wereldvlak vertegenwoordigt en beschermt, was van meet af aan sterk gekant tegen het concept van TPO. Ook de FIFPro haalt hierbij enkele argumenten aan die reeds aan bod kwamen in 3.4.1.

Gelijklopend met het standpunt van de UEFA omtrent het gevaar dat TPO oplevert voor de integriteit van de sport, vindt de FIFPro dat de investeerders die zonder sportief belang of met een tegenstrijdig sportief belang handelen een gevaar opleveren voor de integriteit van het spel.¹²⁸ Zoals het bij de UEFA reeds was aangegeven: economische belangen zullen de sportieve belangen doorkruisen en in ieder geval de bovenhand halen indien men niet optreedt. Hier sluit een ander argument aan dat zowel door UEFA als FIFPro wordt aangehaald: de derde partij zal aandringen op een verkoop alvorens het contract verloopt teneinde haar eigen financiële belangen veilig te stellen.

Een veelgebruikt argument, dat van de *money drain* wordt ook de FIFPro aangehaald als gevaar voor TPO. De studie van KPMG toonde het al aan, en de cijfers zijn terug te vinden in hoofdstuk 3.3: het is de investeerder die de enige winnaar is op lange termijn in dit verhaal.

De investeerder is dus de winnaar op lange termijn, en het is exact dit probleem wat de FIFPro aankaart: TPO is slechts een *quick fix*, de problemen die op korte termijn opgelost worden door een TPO-constructie komen enkel in grotere mate terug op lange termijn.¹²⁹ De investeerders zijn gehaaide zakenmannen die inspelen op de financiële noden van de clubs. Dit argument werd ook al beschreven in hoofdstuk 3.4.1.

Naast de bovenstaande argumenten die vaak terugkeren typeert het de FIFPro als werknemersorganisatie dat de harde kern van haar argumentatie ter ondersteuning van haar standpunt zich focust op de positie van de voetballer-werknemer in dit verhaal.

De FIFPro vindt het concept van TPO onacceptabel aangezien de derde partij een economisch belang heeft in een voetballer en het een moderne vorm van slavernij is, ook al zijn de voetballers lang niet zo slecht af als de vroegere slaven.¹³⁰

Verder vormt TPO een belemmering voor het vrij verkeer van werknemers, en dit om twee redenen¹³¹: ten eerste worden spelers quasi gedwongen van club te veranderen alvorens hun contract verloopt, om de reden hierboven aangehaald en ten tweede zullen de investeerders ook hun zegje willen doen in waar de speler naartoe wordt getransfereerd. Het komt immers niet zelden voor dat meerdere clubs in de markt zijn voor dezelfde speler, maar dat het bod van de ene club financieel aantrekkelijker is dan dat van de andere. Het is niet ondenkbaar dat de investeerder

¹²⁷ X., "Ethics: Ewecutive Committee Unanimously Supports Recommendation to Publish Report on 2018/2022 FIFA World Cup™ Bidding Process", <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/news/newsid=2494723/>.

¹²⁸ X., "FIFPro versus Third Party Ownership", <http://www.fifpro.org/en/news/fifpro-versus-third-party-ownership?highlight=WyJ0aGlyZCIsIid0aGlyZCIsInBhcnR5IiwidGhpcmQqcGFydHkiXQ==>.

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ X., "FIFPro versus Third Party Ownership", <http://www.fifpro.org/en/news/fifpro-versus-third-party-ownership?highlight=WyJ0aGlyZCIsIid0aGlyZCIsInBhcnR5IiwidGhpcmQqcGFydHkiXQ==>.

¹³¹ Ibid.

winstmaximalisatie nastreeft en aldus voor de club met het financieel meest aantrekkelijke voorstel zal ijveren, ook al is dit niet *ipso facto* het sportief meest aantrekkelijke aanbod.

ECA & EPFL. De ECA en EPFL hebben in tegenstelling tot de FIFPro een veel moeilijkere opdracht wat betreft het formuleren van een eensgezind standpunt ten aanzien van TPO. Clubs hebben elk hun eigen visie hierover en zo ook de overkoepelende organisaties van de competities. Om de neuzen dan in dezelfde richting te krijgen is niet vanzelfsprekend. Die verdeeldheid was te verwachten als men rekening houdt met al wat in deze thesis reeds geschreven is geweest. Meerdere clubs maken gretig gebruik van TPO daar het voor deze clubs een welkome bron van inkomsten is, terwijl andere clubs resoluut weigeren zich met derde partijen in te laten. Dit geldt dubbel voor de overkoepelende organisaties van de competities. Te denken valt aan de drastische beslissing van de Engelse FA in de nasleep van de TEVEZ-affaire om TPO volledig te bannen, alsook de reguleringen van de Franse en Poolse competities die TPO verbieden. Het contrast kan dan ook niet groter zijn met aan de andere kant de competities van pakweg Spanje en Portugal, die levenskracht putten uit TPO-constructies.

Waar ze het wel over eens zijn binnen de ECA en EPFL is het feit dat TPO niet als wild onkruid mag groeien en dat daarom maatregelen zich opdringen om deze praktijken binnen de perken te houden.

Deze maatregelen zouden dus de negatieve effecten van TPO in de kiem moeten smoren. Die maatregelen zouden volgens de ECA en EPFL betrekking moeten hebben tot de transparantie van dergelijke contracten, tot de disproportionele verdeling van de economische rechten ten voordele van de derde partij, tot minderjarige voetballers, tot de invloeden die een investeerder kan uitoefenen op beslissingen van een club alsook met betrekking tot mogelijke clausules in het contract die de betrokken club schade zouden kunnen berokkenen en tot slot met betrekking tot de relatie tussen de voetballer en de derde partij.

VILLAS-BOAS PIRES stelt enkele maatregelen voor die tegemoet zouden moeten komen aan de verzuchtingen van de clubs en competities.¹³² Een belangrijke innovatie zou de creatie van een entiteit zijn die als *clearing house* zou dienen voor TPO-contracten. Clubs zouden een veelvoud aan informatie omtrent deze contracten ter beschikking moeten stellen van deze entiteit teneinde een goedkeuring van het TPO-contract. Deze vereisten zouden zeker ten goede komen aan de gevraagde transparantie. Een andere zeer belangrijke eis die naar voren wordt geschoven door VILLAS-BOAS PIRES is die van de uitdrukkelijke toestemming van de betrokken voetballer in het contract tussen de club en de derde partij. Zonder deze toestemming zou het contract nietig zijn. Dit is belangrijk met het oog op de positie van de voetballer als werknemer, want met deze toestemming verkrijgt de voetballer terug een zeggenschap in zijn eigen situatie. Een ander voorstel dat de positie van de voetballer als werknemer ten goede zou komen is een op te leggen limiet van eigendom van de economische rechten. Op deze wijze wordt de invloed van de derde partij verkleind en kan deze in ieder geval minder druk uitoefenen op de speler en club. De auteur stelt ook een limiet voor op het aantal spelers per club onder TPO van eenzelfde investeerder en het aantal clubs in dezelfde competitie waar spelers met een TPO-contract met eenzelfde

¹³² L. VILLAS-BOAS PIRES "Third-Party Ownership – To Ban or Not To Ban?", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/third-party-ownership-to-ban-or-not-to-ban>.

investeerder aangesloten zijn. Zo wordt de integriteit van de competitie, in ieder geval in theorie, gevrijwaard aangezien de investeerder op deze manier niet meer overal pionnetjes heeft staan die hij naar zijn goeddunken kan aanwenden in zijn voordeel.

3.4.4 Conclusie

Wie gedacht had dat het antwoord op de vraag of TPO iets positiefs dan wel negatiefs is, een zwart/wit verhaal zou zijn komt bedrogen uit. Bij de opsomming van de argumenten voor en tegen werd duidelijk dat er heel wat grijze zones zijn. De meest courante tegenargumenten zijn dat de integriteit van de sport op het spel staat door mogelijke onwenselijke invloeden, dat TPO mensenhandel is en naar een moderne vorm van slavernij neigt, dat het vrij verkeer van werknemers en de vrijheid van arbeid beperkt wordt door enerzijds de afwezigheid van een uniforme aanpak en anderzijds de invloeden die de investeerders uitoefenen. Hierover verscheen laatst een frappant artikel in *Sportmagazine* over de voetballer ESTIGARRIBIA: hij is in dienst van een investeringsmaatschappij *Global Soccer Management*, en dit bedrijf verhuurt de speler elk jaar aan een ander team met optie tot aankoop.¹³³ Deze optie is echter op zo'n hoog bedrag vastgesteld dat geen enkel team tot nog toe hierop in is gegaan. De speler geeft aan geen spijt te hebben van zijn beslissing aangezien hij zo naar Europa kon, maar geeft ook toe dat elk jaar verhuizen zijn tol begint te eisen. De constructie doet sterk denken aan de TEVEZ-affaire en uit de verklaringen van de voetballer blijkt dat hij weinig tot niets te zeggen heeft over zijn toekomst.

Andere tegenargumenten zijn dan de kapitaalvlucht uit de voetbalwereld, de zogenaamde *money drain* en de korte termijn oplossing die TPO is en zo de clubs meer schade berokkent op lange termijn.

Al deze argumenten hebben we zien terugkomen bij de bespreking van de *stakeholders*. Elk van deze belangengroepen had een eigen insteek. Te denken valt aan het algemeen nagestreefd belang door de UEFA en de positie van de werknemer door de FIFPro. De FIFA heeft recent dan ook beslist om TPO te bannen vanaf 1 mei 2015. In deze thesis werd reeds duidelijk dat de FIFA zich niet enkel met sport bezighoudt maar ook genoodzaakt is aan politiek overleg deel te nemen teneinde bepaalde doelstellingen te bereiken. (*supra* 2.1.2) Met dit in het achterhoofd is het dan ook de vraag wat de echte beweegredenen van de FIFA was om tot deze ban te besluiten.

De argumenten hebben *in se* allemaal een bepaalde overtuigingskracht, maar deze konden soms ook (deels) weerlegd worden door de voorstanders van TPO. Elk argument individueel bekeken zou dan mogelijk te licht bevonden worden om tot een volledige ban over te gaan. Maar als men al deze individuele argumenten optelt, komt men tot de conclusie dat een (ongereguleerde) TPO wel degelijk veel schadelijke elementen in zich draagt.

In de loop van de totstandkoming van deze thesis heeft de FIFA dus tot een regelrechte ban besloten, en de toekomst zal moeten uitwijzen of de voor-, de tegenstanders dan wel beide kampen gelijk hebben.

¹³³ S. VAN HERPE, "Speler verplicht om elk jaar van club te veranderen", *Sportmagazine* 16/01/2015, <http://sportmagazine.knack.be/sport/voetbal-internationaal/speler-verplicht-om-elk-jaar-van-club-te-veranderen/article-normal-526055.html>.

3.5 Reeds genomen maatregelen

Het werd al verschillende keren kort aangeraakt doorheen de thesis: de nationale en internationale voetbalbonden hebben zich sinds het ontstaan van TPO niet (volledig) onbetuigd gelaten qua regulering. Het spreekt voor zich dat de bevoegde organen van de competities die gekant zijn tegen TPO, maatregelen hebben genomen om hier een einde aan te stellen. In dit hoofdstuk zullen de maatregelen die genomen zijn geweest door de Franse en de Engelse voetbalbond aan bod komen aangezien deze competities de meeste relevantie hebben zowel op sportief als economisch vlak. Verder zal het artikel 18bis van de FIFA toegelicht worden alsook de recente beslissing van de FIFA om tot een volledige ban over te gaan.

3.5.1 Nationaal niveau: Engeland, Frankrijk en Polen

FRANKRIJK. De *Ligue de Football Professionnel* (hierna LFP) was in de jaren '90 ver voor op haar tijd toen ze de ban op TPO invoerde.¹³⁴ In het reglement van de LFP van het seizoen 2014/2015 zegt artikel 221, lid 1 het volgende:

*"Un club ne peut conclure avec des personnes morales, à l'exception d'un autre club, ou physiques, une convention dont l'objet entraîne, directement ou indirectement, au bénéfice de telles personnes, une cession ou une acquisition totale ou partielle des droits patrimoniaux résultant de la fixation des diverses indemnités auxquelles il peut prétendre lors de la mutation d'un ou plusieurs de ses joueurs."*¹³⁵

Uit de bewoordingen blijkt dat men met deze regel heeft willen bewerkstelligen dat een voetbalclub de enige entiteit is die de volledige eigendom van de economische rechten van een speler kan bezitten. TPO werd op deze manier onmogelijk, en zo verzekerde men dat de voetbalclubs de volledige zeggenschap over het beleid van hun teams behielden aangezien potentiële invloeden van buitenaf geëlimineerd werden.

Dat deze regel tot doel heeft om het beleid van de clubs van invloed van derden te vrijwaren, werd bevestigd door een beslissing van het LFP *Bureau* d.d. 4 maart 2011.¹³⁶ Het *Bureau* zag zich immers genoodzaakt duidelijkheid te verschaffen omtrent de artikelen 105 en 106 van de statuten van de LFP. In artikel 105 wordt bepaald dat de clubs hun beleid moeten voeren in overeenstemming met de artikelen van het desbetreffende reglement, hetgeen impliceert dat ze een beleid moeten voeren waarbij ze zich onthouden van ongeoorloofde invloeden zoals beschreven in hoger geciteerd artikel 221 van het reglement van de LFP.¹³⁷ Artikel 106 gaat over

¹³⁴ E. ABATAN, "An overview of Third Party Ownership in European Professional Football", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (22) 26.

¹³⁵ Artikel 221, lid 1 *Règlements 14/15 Ligue de Football Professionnel*, http://www.lfp.fr/reglements/reglements/2014_2015/reglement_integral.pdf.

¹³⁶ *Proces-Verbal Bureau de la LFP*, 4 maart 2011, <http://www.lfp.fr/uploads/fichiers/LFP.PV.BUR.2011.03.04.pdf>.

¹³⁷ Artikel 105 jo. 106 *Statuts de la LFP 14/15*, http://www.lfp.fr/reglements/statuts/2014_2015/Statuts.pdf. Artikel 105 *Statuts de la LFP 14/15*: « Les dirigeants de clubs exercent leur activité conformément aux dispositions législatives et réglementaires applicables, notamment celles des articles L.122-7, L.122-9 et L.222-5 à L.222-11 du Code du sport. Ils respectent les dispositions du présent règlement, des règlements généraux de la Fédération française de football, les stipulations de la Charte du football professionnel et de la Convention collective des personnels administratifs et assimilés du football ainsi que les dispositions de la Charte éthique du football. Les dirigeants de clubs concourent à la régularité et au bon déroulement des compétitions organisées par la Ligue de football professionnel et respectent l'éthique sportive. »

de sancties die opgelegd worden ingeval deze regels niet nageleefd worden.¹³⁸ Omwille van deze redenering besloot het *Bureau* in volgende bewoordingen dat het doel van deze artikelen is om het beleid van ongeoorloofde invloeden te vrijwaren: "(...) *et ce afin que les clubs conserve une entière liberté de gestion de leur personnel sportif et des opérations de mutation.*"

ENGELAND. Zoals bekend was het in Engeland de TEVEZ-affaire die aanleiding gaf tot het nemen van maatregelen tot de verbanning van TPO. (*supra* 3.1.3)

In Engeland werd drievoudig opgetreden tegen TPO: in eerste instantie was het de *Premier League* (hierna PL), de Engelse equivalent van de LFP die overging tot regulering, daarna volgde de *Football League* (hierna FL), dit is de organisatie die bevoegd is voor de tweede, derde en vierde divisie van Engeland. Ook de Engelse voetbalbond, de *Football Association* (hierna FA) liet zich in dit verhaal niet onbetuigd.

PREMIER LEAGUE. De PL introduceerde de ban op TPO aan het begin van het voetbalseizoen 2008/2009.¹³⁹ De meest recente vorm van deze ban is terug te vinden in het *PL Handbook* van het voetbalseizoen 2014/2015 onder de artikelen U.39 en U.40.¹⁴⁰ Artikel U.40 zegt in volgende bewoordingen dat TPO-overeenkomsten niet gehandhaafd kunnen worden in Engeland.

*"In respect of a player whom it applies to register as a Contract Player, a Club is permitted to make a payment to buy out the interest of a person or entity who, not being a Club or club, nevertheless has an agreement either with the club with which the player is registered, or with the player, granting it the right to receive money from a new Club or club for which that player becomes registered. Any such payment which is not dependent on the happening of a contingent event may be made either in one lump sum or in installments provided that all such installments are paid on or before the expiry date of the initial contract between the Club and the player. Any such payment which is payable upon the happening of a contingent event shall be payable within 7 days of the happening of that event."*¹⁴¹

TPO-overeenkomsten moeten aldus een einde nemen vooraleer de betrokken voetballer in Engeland aan de slag kan. Dit gebeurt door de betrokken derde partij uit te betalen overeenkomstig diens belang. Het is de club namelijk toegelaten een betaling te doen teneinde een derde belang van een speler uit te kopen.

¹³⁸ Artikel 106 *Statuts de la LFP 14/15*: « Les dirigeants de clubs veillent à ce que l'ensemble des personnes qui exercent des fonctions au sein de leur club ou qui participent à son activité se soumettent aux exigences décrites aux articles 105, 211 et 202 du présent règlement. Si lesdites personnes ne s'y soumettent pas, les dirigeants de clubs peuvent être regardés comme responsables et, le cas échéant, faire l'objet de sanctions disciplinaires. »

¹³⁹ E. ABATAN, "An overview of Third Party Ownership in European Professional Football", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (22) 25.

¹⁴⁰ Artikel U.39 jo. U.40 *Premier League Handbook 2014/2015*, <http://www.premierleague.com/content/dam/premierleague/site-content/News/publications/handbooks/premier-league-handbook-2014-15.pdf>.

¹⁴¹ Ibid.

Naast het verbod op TPO (de gebruikte terminologie in de Engelse reguleringen is *third party investment*), heeft de PL ook het huidige artikel I.7 ingeschreven.¹⁴² Het artikel bepaalt dat:

"No Club shall enter into a contract which enables any other party to that contract to acquire the ability materially to influence its policies or the performance of its teams (...)"

Dit artikel richt zich specifiek op *third party influence* en is aldus complementair met de artikelen U.39 en U.40. Het is complementair in die zin dat het artikel U.40 louter handelt over het contractuele/economische aspect en niets zegt over de invloeden die dergelijke contracten zouden kunnen meebrengen.

FOOTBALL LEAGUE. De reguleringen van de PL kregen in het seizoen 2009/2010 navolging van de reguleringen uitgevaardigd door de FL.

De regels van de FL zijn identiek aan die van de PL: het verbod op TPO, *third party investment* naar Engelse terminologie, staat ingeschreven in *Regulation 48*.¹⁴³ Ook de FL heeft een specifiek artikel aangaande *third party influence* opgenomen in de reglementen. Dit is terug te vinden in de *Regulations 44.2* en *95.1*.¹⁴⁴

FOOTBALL ASSOCIATION. Om het Engels verhaal rond te maken hebben we tot slot nog de in 2009 uitgevaardigde regulering van de FA.¹⁴⁵ In artikel C.1 (b)(iii) vinden we quasi dezelfde formule terug, zoals die geïmplementeerd werd door de PL en de FL.¹⁴⁶

Frankrijk en Engeland hadden tot doel om TPO uit hun competities te bannen, en beide landen hebben hiertoe via de bevoegde organen verschillende maatregelen genomen.

Waar in Engeland het onderscheid werd gemaakt tussen *third party influence* en *third party investment* en dit met twee verschillende artikelen werd opgelost, daar maakte Frankrijk dit

¹⁴² Artikel I.7, *Premier League Handbook 2014/2015*, <http://www.premierleague.com/content/dam/premierleague/site-content/News/publications/handbooks/premier-league-handbook-2014-15.pdf>.

¹⁴³ *Section 6 Regulation 48 The Football League 2014/2015*, <http://www.football-league.co.uk/global/section6.aspx>. *Section 6 Regulation 48.2 The Football League 2014/2015*: "In respect of a player whom it applies to register as a Contract Player, a Club is permitted to make a payment to buy out the interest of a person or entity who, not being a Club or club, nevertheless has an agreement either with the club with which the player is registered, or with the player, granting it the right to receive money from a new Club or club for which that player becomes registered. Any such payment which is not dependent on the happening of a contingent event may be made either in one lump sum or in instalments provided that all such instalments are paid on or before the expiry date of the initial contract between the Club and the player. Any such payment which is payable upon the happening of a contingent event shall be payable within 7 days of the happening of that event."

¹⁴⁴ *Section 6 Regulation 44.2 jo. Section 10 Regulation 95.1 The Football League 2014/2015*, <http://www.football-league.co.uk/global/regulations.aspx>. *Section 10 Regulation 95.1 The Football League 2014/2015*: "No Club shall enter into a contract which enables any other party to that contract to acquire the ability materially to influence its policies or the performance of its teams in League Matches or matches in any other recognised competition."

Section 6 Regulation 44.2 The Football League 2014/2015: "In addition to the forms and documents specifically required by these Regulations, a Club shall submit to the Secretary: any contract it proposes to enter into which gives the Club or any other party to the proposed contract any rights relating to the transfer of the registration of a player at a date in the future from or to the Club or any rights relating to the employment of the player by the Club; (...)"

¹⁴⁵ E. ABATAN, "An overview of Third Party Ownership in European Professional Football", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, (22) 26.

¹⁴⁶ *Rules of the Association Artikel C.1 (b) (iii) The FA Handbook 2014/2015*, <http://www.thefa.com/football-rules-governance/more/rules-of-the-association>.

onderscheid niet en bleek uit het artikel impliciet dat TPO *ipso facto* invloed van buitenaf met zich meebracht en dit als zodanig ook onder het verbod van TPO gelezen moest worden. Dit bleek namelijk uit de beslissing van het LFP Bureau.¹⁴⁷(*supra*)

3.5.2 Internationaal niveau

18BIS FIFA REGULATIONS ON THE STATUS AND TRANSFER OF PLAYERS. Artikel 18bis werd door de FIFA geïmplementeerd in de RSTP in 2007 en trad in werking op 1 januari 2008.¹⁴⁸ Dit gebeurde eveneens in de nasleep van de TEVEZ-affaire.

Artikel 18bis, lid 1 luidt als volgt:

*"No club shall enter into a contract which enables any other party to that contract or any third party to acquire the ability to influence in employment and transfer-related matters its independence, its policies or the performance of its teams."*¹⁴⁹

Belangrijk te weten is dat het artikel gericht was op het verbieden van *third party influence* en het TPO als zodanig dus onaangeroerd liet. Het artikel komt sterk overeen met wat de Engelse instanties in hun reglementen hebben opgenomen. Dit komt simpelweg door de bindende kracht van de FIFA-reglementen op nationaal niveau. (*supra* 2.2.2) Bijgevolg hebben alle andere nationale bonden een soortgelijk verbod in hun reglementen ingeschreven staan waarbij, behoudens eigen initiatief (cfr. Frankrijk, Engeland en Polen), TPO onaangeroerd blijft.

LEGE FERENDA – 18TER FIFA REGULATIONS ON THE STATUS AND TRANSFER OF PLAYERS. Sinds de eerste samenvoeging van de FIFA *Executive Committee* in september 2014 is het allemaal relatief snel gegaan aangaande TPO. In diezelfde maand werd nog een algemeen besluit genomen dat TPO gebannen zou worden en op 22 december 2014 werd TPO definitief de doodsteek toegediend.¹⁵⁰

Het absolute verbod zal ingaan op 1 mei 2015 met enkele overgangsmaatregelen: de TPO-overeenkomsten die gesloten werden voor 1 mei 2015 blijven bestaan tot aan de contractuele einddatum met dien verstande dat ze niet meer verlengd mogen worden. Verder mogen er nog TPO-overeenkomsten aangegaan worden tot het einde van april 2015 met de beperking van een maximale looptijd van één jaar.¹⁵¹

Inhoudelijk verschilt de ban weinig van hetgeen we reeds in Engeland zagen maar volledigheidshalve volgt hier het eerste lid van artikel 18ter:

"No club or player shall enter into an agreement with a third party whereby a third party is being entitled to participate, either in full or in part, in compensation payable in relation to

¹⁴⁷ *Proces-Verbal Bureau de la LFP*, 4 maart 2011, <http://www.lfp.fr/uploads/fichiers/LFP.PV.BUR.2011.03.04.pdf>.

¹⁴⁸ E. ABATAN, "An overview of Third Party Ownership in European Professional Football", *EPFL Sports Law Bulletin* 2012, (22) 22.

¹⁴⁹ Artikel 18bis RSTP 2014.

¹⁵⁰ Brief van J. VALCKE (FIFA Secretaris-Generaal) aan de leden van FIFA d.d. 22 december 2014, getiteld: 'RSTP – third party ownership of players' economic rights (TPO)', http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/49/57/42/tpocircular1464_en_neutral.pdf.

¹⁵¹ R. BERRY, "R.I.P. TPO: A Guide to FIFA's Ban on Third Party Ownership", <http://www.lawinsport.com/articles/item/r-i-p-tpo-a-guide-to-fifa-s-ban-on-third-party-ownership>.

the future transfer of a player from one club to another, or is being assigned any rights in relation to a future transfer or transfer compensation."¹⁵²

3.5.3 Conclusie

Verschillende maatregelen op verschillende niveaus zorgden lange tijd voor een discrepantie in de aanpak van TPO. Op internationaal niveau was er de maatregel van FIFA die zich enkel richtte op *third party influence* en op nationaal niveau was er ook nog eens een tweedeling tussen enerzijds de landen die TPO niet verboden maar wel gehouden waren door de bindende kracht van artikel 18bis van de FIFA en anderzijds de drie landen die TPO wél verboden, ook nog eens met elk een eigen benadering.

In eerste instantie leek het voor FIFA te volstaan om een 'voorzichtige' maatregel à la 18bis¹⁵³ te nemen, aangezien TPO sterke wortels had in Zuid-Amerika en het niet opportuun was om deze praktisch volledig te bannen. (*supra* 3.4.2 'hulp voor kleine clubs') Naarmate de bevoegde instanties van de competities in Frankrijk, Engeland en Polen zelf stappen begonnen te ondernemen en de UEFA dreigde met een eigen regeling ten aanzien van TPO, is de FIFA uiteindelijk toch gezwicht en heeft het een ban op TPO ingevoerd.

De grootste vraag die zich in de nabije toekomst zal stellen is of deze ban de juist beslissing was. Vanaf het moment dat de overgangperiode verlopen is zal stilaan duidelijk worden welke effecten de ban op de markt zal hebben. Het antwoord op deze vraag valt buiten het bestek van deze thesis en is momenteel ook puur giswerk.

Wat van deze maatregelen moet onthouden worden in het licht van het vrij verkeer van werknemers: artikel 18bis en de nationale equivalenten zijn gericht op het elimineren van contracten die materiële invloed mogelijk maken op het beleid van de club en de prestaties van de spelers. Dit was zeker een stap in de goede richting wat betreft de spanning van deze contracten met het vrij verkeer van werknemers en de vrijheid van arbeid.

Een groter gevaar bevindt zich echter in de 'extra-contractuele' sfeer. Deze invloeden zijn als zodanig niet contractueel bepaald, en vinden plaats achter de schermen. Hierdoor vallen ze buiten het toepassingsgebied van de bedoelde artikelen.¹⁵⁴ In het licht van het vrij verkeer van werknemers is artikel 18ter dus zeker toe te juichen. Een diepgaande analyse hiervan zal plaatsvinden in de hoofdstukken 5 en 6.

¹⁵² Brief van J. VALCKE (FIFA Secretaris-Generaal) aan de leden van FIFA d.d. 22 december 2014, getiteld: 'RSTP – third party ownership of players' economic rights (TPO)', http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/49/57/42/tpocircular1464_en_neutral.pdf.

¹⁵³ Artikel 18bis FIFA RSTP 2014: "No club shall enter into a contract which enables any other party to that contract or any third party to acquire the ability to influence in employment and transfer-related matters its independence, its policies or the performance of its teams"

¹⁵⁴ F. VEIGA GOMES, "Third Party Player Ownership, Again!", EPFL Sports Law Bulletin 2012, (63), 64.

3.6 Kernclausules van een TPO-contract

Om een volledige analyse in hoofdstuk 5 mogelijk te maken, dient een overzicht gegeven te worden van de kernbepalingen van een TPO-contract. Het onderstaande is slechts een opsomming van de meest gangbare clausules en is geenszins een exhaustieve opsomming. De inhoud van een TPO-contract zal steeds variëren, afhankelijk van de bereikte overeenkomst tussen de partijen. Een echt TPO-contract in handen krijgen bleek onmogelijk, vandaar dat dit onderdeel gebaseerd is op het TPO-rapport van KPMG.¹⁵⁵

PARTIJEN BIJ HET CONTRACT. De betrokken partijen bij een TPO-contract zijn, zoals reeds bekend, aan de ene kant de club die voor de volle 100% eigenaar is van de federatieve en de economische rechten (althans tot aan de sluiting van het contract), en aan de andere kant de derde partij, de investeerder.¹⁵⁶

DUUR VAN HET CONTRACT. De duur loopt gelijk met het gesloten arbeidscontract tussen club en betrokken speler. Het komt voor dat de TPO-overeenkomst verlengd wordt samen met de verlenging van het arbeidscontract.¹⁵⁷

DOEL VAN DE OVEREENKOMST. De investeerder betaalt een bepaalde som aan een club voor een percentage van de economische rechten. Het voorbeeld wordt gegeven van een betaling van €500 000 aan de club voor 20% van de economische rechten in ruil. De overeenkomst bepaalt dan dat bij een verkoop van de speler, de investeerder recht heeft op 20% van de totale som die de club normaliter zou ontvangen.¹⁵⁸

VERPLICHTINGEN VAN DE CLUB BIJ EEN DEFINITIEVE TRANSFER.¹⁵⁹ Bovenop het recht van de investeerder om zijn percentage te valoriseren bij een transfer, worden vaak ook andere clausules bedongen. In wat volgt zal een overzicht gegeven worden van dergelijke clausules.

DEFINITIEVE TRANSFER VAN DE SPELER, INBEGREPEN DE AFKOOPSOM BETAALD DOOR DE SPELER. Wanneer de overeenkomst bepaalt dat de investeerder in elk geval aanspraak maakt op een bepaalde som (hetzij zijn percentage op de transfersom, hetzij zijn initiële investering + interest), zal bij een definitieve overgang, en dus ook wanneer de speler zichzelf uitkoopt, de investeerder recht hebben op het hoogste bedrag van twee situaties, zijnde 1) het percentage van de transfersom of 2) het minimale bedrag, overeengekomen tussen club en investeerder.

TRANSFERAANBOD EN SANCTIE BIJ HET WEIGEREN ERVAN. Indien de club een aanbod zou ontvangen gelijk aan een vooraf vastgestelde som en deze zou weigeren, is de club onmiddellijk verplicht om het aandeel in de economische rechten terug over te kopen gebaseerd op de transfersom van het geweigerde aanbod. Dit is veruit de meest voorkomende clausule en is beter bekend onder de term *'buy sell clause'*.

¹⁵⁵ KPMG, Project TPO, 37-38.

¹⁵⁶ KPMG, Project TPO, 37.

¹⁵⁷ Ibid.

¹⁵⁸ KPMG, Project TPO, 37.

¹⁵⁹ Ibid.

VRIJHEID VAN CLUB OM CONTRACTUELE VERPLICHTINGEN MET SPELER IN TE VULLEN. Clubs zijn volgens het rapport gewoonlijk wel vrij om invulling te geven aan het arbeidscontract met de speler zonder verantwoording aan de derde partij.

RECHT VAN DE INVESTEERDER OP MINIMAAL BEDRAG BIJ WIJZIGING VAN ARBEIDSVORWAARDEN. Indien de arbeidsvoorwaarden in de loop van het TPO-contract wijzigen, heeft de investeerder twee keuzes: 1) het behoudt zijn economische rechten zoals voorheen vastgesteld of 2) vraagt de uitbetaling van het afgesproken minimumbedrag van de club.

TERUGKOOP VAN DE ECONOMISCHE RECHTEN DOOR DE CLUB. Clubs kunnen mogelijk het recht bedingen dat ze in de loop van de overeenkomst de economische rechten terug kunnen kopen van de investeerder. De investeerder moet hier echter akkoord mee gaan. Zelfs indien de club de economische rechten terug in het bezit heeft, kunnen verplichtingen op de club blijven rusten voor een bepaalde vastgelegde tijd.

GEEN TRANSFER VAN DE SPELER. Het komt ook voor dat club en investeerder overeenkomen dat wanneer de situatie zich voor doet dat een speler niet verkocht wordt voor het einde van het TPO-contract, clubs verplicht zullen zijn een minimumbedrag terug te betalen (investering + interest).

TOELATING VOOR TRANSFER. Investeerders kunnen bedingen dat vanaf het TPO-contract, ze een mandaat krijgen om een transfer van de speler te realiseren, weliswaar via de toepasselijke FIFA-reguleringen van toepassing op spelersmakelaars. Ze hebben echter geen beslissingsrecht.

Bepaalde clausules kennen een zekere contractvrijheid toe aan de club. Zo staat het de club mogelijkwijs vrij om een transferaanbod te weigeren, kan het de investeerder mandateren om een nieuwe club voor een speler te zoeken, en is het vrij om de invulling van het arbeidscontract met de speler overeen te komen.

Doch heeft deze vrijheid ook een keerzijde voor de vrijheid van de speler. Verschillende clausules stipuleren dat clubs ofwel gerechtigd zijn om de economische rechten terug te kopen, ofwel zelfs verplicht zijn in geval van een transferweigering. In verband hiermee breng ik de TPO als financiering even in herinnering (*supra* 3.2.1): TPO wordt grotendeels aangegaan door clubs die financieel in slechte papieren zitten. Door deze financiering winnen ze tijdelijk aan financiële slagkracht. Het idee dat clubs bij een transferaanbod dan een keuze hebben, namelijk het accepteren of weigeren mits terugkoop van de economische rechten aan dezelfde voorwaarden als het aanbod, is ondenkbaar. Via deze clausule menen investeerders geen invloed uit te oefenen op het beleid van de clubs en bijgevolg op de vrijheid van de speler, maar dergelijke keuze is voor een club een keuze tussen *the lesser of two evils*.¹⁶⁰ Weinig verrassend dan dat de club overwegend tot een verkoop van de voetballer over gaat.

¹⁶⁰ Doyen Statement punt 11, 13 augustus 2014, <http://www.doyensports.com/en/comunicadodoyen0.pdf>; X, "Manchester United: Sporting reveal Marcos Rojo sale 'pressure'", BBC Sport, <http://www.bbc.com/sport/0/football/29474696>.

3.7 Tussenbesluit

De kernachtige definitie die we onthouden uit dit hoofdstuk van TPO is dat TPO een overeenkomst is tussen een voetbalclub en een derde partij, waarbij de derde partij middels een investering ten gunste van de club, een percentage van het economisch belang van een eventuele toekomstige transfervergoeding van een bepaalde voetballer verwerft.

Het werd duidelijk dat deze constructie niet van de ene op de andere dag ontstaan is. Lange tijd bleef de praktijk beperkt tot Zuid-Amerika, met als hoogtepunt de erkenning ervan door het CAS. Sindsdien nam de praktijk een hoge vlucht, en vond het zijn weg naar Europa. De verslechterende financiële situatie was een ideale voedingsbodem en TPO vond bijgevolg voornamelijk weerklank in Portugal en Spanje. Na de TEVEZ-affaire kreeg TPO massale media-aandacht en was dit ook het signaal voor Engeland om op te treden.

De cijfers liegen er niet om, TPO is sterk aanwezig in Europa en lijkt alleen maar te groeien. Oost-Europa was de volgende markt die de investeerders aanboorden, en het zag er naar uit dat Italië de volgende competitie zou zijn waar de investeerders hun diensten zouden aanbieden.

Ondanks de (schijnbare) populariteit van TPO is er verwoed over en weer geschreven omtrent de voor- en nadelen. Beide partijen hebben een sterk punt, maar voor deze thesis dient de nadruk gelegd te worden op het gevaar voor de vrijheid van arbeid en het vrij verkeer van werknemers. Het is zelfs niet ondenkbaar dat in de meest schrijnende gevallen ook de problematiek van mensenhandel in acht genomen moet worden.

De problematiek van het vrij verkeer van werknemers blijkt zelfs dual te zijn: enerzijds hebben we de (ongeoorloofde) druk die de investeerders middels contractuele bepalingen uitoefenen in geval van een transfer, waarbij het kan voorvallen dat spelers niet naar de club-werkgever van hun voorkeur kunnen verhuizen. Anderzijds hebben we de discrepantie in regelgeving omtrent TPO: Op Engeland, Frankrijk en Polen na, was TPO vooralsnog toegelaten in de Europese competities. Dit zorgde voor een bemoeilijkte toegang tot de competities van deze landen. Of deze problemen effectief een belemmering op het vrij verkeer van werknemers uitmaken, en zo ja of ze gerechtvaardigd kunnen worden zal beantwoord worden in hoofdstuk 5.

TPO maakte zijn *hot topic*-status volledig waar aangezien van september tot december 2014 een werkgroep heeft samen gezeten die tot de verbanning van TPO heeft besloten. Deze ban zal zelfs op 1 mei 2015 in werking treden, behoudens enkele overgangsmaatregelen.

Daarmee is de strijd echter nog niet gestreden: zowel Spanje als Portugal hebben een klacht ingediend bij de Europese Commissie tegen dit besluit, alsook de grootste speler op de investeringsmarkt: *Doyen Group Investments*.¹⁶¹ De UEFA en FIFPro daarentegen hebben een tegenoffensief ingezet door eveneens een klacht in te dienen tegen TPO zelf, om zo de beslissing van de FIFA te consolideren.¹⁶²

¹⁶¹ A. LATTUADA, "TPO, anche Spagna e Portogallo denunciano la FIFA", <http://www.tifosobilanciato.it/2015/03/23/tpo-anche-doyen-group-passa-allattacco/>; X., "TPO: Anche Doyen Group passa all'attacco", <http://www.tifosobilanciato.it/2015/03/23/tpo-anche-doyen-group-passa-allattacco/>;
¹⁶² X., "UEFA and FIFPro team up for EC complaint to keep TPO 'slavery' banned", <http://www.insideworldfootball.com/world-football/europe/16738-uefa-and-fifpro-team-up-for-ec-complaint-to-keep-tpo-slavery-banned>.

4. VRIJ VERKEER VAN WERKNEMERS IN EUROPA

Deze thesis tracht TPO te toetsen in het licht van het vrij verkeer van werknemers. Om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, is een grondig begrip van het vrij verkeer van werknemers in de EU onontbeerlijk. Daarom zal onder titel 4.1 een *status quaestionis* gegeven worden van het algemeen vrij verkeer van werknemers, daaronder begrepen het materiële, personele en territoriale toepassingsgebied alsook de daarop toegelaten beperkingen. Voorts zal in 4.2 de evolutie van het vrij verkeer met betrekking tot de sportbeoefenaar geschetst worden daar op deze groep in zekere mate een uitzonderingsregime van toepassing is.

4.1 Met betrekking tot de gewone werknemer

Het vrij verkeer van werknemers voortvloeiende uit artikel 45 VWEU is als specifieke vorm van het vrij verkeer van personen één van de vier basisvrijheden van de Europese Unie en staat op gelijke voet met het vrij verkeer van goederen, kapitaal en diensten. Deze basisvrijheden hebben tot doel de economische doelstellingen van de Europese Unie (art. 3 VWEU) te helpen bereiken en hebben aldus geen autonoom maar een doelmatig karakter.¹⁶³ Gezien de aard van dit doelmatig karakter zouden vragen betreffende de doeltreffendheid van deze vrijheden kunnen opgeworpen worden. Deze economische vragen vallen vanzelfsprekend buiten het bestek van deze thesis. Hier zal enkel gefocust worden op de inhoud en juridische draagwijdte.

4.1.1 Toepassingsgebied

HET RECHT. Het recht van het vrij verkeer van werknemers zoals voorzien in artikel 45 VWEU houdt in dat werknemers vrij over het grondgebied van de Unie mogen bewegen met als doel het zoeken van werk en het aannemen van werkaanbiedingen (hetgeen een vrije keuze impliceert) en te werken in deze lidstaten alsof ze een onderdaan van deze lidstaten zouden zijn.¹⁶⁴

VOORWAARDEN. Een logische volgende vraag is: wanneer kan ik een beroep doen op dit recht?¹⁶⁵ Artikel 45 VWEU zal maar toepassing vinden als aan de volgende drie voorwaarden is voldaan: ten eerste dient de werknemer in beginsel de nationaliteit van één der lidstaten te hebben en bijgevolg burger te zijn van de EU (artikel 20 1. VWEU), behoudens enkele uitzonderingen. (*infra* 4.2.1) Ten tweede moet er sprake zijn van een grensoverschrijdend element. Dit betekent dat artikel 45 VWEU aldus geen toepassing kan vinden op situaties die zich louter binnen de landsgrenzen van een lidstaat afspelen. Tot slot moet er sprake zijn van een economische activiteit. Dit is volgens het Hof een doorslaggevend criterium zonder dewelke geen toepassing kan gemaakt worden van het recht op vrij verkeer onder 45 VWEU.¹⁶⁶ Opgemerkt dient te worden dat zonder dit decisief economisch criterium, men zich nog steeds op artikel 21 VWEU kan beroepen.¹⁶⁷ Hier gaat het veeleer over het vrij bewegen door de Unie in de puurste zin van het woord, los van elk economisch aspect.

¹⁶³ R. BLANPAIN, *European Labour Law*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2014, 324; R., PARRISH, *The Sporting Exception in European Union Law*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2008, 53.

¹⁶⁴ Art. 45(3) VWEU; A. DASHWOOD, D. WYATT, *European Union Law*, Portland, Hart Publishing, 2011, 508.

¹⁶⁵ C. BARNARD, S. PEERS (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 364-366.

¹⁶⁶ HvJ, C-281/06, *Jundt v. Finanzamt Offenburg*, 2007, §32.

¹⁶⁷ D. EDWARD, R. LANE, *Edward and Lane on EUROPEAN UNION LAW*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 2013, 615-616.

WERKNEMER. Een belangrijke vraag dringt zich op wanneer we het voorgaande lezen: wie wordt als 'werknemer' beschouwd?

Het is belangrijk te weten dat het begrip 'werknemer' als een Unierechtelijk concept is aangemerkt geweest door het Hof.¹⁶⁸ De voornaamste reden hiervoor is uiteraard dat verschillende definities voor eenzelfde begrip tot rechtsonzekerheid zouden kunnen leiden eens een zaak voor het Hof van Justitie zou komen. De definitie gegeven aan het begrip 'werknemer' kan men terugvinden in het arrest *Lawrie-Blum*¹⁶⁹: "Het hoofdkenmerk van de arbeidsverhouding is, dat iemand gedurende een bepaalde tijd voor een ander en onder diens gezag prestaties levert en als tegenprestatie een vergoeding ontvangt."¹⁷⁰

Samengevat levert dit de volgende drie criteria op: 1) Prestatie van een dienst 2) in ondergeschikt verband en 3) tegen vergoeding.¹⁷¹

OOK BUITEN DE EU-GRENZEN. Hoewel de territoriale vereiste voor de inroepbaarheid van artikel 45 VWEU een transnationaal element vereist, betekent dit niet *ipso facto* dat de situatie zich uitsluitend binnen de EU-grenzen moet afspelen. Het volstaat dat er een link kan gelegd worden met de EU, zij het via de plaats van contractsluiting, zij het via de plaats van uitvoering.¹⁷²

4.1.2 Verbod op discriminatie en beperkingen

De gebruikte bewoordingen in de eerste alinea van 4.1.1 deden het al vermoeden, maar "(...) alsof ze een onderdaan van deze lidstaat zouden zijn" houdt in dat de fundamentele vrijheid, het vrij verkeer van werknemers, niet beperkt mag worden door discriminerende maatregelen. Ze moeten immers op dezelfde manier als een onderdaan van die lidstaat behandeld worden. Dit anti-discriminatoir karakter blijkt voorts uitdrukkelijk uit de bewoordingen van artikel 45(2) VWEU:

"Dit houdt de afschaffing in van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden."

Dergelijke discriminerende maatregelen komen voor in twee vormen. Ze kunnen direct discriminatoir of indirect discriminatoir zijn. Directe discriminatie is die vorm van discriminatie waar een werknemer van een andere lidstaat dan de ontvangende lidstaat louter op grond van de verschillende nationaliteit minder voordelig wordt behandeld dan de werknemer van de ontvangende lidstaat.¹⁷³ Ook indirecte discriminatoire maatregelen maken een inbreuk uit op het vrij verkeer van werknemers, tenzij deze objectief gerechtvaardigd kunnen worden. (*infra* 4.1.3) Indirecte discriminatie vindt plaats wanneer de bestreden maatregel niet gebaseerd is op het

¹⁶⁸ HvJ, C-53/81, *D.M. Levin v. Staatssecretaris van Justitie*, 1982, §11.

¹⁶⁹ HvJ C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg*, 1986.

¹⁷⁰ HvJ C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg*, 1986, § 17.

¹⁷¹ R. BLANPAIN, *European Labour Law*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2014, 351; L. WOODS, P. WATSON, *Steiner & Woods EU Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 608.

¹⁷² HvJ C-36/74, *Walrave & Koch*, 1974, §28; A. DASHWOOD, D. WYATT, *European Union Law*, Portland, Hart Publishing, 2011, 502.

¹⁷³ C. BARNARD, *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*, New York, Oxford University Press, 2007, 291.

criterium van nationaliteit, maar het (verdoken) doel van die maatregel toch bestaat uit het weghouden van migrerende werknemers van de eigen arbeidsmarkt.¹⁷⁴

Volgens het voorgaande zou een non-discriminatoire maatregel (een maatregel die niet gebaseerd is op nationaliteit) dus geen enkel probleem op vlak van legaliteit mogen vormen. Dit is echter niet correct. Ook non-discriminatoire maatregelen die een beperking of belemmering uitmaken op het vrij verkeer kunnen vallen onder de noemer van verboden maatregelen.¹⁷⁵ Hierbij is het voldoende dat de voorliggende maatregel mogelijkerwijze de uitoefening van het recht op vrij verkeer bemoeilijkt of minder aantrekkelijk maakt.¹⁷⁶

BARNARD verwijst naar het verbieden van deze beperkingen en belemmeringen als de *market access approach*.¹⁷⁷ Dit duidt op het nagestreefde doel van het Hof, namelijk de toegang tot de markt vrijwaren.

4.1.3 Toegelaten beperkingen

Wanneer het Hof gevraagd wordt om na te gaan of de voorliggende maatregel een schending van het vrij verkeer uitmaakt, stelt het drie afzonderlijke vragen: 1) of de bestreden maatregel een beperking op het vrij verkeer uitmaakt, 2) zo ja, of een rechtvaardigingsgrond kan aangehaald worden en 3) indien dit het geval is, of de maatregel proportioneel is met het nagestreefde doel.¹⁷⁸

De mogelijke rechtvaardigingsgronden zijn afhankelijk van de mate waarin de maatregel een beperking uitmaakt. In 4.1.2 werd duidelijk dat beperkingen op het vrij verkeer in drie vormen voorkomen, namelijk directe discriminatie, indirecte discriminatie en non-discriminatie.

De hoofdregel is dat wanneer de maatregel op directe wijze discrimineert, rechtvaardiging enkel mogelijk is op grond van uitdrukkelijk vernoemde rechtvaardigingsgronden in het VWEU. Voor het vrij verkeer van werknemers komt dit neer op de gronden opgesomd in artikel 45(3) VWEU, zijnde: het belang van de openbare orde, de openbare veiligheid en de volksgezondheid. Deze gronden dienen restrictief geïnterpreteerd te worden, aangezien het personen met de status van Unie-burger betreft.¹⁷⁹ Maatregelen die geschraagd worden op de gronden openbare orde en/of openbare veiligheid kennen geen uniforme waardeschaal, opgelegd door de EU.¹⁸⁰ Doch komt het bepalen van deze waardeschaal niet eenzijdig toe aan de lidstaten. De lidstaten kunnen hun eigen appreciatie van deze rechtvaardigingsgronden maar hanteren na controle van de bevoegde Europese instellingen.¹⁸¹

Verder kan een maatregel ook op indirecte wijze discrimineren of zelfs helemaal niet discrimineren maar alsnog een beperkend effect hebben. De rechtvaardigingsgronden voor deze types van

¹⁷⁴ C. BARNARD, *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*, New York, Oxford University Press, 2007, 292.

¹⁷⁵ HvJ C-19/92, *Kraus v. Land Baden-Württemberg*, 1993, § 32; A. VERMEERSCH, "Europese spelregels gelden ook voor sport: de toepassing van Europees recht op sport" in J. SCHEERDER, *Europa in beweging: Sport vanuit Europees perspectief*, Gent, Academia Press, 2007, (51) 53.

¹⁷⁶ HvJ C-19/92, *Kraus v. Land Baden-Württemberg*, 1993, § 32.

¹⁷⁷ C. BARNARD, S. PEERS (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 389.

¹⁷⁸ N. FOSTER, *Foster on EU LAW*, Oxford, Oxford University Press, 2013, 280.

¹⁷⁹ HvJ C-482/01, *Orfanopoulos en C-493/01, Raffaele Oliveri v. Land Baden-Württemberg*, 2004, §65.

¹⁸⁰ HvJ C-268/99, *Aldona Malgorzata Jany and Others v. Staatssecretaris van Justitie*, 2001, §60.

¹⁸¹ HvJ C-41/74, *Yvonne van Duyn v. Home Office*, 1974, §18; L. WOODS, P. WATSON, *Steiner & Woods EU Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 552-553.

maatregelen zijn zeer ruim, en worden onder de noemer van 'algemeen belang' gebracht.¹⁸² Om niet in strijd met het vrij verkeer bevonden te worden moeten deze maatregelen de toets van de eerste alinea van deze sectie doorstaan. In het bijzonder werd in *Gebhard*¹⁸³ een vierstappenplan uitgewerkt dat universeel van toepassing is over de verschillende sectoren van vrij verkeer heen wanneer het een non-discriminatoire maatregel betreft.

"(...) zij moeten zonder discriminatie worden toegepast, zij moeten hun rechtvaardiging vinden in dwingende redenen van algemeen belang, zij moeten geschikt zijn om de verwezenlijking van het nagestreefde doel te waarborgen, en zij mogen niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel."¹⁸⁴

Dit is aldus een verbijzondering van de algemene toets die het Hof doorvoert in geval van een discriminerende maatregel.

Een andere, vaak vruchteloze, aangehaalde rechtvaardigingsgrond is die van economische aard. Het Hof wees in beginsel principieel dergelijke rechtvaardigingsgronden af, daar ze haaks zouden staan op het idee van de interne markt, van de integratie.¹⁸⁵ Een nuance is echter vereist: in enkele zaken (*Kohl*; *Vanbraekel*)¹⁸⁶ betreffende medische diensten stemde het Hof uitzonderlijk in met een dergelijke rechtvaardigingsgrond.¹⁸⁷ Deze tendens lijkt zich ook te verspreiden naar publieke uitgaven, maar vooralsnog vindt de economische rechtvaardiging geen toepassing in private relaties.¹⁸⁸

Een laatste bijzondere rechtvaardigingsgrond die onder de noemer van het algemeen belang kan vallen zijn de fundamentele rechten. In het belang van de analyse in hoofdstuk 5 licht ik hier reeds het fundamenteel recht van de contractuele vrijheid toe.

Welk gewicht kan toegekend worden aan de contractuele vrijheid? In verschillende lidstaten wordt contractvrijheid als de belangrijkste exponent gezien van individuele vrijheid. In Duitsland vindt dit bijvoorbeeld impliciet uiting in artikel 2 van de *Grundgesetz*.¹⁸⁹ Het Belgisch equivalent van dit recht is verankerd in artikel 12 van de Grondwet.¹⁹⁰

In artikel 16 van het Handvest van Fundamentele Rechten van de Europese Unie (hierna EUHFR) staat te lezen dat "*the freedom to conduct a business in accordance with Union Law and national laws and practices is recognized*".¹⁹¹ Dat dit de grondslag is voor de (economische) contractvrijheid, vindt men terug in een gezaghebbend verklarend document van de Raad van de

¹⁸² C. BARNARD, S. PEERS (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 479.

¹⁸³ HvJ C-55/94, *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, 1995.

¹⁸⁴ HvJ C-55/94, *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, 1995, §37.

¹⁸⁵ HvJ C-35/98, *Staatsecretaris van Financiën v. BGM Verkooijen*, 2000, §48; C. BARNARD, S. PEERS (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 487.

¹⁸⁶ HvJ C-158/96, *Raymond Kohll v. Union des caisses de maladie*, 1998, §50 ; HvJ C-368/98, *Abdon Vanbraekel and Others v. Alliance nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)*, 2001, §47.

¹⁸⁷ C. BARNARD, S. PEERS(eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 487.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Artikel 2 *Grundgesetz*: 'Jeder hat das Recht auf die freie Entfaltung seiner Persönlichkeit, soweit er nicht die Rechte anderer verletzt und nicht gegen die verfassungsmäßige Ordnung oder das Sittengesetz verstößt.'

J. BASEDOW, "Freedom of Contract in the European Union", ERPL 2008, (901) 903.

¹⁹⁰ Art.12 GW

¹⁹¹ Artikel 16 Handvest van de Fundamentele Rechten van de Europese Unie, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:en:PDF>.

Europese Unie. De uitleg bij artikel 16: "Dit artikel is gebaseerd op de jurisprudentie van het Hof van Justitie, dat de vrijheid (...) heeft erkend (...) en de contractuele vrijheid."¹⁹²

Belangrijk is dat dit geen absolute rechten zijn en ze aldus onderworpen zijn aan mogelijke beperkingen.¹⁹³ Door het EUHFR hebben deze rechten nu dezelfde juridische waarde als de Verdragen zelf.¹⁹⁴ Deze fundamentele rechten en fundamentele vrijheden uit het Verdrag hebben zodoende geen hiërarchische relatie, maar moeten ten allen tijde tegen elkaar afgewogen worden.¹⁹⁵

In *Schmidberger*¹⁹⁶ ging het Hof na of de lidstaat een goed evenwicht had gevonden tussen de verschillende belangen.¹⁹⁷ In horizontale situaties echter, maakt het Hof zelf de evenwichtsoefening zoals het in *Viking*¹⁹⁸ en *Laval*¹⁹⁹ had gedaan.

Het vinden van de juiste balans tussen conflicterende rechten en vrijheden gebeurt volgens Adv.Gen. TRSTENJAK het best door het toepassen van een dubbele proportionaliteitstest:

"Het juiste evenwicht tussen grondrecht en fundamentele vrijheid in geval van botsing is namelijk enkel gewaarborgd wanneer de beperking van een fundamentele vrijheid door een grondrecht niet verder mag gaan dan ter verwezenlijking van het grondrecht geschikt, noodzakelijk en evenredig is. Omgekeerd mag echter ook de beperking van een grondrecht door een fundamentele vrijheid niet verder gaan dan ter verwezenlijking van de fundamentele vrijheid geschikt, noodzakelijk en evenredig is."²⁰⁰

4.1.4 Afdwingbaarheid

Artikel 45 VWEU is sinds lange tijd direct toepasbaar, hetgeen betekent dat burgers zich voor de nationale rechter rechtstreeks op de rechten in dit artikel kunnen beroepen.²⁰¹ Het spreekt voor zich dat dit artikel verticale toepassing vindt, d.w.z. tegenover de overheid.

Maar een belangrijker vraag in het kader van deze thesis is of dit artikel ook horizontale toepassing (burgers en private organisaties onderling) kan vinden. Deze vraag werd reeds beantwoord in *Walrave & Koch*²⁰² en later in *Bosman*²⁰³ waar maatregelen aan de orde waren die vrijheid van werknemers op een collectieve manier regelden hoewel uitgevaardigd door een private

¹⁹² Council of the European Union, *Charter of Fundamental Rights of the European Union: Explanations relating to the complete text of the Charter* (Office for Official Publications of the European Communities, 2007), <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8bb43689-666d-4652-a29a-ff13aaa4773f/language-en/format-PDF/source-942195>; HvJ C-151/78, *Sukkerfabriken Nykøbing*, 1979, §19-20.

¹⁹³ Artikel 52.2 EUHFR: 'De door dit handvest erkende rechten waaraan de communautaire verdragen of het Verdrag betreffende de Europese Unie ten grondslag liggen, worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen welke bij die verdragen zijn gesteld.'

¹⁹⁴ Art. 6(1) VEU; D. EDWARD, R. LANE, *Edward and Lane on EUROPEAN UNION LAW*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 2013, 378..

¹⁹⁵ Adv.Gen. BOT in HvJ C-399/11, *Melloni*, 2013, §106-109; D. CHALMERS, G. DAVIES, G., MONTI, *European Union Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 259-261.

¹⁹⁶ HvJ C-112/00, *Eugen Schmidberger*, 2003.

¹⁹⁷ HvJ C-112/00, *Eugen Schmidberger*, 2003, §66-67; S.A. DE VRIES, "Balancing Fundamental Rights with Economic Freedoms According to the European Court of Justice", *Utrecht Law Review* 2013, (169) 178.

¹⁹⁸ HvJ C-438/05, *Viking*, 2007.

¹⁹⁹ HvJ C-341/05, *Laval*, 2007.

²⁰⁰ Adv.Gen. TRSTENJAK in HvJ C-271/08, *Commissie v. Duitsland*, 2010, §190.

²⁰¹ HvJ C-48/75, *Jean Noël Royer*, 1976, §23.

²⁰² HvJ C-36/74, *Walrave & Koch*, 1974.

²⁰³ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995.

instantie. (deze arresten komen uitgebreid aan bod in 4.2) In *Angonese*²⁰⁴ maakte het Hof komaf met enige twijfels hieromtrent, en bevestigde het de rechtspraak van *Walrave & Koch* en *Bosman* door te stellen dat maatregelen die direct discrimineren in een horizontale situatie ook binnen het toepassingsgebied van artikel 45 VWEU vallen.²⁰⁵

Dat direct discriminerende maatregelen ook in horizontale situaties onder 45 VWEU vallen staat buiten kijf, maar wat dan met de indirecte discriminatoire en non-discriminatoire maatregelen? Uit *Bosman* bleek al dat indirecte discriminatie of loutere verhindering van toegang tot de markt hier ook onder viel ingeval van een collectieve regeling aangaande arbeid in loondienst.²⁰⁶ Een 'collectieve regeling aangaande loondienst' zou dus de voorwaarde zijn, indien men zich op horizontale wijze van artikel 45 VWEU wou bedienen. In *Viking*²⁰⁷ echter, wijzigde het Hof haar koers drastisch door te verklaren dat het personele toepassingsgebied van de horizontale werking van artikel 45 VWEU ook op puur private personen van toepassing is.²⁰⁸

De vraag die dan nog rest is op welke gronden deze beperkingen gerechtvaardigd kunnen worden. Loopt dit volledig parallel met de verticale situaties? Adv.Gen. TRSTENJAK wist twee benaderingen te ontwaren in de rechtspraak.²⁰⁹ Enerzijds is er de universele toepassing, zoals gekend bij een verticale situatie. Hiermee bedoelt de Adv.Gen. dat private partijen zich op dezelfde rechtvaardigingsgronden kunnen beroepen zoals dit voor de lidstaten geldt. Anderzijds echter, bleek er een minderheid aan rechtspraak te zijn waar het Hof 'speciale' rechtvaardigingsgronden leek toe te laten. Deze vinden vooral, niet ontoevallig, toepassing in de sportrechtspraak.²¹⁰ In hoofdstuk 4.2 zullen deze legitieme belangen verder toegelicht worden.

4.2 Met betrekking tot sporters: evolutie in rechtspraak en rechtsleer

In dit hoofdstuk zullen de mijlpaalarresten, geveld door het Hof van Justitie in het kader van sportaangelegenheden en vrij verkeer van werknemers besproken worden. Dit houdt een korte schets van de feiten in alsook een toelichting van de relevante gevolgen van de uitspraak voor de interpretatie van de regels van het vrij verkeer. Verder zal ook aandacht besteed worden aan de relevante aspecten van deze arresten in geval van een geldigheidstoets van TPO.

Hoewel de EU pas sinds 2010 met de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon een bevoegdheid heeft met betrekking tot sport, had het Hof zich al in de jaren 70 principieel bevoegd verklaard ten aanzien van sportaangelegenheden mits het een economische activiteit betrof. Deze uitgangspositie bleef behouden maar onderging doorheen de jaren enkele verfijningen.

²⁰⁴ HvJ C-281/98, *Roman Angonese v. Cassa di Risparmio di Bolzano SpA*, 2000.

²⁰⁵ HvJ C-281/98, *Roman Angonese v. Cassa di Risparmio di Bolzano SpA*, 2000, §34-36; L. WOODS, P. WATSON, *Steiner & Woods EU Law*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 439.

²⁰⁶ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §§96-104.

²⁰⁷ HvJ C-438/05, *Viking*, 2007.

²⁰⁸ HvJ C-438/05, *Viking*, 2007, §64-65.

²⁰⁹ Adv.Gen. TRSTENJAK in *Fra.Bo*, §38-39; C. BARNARD, S. PEERS (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 488.

²¹⁰ C. BARNARD, S. PEERS (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 488.

4.2.1 Nationaliteitsclausules

WALRAVE & KOCH.²¹¹ De problematiek van directe discriminatie op basis van nationaliteit kwam in de sportwereld voor het eerst aan bod in *Walrave & Koch*. WALRAVE en KOCH waren gangmakers in het baanwielrennen en zorgden ervoor dat de wielrenners waarmee zij een duo vormden vaart konden maken en zo op gang werden getrokken. De bestreden maatregel van de *Union Cycliste Internationale* (hierna UCI) bepaalde dat de gangmakers van dezelfde nationaliteit als de wielrenners moesten zijn. Zoals gezegd werd hier de basis gelegd voor de Europese sportrechtspraak met de premisse dat sportaangelegenheden onder het toepassingsgebied van het Unierecht vallen mits het een economische activiteit betreft.²¹² Het Hof voegde aan deze premisse echter ook meteen de uitzondering toe dat het principiële verbod op discriminatie "(...) geen betrekking heeft op de samenstelling van sportploegen, met name in de vorm van nationale ploegen, daar de opstelling dezer ploegen alleen van belang is voor de sport en als zodanig buiten de economische activiteit staat."²¹³

DONÀ.²¹⁴ Een ander mijlpaalarrest dat hét sportarrest (*Bosman*) vooraf ging was die van *Donà*. De spelersmakelaar DONÀ had kosten gemaakt in het kader van een scoutingsopdracht van MANTERO, toenmalig voorzitter van de Italiaanse club Rovigo Calcio. Die laatste weigerde de kosten te betalen omdat de aangeboden spelers geen Italianen waren en deze dus niet konden worden gecontracteerd op grond van de reglementering van de Italiaanse voetbalbond die bepaalde dat enkel Italiaanse voetballers gecontracteerd konden worden.

In wezen was bij *Donà* een gelijksoortige maatregel als in *Walrave & Koch* aan de orde, met dien verstande dat het niet de samenstelling van een nationale ploeg betrof maar die van een ploeg in competitie, hetgeen tot gevolg had dat *in casu* wél tot economische activiteit besloten werd.²¹⁵ Dat de uitgevaardigde regel van de hand van een private instantie, de Italiaanse voetbalbond, kwam vormde geen probleem daar het Hof zijn stelling van *Walrave & Koch* herhaalde dat "(...) het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit niet alleen geldt voor het optreden van het openbaar gezag, maar zich ook uitstrekt tot bepalingen van andere aard, strekkende tot collectieve regeling van arbeid in loondienst en dienstverrichtingen."²¹⁶

BOSMAN.²¹⁷ De impact van *Bosman* was tweeledig. Onder deze subtitel wordt logischerwijze volstaan met de bespreking van de bestreden nationaliteitsclausule. Onder 4.2.2 zal het luik van het bestreden transfersysteem toegelicht worden.

Dit arrest zorgde voor een 'revolutie' wat betreft de impact van het Unierecht op de sport. De twee voorgaande arresten waren in feite de pioniers, maar het was pas met *Bosman* dat de daarin geponeerde principes in zwang kwamen. Om de draagwijdte van dit arrest ten volle te begrijpen zal een iets uitgebreider feitenrelaas gegeven worden.

²¹¹ HvJ C-36/74, *Walrave & Koch*, 1974.

²¹² HvJ C-36/74, *Walrave & Koch*, 1974, § 4.

²¹³ HvJ C-36/74, *Walrave & Koch*, 1974, §8; J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 80.

²¹⁴ HvJ C-13/76, *Donà v. Mantero*, 1976.

²¹⁵ HvJ C-13/76, *Donà v. Mantero*, 1976, § 12-13.

²¹⁶ HvJ C-13/76, *Donà v. Mantero*, 1976, § 17.

²¹⁷ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995.

BOSMAN, een beroepsvoetballer met de Belgische nationaliteit speelde sinds 1988 bij RC Luik (hierna RCL) op grond van een contract dat verstreek op 30 juni 1990 en hem een gemiddeld maandsalaris toekende van 120 000 BFR. Op 21 april 1990 kreeg BosMAN van RCL een éénjarig contract aangeboden maar met een substantiële loonsvermindering. BOSMAN ging hier niet mee akkoord en werd hierdoor op de transferlijst geplaatst. Op grond van het KBVB-reglement werd de voor hem te betalen opleidingsvergoeding vastgesteld op 11 743 000 BFR.

Geen enkele club was geïnteresseerd in een verplichte transfer, dus sloot BosMAN een contract met de Franse tweedeklasser Duinkerken met de volgende modaliteiten: maandsalaris van 100 000 BFR en een indienstnemingspremie van 900 000 BFR. Ook RCL en Duinkerken kwamen op 27 juli 1990 tot een overeenkomst. BOSMAN zou getransfereerd worden voor één jaar ten bedrage van 1 200 000 BFR, opeisbaar vanaf het moment dat de Franse voetbalbond het transfercertificaat van de Belgische bond ontving. Dit contract hield ook een onherroepelijke optie tot definitieve transfer in mits betaling van 4 800 000 BFR. Belangrijk te weten: het contract werd maar van kracht onder de opschortende voorwaarde dat het transfercertificaat overlegd werd ten laatste voor 2 augustus, de dag van de eerste wedstrijd van de competitie.

RCL twijfelde aan de solvabiliteit van Duinkerken en liet na het transfercertificaat over te leggen aan Duinkerken. Bijgevolg kwam de transfer niet tot stand. Daarbovenop werd BosMAN ook door RCL geschorst, waardoor hij het hele seizoen niet zou kunnen voetballen.

De nationaliteitsclausule die hier aan de kaak werd gesteld was de zogenaamde '3+2-regel' van de UEFA. Tijdens wedstrijden, georganiseerd door de UEFA mocht een ploeg maar drie buitenlanders opstellen met daarnaast twee 'geassimileerde' spelers.²¹⁸ Dit waren spelers die gedurende vijf seizoenen onafgebroken in het land van de club hadden gespeeld, waarvan drie jaren in jeugdopleiding.²¹⁹ Het Hof stelde dat het van geen belang was dat de bestreden maatregel geen betrekking had op de indiensttreding van de speler "aangezien deelneming aan deze wedstrijden de essentie van de activiteit van een beroepsspeler is, is het duidelijk, dat een regeling die deze deelneming beperkt, ook de werkgelegenheid voor de betrokken speler beperkt."²²⁰

De betrokken partijen poogden de nationaliteitsclausule te rechtvaardigen op tal van gronden. Een rechtvaardigingsgrond die in eerste instantie werd weerhouden was het competitief evenwicht tussen de clubs.²²¹ Deze doorstond de proportionaliteitstoets echter niet, aangezien de bestreden maatregel dit doel niet kon verwezenlijken.²²²

Uit deze rechtvaardigingsgronden blijkt een eerste maal dat het legitiem belang in een horizontale situatie kan ingevuld worden op een speciale wijze die eigen is aan de sportsector. Waar voorheen rechtvaardigingsgronden van algemeen belang een traditionele invulling kenden, erkent het Hof hier een sportspecifieke rechtvaardigingsgrond als een legitiem belang. Dit is waar Adv.Gen. TRSTENJAK op alludeerde in *Fra.Bo.*²²³ (*supra* 4.1.4)

²¹⁸ J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 82.

²¹⁹ *Ibid.*

²²⁰ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §120.

²²¹ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §125; J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 83.

²²² HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §135.

²²³ Adv.Gen. TRSTENJAK in *Fra.Bo.*, §38-39.

Voor zover het de nationaliteitsclausules betreft was dit arrest niets nieuws onder de zon. Het Hof trok hier de lijn van *Walrave & Koch* en *Donà* door. Een belangrijke innovatie daarentegen was de wijze van invulling van de rechtvaardigingsgrond.

KOLPAK, SIMUTENKOV EN KAHVEÇI.²²⁴ In deze drie zaken kwam het in essentie op hetzelfde neer: Een onderdaan van een derde land (niet-EU en niet-EER) (respectievelijk Slovaakse, Rusland en Turkije) beoefent een sport in de competitie van een lidstaat. (respectievelijk handbal in Duitsland, en tweemaal voetbal in Spanje) Deze sportbeoefenaar wordt op een bepaald moment de deelname aan de competitie ontzegd op grond van een nationaliteitsclausule: deelname werd beperkt tot x-aantal spelers van buiten de EU per team.

Een algemene regel kan hier echter niet uit afgeleid worden. In *Kolpak* ging het om een onderdaan van Slovaakse, een land dat indertijd nog geen lid was van de EU maar reeds een Europa-Akkoord had gesloten. Op grond van artikel 38 van dit Akkoord kon KOLPAK aanspraak maken op gelijke behandeling met betrekking tot arbeidsvoorwaarden, beloning of ontslag.²²⁵

Bij *Simutenkov* ging het om een onderdaan van Rusland, een land dat geen toetredingsaspiratie had. Doch oordeelde het Hof dat ook SIMUTENKOV zich op deze gelijke behandeling met betrekking tot arbeidsvoorwaarden, beloning en ontslag kon beroepen op grond van artikel 23 van de Partnerschapsovereenkomst.²²⁶ In geval van de zaak *Kahveçi* was het oordeel hetzelfde. Op grond van artikel 37 van het Aanvullend Protocol bij de Associatieovereenkomst kon KAHVEÇI zich op deze gelijke behandeling beroepen.

Het bleek al uit de vorige alinea, maar het recht uit artikel 45 VWEU is voor deze 'derdelanders' niet integraal van toepassing. Derdelanders die legaal tewerkgesteld zijn kunnen zich slechts op een gelijke behandeling beroepen voor een beperkt aantal rechten namelijk met betrekking tot de arbeidsvoorwaarden, beloning of ontslag.²²⁷

4.2.2 Transferreglementen en -termijnen

BOSMAN. In 4.2.1 kwam het eerste luik van *Bosman* al aan bod dus de feiten zijn bekend. In deze subtitel zal het tweede luik van het arrest besproken worden, namelijk de betwisting van het indertijd geldende transfersysteem. (*supra* 2.2.3)

De regel die stelde dat een beroepsvoetballer slechts in een andere lidstaat kon gaan voetballen mits betaling van een transfervergoeding bemoeilijkte volgens het Hof inderdaad het vrij verkeer van werknemers.²²⁸ De betrokken partijen argumenteerden, alweer, dat dit systeem gerechtvaardigd kon worden en hier riepen ze vier rechtvaardigingsgronden voor in: 1) competitief evenwicht, 2) stimulans voor investering in nieuw talent, 3) organisatie van het voetbal op wereldniveau en 4) de compensatie voor de nieuwe indiensttreding.²²⁹ Ook hier ging het Hof deels

²²⁴ HvJ C-438/00, *Kolpak*, 2003; HvJ C-265/03, *Simutenkov*, 2005; HvJ C-152/08, *Real Sociedad de Fútbol SAD and Nihat Kahveci v. Consejo Superior de Deportes and Real Federación Española de Fútbol*, 2008.

²²⁵ A. VERMEERSCH, *Europese spelregels voor de sport: Overzicht van het Europees Sportbeleid in wording en de toepassing van het Europees recht op sport*, Antwerpen, Maklu, 2009, 250.

²²⁶ Ibid.

²²⁷ J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 84-85.

²²⁸ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §100.

²²⁹ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §105, §111, §113; M. BELOFF, T. KERR, M. DEMETRIOU, R. BELOFF, *Sports Law*, Oxford, Hart Publishing Ltd, 2012, 99.

mee met de opgeworpen rechtvaardigingsgronden, meerbepaald met de eerste twee, maar wees de gronden vervolgens af. Het argument van het sportief en economisch evenwicht om dezelfde reden als bij de nationaliteitsclausule, namelijk dat de maatregel het nagestreefde doel niet bereikt en het argument van het stimuleren van het jong talent omwille van de onzekerheid en het forfaitair karakter van de maatregel.²³⁰

BERNARD.²³¹ Hoewel dit arrest zich uitstekend leent tot diepgaande analyses, is het in het kader van deze thesis niet van belang om dit arrest exhaustief te analyseren. Zijn enkel van belang: de prejudiciële vraag die het Hof beantwoordde en de gehanteerde argumenten om tot dit antwoord te komen.

De prejudiciële vraag die aan de orde was of de destijds geldende maatregelen die bepaalden dat BERNARD bij afloop van zijn opleidingsperiode op straffe van een schadevergoeding verplicht was zijn eerste contract bij de club van opleiding te tekenen een schending uitmaakte van het vrij verkeer van werknemers.²³² Het feit dat deze regelgeving een schending uitmaakte van het vrij verkeer is belangrijk, maar voor deze thesis zijn de overwegingen van het Hof van een veel groter belang.

Het Hof stelde vooreerst vast dat een belemmering van het vrij verkeer voorhanden was.²³³ Vervolgens ging het Hof verder met het bekijken van de rechtvaardigingsgronden waarbij het aanhaalde dat "(...) de aanmoediging van de indienstneming en opleiding van jonge spelers een legitieme doelstelling is."²³⁴ Deze rechtvaardigingsgrond sneuvelde echter bij de proportionaliteitstoets. Het Hof gaf uitdrukkelijk aan, en dit is belangrijk, rekening te moeten houden met de specifieke kenmerken van de sport in het algemeen en voetbal in het bijzonder alsook de sociale en educatieve functie ervan en verwees hierbij expliciet naar artikel 165 VWEU.²³⁵ (*supra* 2.1.2) Gezien deze specifieke kenmerken, en het feit dat clubs het vooruitzicht hebben een opleidingsvergoeding te ontvangen, zou het de clubs inderdaad kunnen aanmoedigen om jong talent op te sporen en op te leiden. Maar deze maatregel moet natuurlijk daadwerkelijk geschikt en evenredig zijn om de doestelling te verwezenlijken, "(...) rekening houdend met de kosten die de opleiding van zowel de toekomstige beroepsspelers als degenen die nooit beroepsspeler zullen worden, voor de clubs meebrengen."²³⁶

In casu, was het bedrag dat Lyon vorderde helemaal niet in verhouding met de gemaakte opleidingskosten, maar had Lyon zich echter gebaseerd op de door hun geleden schade. Deze maatregel was dan ook niet noodzakelijk om het gestelde doel, het vergoed zien van opleidingskosten teneinde jong talent op te leiden, te bereiken.²³⁷

²³⁰ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §107, §109.

²³¹ HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010.

²³² F. HENDRICKX, "De zaak *Bernard* en de geldigheid van opleidingsvergoedingen in de sport" in K. DEKETELAERE, D. D'HOOGHE, A. DRAYE (eds.), *Liber Amicorum Marc Boes*, Brugge, die Keure, 2011, (667), 668.

²³³ HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010, §35.

²³⁴ HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010, §41.

²³⁵ HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010, §40; J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 91.

²³⁶ HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010, §45.

²³⁷ J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 91-92.

LEHTONEN.²³⁸ In deze zaak waren de transfertermijnen die destijds golden in de basketbalsport aan de orde. Het Hof moest zich buigen over de prejudiciële vraag of deze transfertermijnen die het een speler, aangeworven buiten deze gestelde periodes, onmogelijk maken om opgesteld te worden omwille van de integriteit van de competities, een schending van het vrij verkeer van werknemers uitmaakten.

Het Hof stelde inderdaad een beperking op het vrij verkeer vast, aangezien de beroepssporter (hoewel rechtsgeldig in dienst genomen) ervan weerhouden werd deel te nemen aan sportwedstrijden, en dit net de essentie van de activiteit van een beroepssporter uitmaakt.²³⁹

Bij het vaststellen van een rechtvaardigingsgrond, achtte het Hof het nagestreefde doel, namelijk het regelmatig verloop van sportwedstrijden verzekeren, een legitiem doel.²⁴⁰

Het dient echter opgemerkt te worden dat de termijnen niet gelijk waren voor Europese onderdanen en niet-EU spelers. Voor de spelers buiten de EU was de termijn een maand langer. Het Hof liet deze discrepantie ter beoordeling over aan de nationale rechter, maar merkte op dat een rechtvaardiging enkel mogelijk was omwille van objectieve redenen uitsluitend met betrekking tot de sport.²⁴¹

4.2.3 Selectiecriteria

DELIÈGE.²⁴² Hoewel in dit arrest het vrij verrichten van diensten aan de orde was, zijn de implicaties van het arrest extrapoleerbaar naar het vrij verkeer van werknemers.

De selectiecriteria van de Belgische judofederatie werden in vraag gesteld, omdat DELIÈGE niet geselecteerd was, en hierdoor aanzienlijk minder kans maakte op deelname aan de eerstvolgende Olympische Spelen,

Het Hof achtte de selectiecriteria niet in strijd met het vrij verkeer van diensten, omdat "(...) ook al leiden selectieregels zoals die in de hoofdgedingen aan de orde zijn, onvermijdelijk tot een beperking van het aantal deelnemers aan een toernooi, een dergelijke beperking, inherent is aan de het verloop van een internationale sportwedstrijd op topniveau, die noodzakelijkerwijs de vaststelling van bepaalde regels of bepaalde selectiecriteria impliceert."²⁴³

Met de woorden 'inherent' en 'noodzakelijkerwijs' dicht het Hof de sport kennelijk een belangrijke rol toe wanneer het aankomt op beoordeling van een vermeende schending. VERMEERSCH merkte overigens terecht op dat het Hof bij dit arrest de rol van de sportfederaties terug op de voorgrond plaatste in tegenstelling tot vroeger gewezen sportarresten.²⁴⁴

²³⁸ HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000.

²³⁹ HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000, §49-50.

²⁴⁰ HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000, §53.

²⁴¹ HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000, §59-60.

²⁴² HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Deliège*, 2000.

²⁴³ HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Deliège*, 2000, §64.

²⁴⁴ A. VERMEERSCH, *Europese spelregels voor de sport: Overzicht van het Europees Sportbeleid in wording en de toepassing van het Europees recht op sport*, Antwerpen, Maklu, 2009, 345-346.

4.3 Tussenbesluit

De besproken arresten verduidelijken het een en ander wat betreft de invulling van de basisvoorwaarden om artikel 45 VWEU te kunnen toepassen, maar ook wat betreft de attitude van het Hof en de Europese Unie ten aanzien van de sport.

Met betrekking tot de economische activiteit werd in *Walrave & Koch* de toon gezet, en deze bleef onveranderd tot en met *Bernard*. De economische activiteit is van cruciaal belang, en het is maar wanneer dit kenmerk niet aanwezig is dat het Hof niet bevoegd is om sportaangelegenheden te beoordelen. (Kleine nuance: puur sportieve regels, zoals de spelregels behoren ook niet tot de bevoegdheid van het Hof²⁴⁵)

Zoals al aangehaald werd in 4.1 is het hebben van de nationaliteit van één der lidstaten slechts in beginsel een vereiste. Het Hof week hier namelijk vanaf in de hoger genoemde zaken *Kolpak*, *Simutenkov* en *Kahveçi*. Ook op basis van Akkoorden met de Unie kunnen 'derdelanders', in beperkte mate weliswaar, dus genieten van het recht van vrij verkeer van werknemers.

Nog belangrijker is de wijze waarop het Hof de sportgerelateerde aangelegenheden benadert. Doorheen de verschillende uitspraken van het Hof kan men een zekere trend van 'sportspecificiteit' vaststellen. In *Bernard* had het Hof echter de kans om een algemeen uitzonderingsstatuut voor de sport te erkennen, aangezien het het eerste sport-arrest was na de invoering van het sportartikel 165 VWEU. Het Hof hield hier slechts rekening mee bij de beoordeling van de proportionaliteit en bevestigde dus impliciet haar vorige rechtspraak door een 'zekere specificiteit' te onderkennen zonder een algemene uitzondering in het leven te roepen.²⁴⁶

De sportspecifieke benadering van het Hof kent een tweedeling, naargelang de in het geding zijnde regels. Enerzijds heeft men de regels die puur sportief van aard zijn (de regels van het spel). Deze vallen volledig buiten het toepassingsgebied van het Unierecht. (*supra*) Anderzijds heeft men de regels die wel onder het toepassingsgebied van het Unierecht vallen, maar waar het Hof een 'zachte' toepassing maakt van het Unierecht met bijbehorende rechtvaardigingsgronden. PARRISH ziet een beoordelingskader vorm krijgen dat volgt uit de arresten van het Hof.²⁴⁷ Ik breng hier een kleine verandering in, en laat de tweede stap samenvallen met de eerste. Ten eerste beoordeelt het Hof de al dan niet economische activiteit van de kwestie. Dit is sinds *Walrave* onveranderd gebleven. (*supra*) Indien de activiteit niet economisch van aard is blijft het Unierecht buiten toepassing, indien het wel van economische aard is gaat men verder in het toetsingskader. Wanneer het om (semi-)professionele sportbeoefening gaat, zal de activiteit bijna altijd een economisch karakter hebben. Slechts in gevallen van 'puur sportief belang' zoals de samenstelling van een nationaal team, zal de professionele activiteit waarop de maatregel betrekking heeft als niet-economisch aangemerkt worden. Het is om deze zeer beperkte uitzondering op het economisch karakter van professionele sportbeoefening dat ik van mening ben dat de toets van PARRISH slechts uit drie delen bestaat.

²⁴⁵ A. VERMEERSCH, *Europese spelregels voor de sport: Overzicht van het Europese Sportbeleid in wording en de toepassing van het Europees Recht op sport*, Antwerpen, Maklu, 2009, 313 e.v.

²⁴⁶ HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010, §40; J. MAESCHALK, A. VERMEERSCH, K. DE SAEDELEER, *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 92.

²⁴⁷ R. PARRISH, S. MIETTINEN, *The Sporting Exception in European Union Law*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2008, 100-101.

Ten tweede is er de beoordeling van de maatregelen die niet op één van bovenstaande uitzonderingen kon rekenen, zijnde maatregelen die onder het begrip van economische activiteit vallen maar niet op de uitzondering van het puur sportieve belang kunnen rekenen. In deze fase gaat het Hof na of de betrokken maatregel geen belemmering of beperking op het vrij verkeer uitmaakt omwille van het inherente karakter ten aanzien van de sport.²⁴⁸ Het Hof analyseert hier impliciet de proportionaliteit van de vermeende inherente regel met betrekking tot de fundamentele vrijheid. Maakt de regel een beperking op het vrije verkeer uit en is het niet inherent aan de sport, dan kan overgegaan worden naar de derde fase.

Tot slot is er de derde fase waar de maatregelen die economisch van aard zijn, doch niet van puur sportief belang en niet inherent aan de organisatie van de sport, en die een belemmering of beperking op het vrij verkeer uitmaken, aan bod komen. Hier wordt naar rechtvaardigingsgronden gezocht, en het is ook hier dat de sportspecificiteit extra in de verf wordt gezet. Normaliter zijn de objectieve rechtvaardigingsgronden enkel weggelegd voor indirecte en non-discriminatoire maatregelen, maar het Hof heeft deze rechtvaardigingsgronden in sportaangelegenheden ook toegestaan in direct discriminatoire gevallen zoals in *Bosman* het geval was.²⁴⁹

Besloten kan worden dat het algemeen regime van het vrij verkeer van werknemers slechts de fundering vormde waarop het Hof van Justitie haar sportrechtspraak aangaande vrij verkeer van werknemers gebouwd heeft, en dat deze sportrechtspraak gekenmerkt wordt door een speciale, specifieke benadering zonder een volledig uitzonderingsregime te zijn.

²⁴⁸ HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Delière*, 2000, §64.

²⁴⁹ HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995, §125.

5. THIRD-PARTY OWNERSHIP IN HET LICHT VAN VRIJ VERKEER

Bij het vooronderzoek van deze thesis had ik voornamelijk één situatie voor ogen als ik dacht aan een mogelijke belemmering van het vrij verkeer van werknemers door TPO, namelijk de kern van de praktijk: het investeringsfonds dat druk gaat uitoefenen bij de transfer van een speler, waardoor diens vrije keuze van toekomstige werkgever mogelijk in het gedrang kwam. Maar naarmate het onderzoek vorderde, moest ik ook een tweede situatie onderkennen die op een geheel andere wijze het recht op vrij verkeer van werknemers onder spanning zette: de ongelijke situatie in Europa waarbij in sommige landen TPO verboden was en in andere landen niet waardoor de toegang tot de markt van die landen waar TPO verboden was mogelijkwerwijze bemoeilijkt werd voor de voetballers.

In dit hoofdstuk zullen dan ook beide situaties geanalyseerd worden in het licht van het vrij verkeer van werknemers. In hoofdstuk 5.1 zal echter enkel de Engelse situatie bekeken worden, en dus niet de Franse en de Poolse, om vier redenen: ten eerste omdat de anti-TPO beweging echt op gang is gekomen in Engeland in de nasleep van de TEVEZ-affaire, ten tweede omdat het doel van de Franse regelgeving identiek is aan de Engelse, ten derde omdat de Poolse taal mij vreemd is en ten vierde omdat de thesis gebonden is aan een beperking qua omvang.

5.1 Discrepantie tussen Engeland en de rest van Europa

Aangezien in Engeland op drie niveaus werd opgetreden tegen TPO zullen, met het oog op de overzichtelijkheid, enkel de reguleringen van de PL onderzocht worden.

Zoals ondertussen geweten is, kwamen de maatregelen in Engeland tot stand in nasleep van de TEVEZ-affaire. Hier had een derde partij namelijk een expliciet recht om het contract tijdens eender welke transferperiode eenzijdig te verbreken om de speler zodoende van club te laten veranderen.²⁵⁰ De Engelse bevoegde instanties maakten hier een einde aan door het invoeren van de regels U.39, U.40 en I.7 in het *PL Handbook*, zoals uiteengezet in hoofdstuk 3.5.1.²⁵¹

Door middel van deze artikelen konden voetballers die op enige wijze gebonden waren door een TPO-contract niet aan de slag in de Engelse competities, tenzij de Engelse voetbalclubs naar waar de voetballer getransfereerd zou worden, akkoord gingen met het uitkopen van alle belangen die niet aan de transfererende club toebehoorden waardoor de voetballer in kwestie vrij van *third party investment* zou zijn.

²⁵⁰ L. VILLAS-BOAS PIRES, "Third Party Ownership: to ban or not to ban?", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/third-party-ownership-to-ban-or-not-to-ban>.

²⁵¹ Art. U.40 *PL Handbook 2014/2015*: 'In respect of a player whom it applies to register as a Contract Player, a Club is permitted to make a payment to buy out the interest of a person or entity who, not being a Club or club, nevertheless has an agreement either with the club with which the player is registered, or with the player, granting it the right to receive money from a new Club or club for which that player becomes registered. Any such payment which is not dependent on the happening of a contingent event may be made either in one lump sum or in instalments provided that all such instalments are paid on or before the expiry date of the initial contract between the Club and the player. Any such payment which is payable upon the happening of a contingent event shall be payable within 7 days of the happening of that event.'

Art.I.7 *PL Handbook 2014/2015*: 'No Club shall enter into a contract which enables any other party to that contract to acquire the ability materially to influence its policies or the performance of its teams in League Matches, any matches in the Professional Development Phase Games Programme or the Professional Development Leagues (as those terms are defined in the Youth Development Rules) or in any of the competitions set out in Rule L.9.'

We hebben dus een reglement dat de toegang van bepaalde voetballers tot de Engelse competitie beperkt, tenzij aan de voorwaarde dat de toekomstige Engelse club alle belangen uitkoopt, voldaan is. Het doel van deze maatregel was om het beleid van clubs te vrijwaren van invloeden van derde partijen en aldus de integriteit van het spel en het correcte verloop van competities waar Engelse clubs aan deelnamen te garanderen.²⁵²

Het is duidelijk dat door deze maatregel het voor komt dat voetballers niet naar de gewenste Engelse club kunnen verkassen omwille van deze extra vereiste. Hoewel deze situaties niet snel in de media zullen verschijnen, kan wel het een en ander afgeleid worden uit de geslaagde transfers. Zo lag MANGALA onder contract bij de Portugese club FC Porto en had een derde partij een belang in zijn toekomstige transfer. In de zomer van 2014 verhuisde hij naar de Engelse club Manchester City, niet alleen voor een ongekend hoog bedrag voor een verdediger, maar bleek ook dat de onderhandelingen in januari 2014 al gaande waren maar er geen akkoord kon bereikt worden. Uiteindelijk geraakte de deal dus rond in de zomer van 2014, maar ook met horten en stoten aangezien Manchester City al enige tijd voor de uiteindelijke deal een promotiefilmpje met MANGALA had uitgezonden, om deze kort daarna weer van de website te verwijderen.²⁵³

De inhoud, het doel en de consequenties van de desbetreffende maatregel zijn bekend. Nu kan overgegaan worden tot de toets van de maatregel in het licht van het vrij verkeer van werknemers.

De situatie doet zich voor waarbij een sportorganisatie een maatregel heeft uitgevaardigd waarvan de verzoenbaarheid met artikel 45 VWEU in vraag wordt gesteld.

De eerste vraag die gesteld dient te worden is of de sportorganisatie hiervoor ter verantwoording kan geroepen worden. Dit is zeker mogelijk aangezien in vroegere rechtspraak (*Walrave & Koch, Bosman*)²⁵⁴ de horizontale directe werking van artikel 45.1 VWEU reeds erkend werd.

Een andere vraag is of de maatregel op direct of indirecte wijze discrimineert dan wel helemaal niet discrimineert. De maatregel discrimineert niet op directe wijze aangezien geen criterium van nationaliteit gehanteerd wordt. Van discriminatie op indirecte wijze is ook geen sprake aangezien het gehanteerd criterium noch als doel noch als effect heeft dat voetballers van een bepaalde nationaliteit van de Engelse markt worden weggehouden.

De voorliggende maatregel is dus niet discriminatoir van aard, daar het determinerend element de aanwezigheid van een TPO-contract is, en zoals bleek uit hoofdstuk 4.1.2 kunnen deze maatregelen ook verboden zijn wanneer zij de uitoefening van het vrij verkeer bemoeilijken of minder aantrekkelijk maken.²⁵⁵ Denk hierbij maar aan afgeketste deals wegens de extra vereiste, of de aanslepende onderhandelingen vanwege de extra partij aan tafel. (voorbeeld van MANGALA)

Artikel 45.1 VWEU kan dus ingeroepen worden voor de nationale rechter in het kader van de betwisting van een door een private instantie uitgevaardigde maatregel. Rest nu enkel nog het

²⁵² Art.I.7 PL Handbook 2014/2015 jo. Art. L.9 PL Handbook 2014/2015,

<http://www.premierleague.com/content/dam/premierleague/site-content/News/publications/handbooks/premier-league-handbook-2014-15.pdf>.

²⁵³ X., "Eliaquim Mangala: Man City sign Porto Defender for £32m", BBC Sport Football, <http://www.bbc.com/sport/0/football/28280454>.

²⁵⁴ HvJ C-36/74, *Walrave & Koch*, 1974; HvJ C-415/93, *Bosman*, 1995.

²⁵⁵ HvJ C-19/92, *Kraus v. Land Baden-Württemberg*, 1993, § 32

overlopen van het toetsingskader zoals naar voren gebracht in *Gebhard*²⁵⁶, in combinatie met het PARRISH-toetsingskader in geval van sportgerelateerde kwesties dat uiteengezet werd in hoofdstuk 4.3 en de 'speciale' rechtvaardigingsgronden uit de sportrechtspraak zoals opgemerkt door Adv.Gen. TRSTENJAK.²⁵⁷

Ten eerste moet nagegaan worden of de maatregel niet discriminatoir van aard is. Dit werd reeds twee alinea's hoger vastgesteld.

Ten tweede is het van belang te weten of de maatregel betrekking heeft op een economische activiteit. Zonder deze vereiste zou de bestreden maatregel immers buiten het toepassingsgebied van het Unierecht vallen. *In casu* heeft de maatregel betrekking op professioneel voetbal waardoor het een economische activiteit behelst.²⁵⁸ De maatregel heeft ook geen betrekking op de samenstelling van nationale teams, waardoor het niet binnen de enge uitzondering van 'puur sportief belang' valt.

Ten derde moet men nagaan of de voorliggende maatregel als 'inherent aan de sport' kan aangemerkt worden, zoals het geval was in *Deliège*.²⁵⁹ M.i. kan het nagestreefde doel van deze maatregel, nl. de onafhankelijkheid van het clubbeleid van derde partijen, de integriteit van het spel en de eerlijkheid van de competitie een inherent kenmerk van de organisatie van een competitie genoemd worden. In *Deliège* waren de selectiecriteria die leidden tot de inperking van het deelnemersveld immers ook inherent aan het verloop van een competitie op topniveau.²⁶⁰ Indien het voorgaande argument niet als 'inherent' weerhouden zou worden, moet overgegaan worden naar de laatste test waarbij de klassieke *Gebhard*-criteria met betrekking tot de rechtvaardigingsgronden en de proportionaliteit in acht genomen worden. De onafhankelijkheid van het clubbeleid van derde partijen, de integriteit van het spel en de eerlijkheid van de competitie waren voor de PL de beoogde doelen toen ze het verbod op TPO inschreven in hun *Handbook*. In navolging van *Lehtonen*²⁶¹, waar een regelmatig competitieverloop als legitiem doel werd aanvaard lijkt het dan ook plausibel dat in voorliggende situatie het nagestreefde doel als legitiem aangemerkt wordt. In dat geval rest enkel de vraag of de genomen maatregel proportioneel is in verhouding met het nagestreefde doel. Dit is een zeer moeilijke balans in het geval van TPO, en zal nogmaals duidelijk blijken in de analyse van TPO in verhouding met artikel 18bis RSTP. De spelers onder TPO worden in beginsel de toegang tot de competitie ontzegd, TENZIJ de belangen van derde partijen worden uitgekocht. Voor een voetballer onder TPO betekent het dus niet *ipso facto* dat hij niet in Engeland aan de slag mag. Door middel van de Engelse regelgeving worden legitieme doelstellingen noodzakelijk voor een eerlijk competitieverloop op een proportionele wijze gerealiseerd in verhouding met het vrij verkeer van werknemers.

De regelgeving zou bij de derde stap reeds in overeenstemming met de Europese wetgeving bevonden kunnen worden. Zelfs als het daar zou falen, dan nog zou het de algemene test doorstaan omdat het een legitieme doelstelling nastreeft op een proportionele wijze gelet op het vrij verkeer van werknemers.

²⁵⁶ HvJ C-55/94, *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, 1995, §37.

²⁵⁷ Adv.Gen. TRSTENJAK in *Fra.Bo.*, §38-39.

²⁵⁸ HvJ C-35/74, *Walrave & Koch*, 1974, §4-5.

²⁵⁹ HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Deliège*, 2000.

²⁶⁰ HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Deliège*, 2000, §64.

²⁶¹ HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000, §53.

5.2 TPO versus 18bis en ter RSTP

Een tweede situatie waar de vrijwaring van het vrij verkeer van werknemers onderzocht zal worden is de invloed die de derde partij uitoefent op het sportieve en/of financiële beleid van de club en bijgevolg indirect op de fundamentele vrijheid van de werknemer, en dit in verhouding met de huidige en toekomstige regels van de FIFA ten aanzien van TPO.

In hoofdstuk 3.6 werden enkele kernbedingen op een rijtje gezet. Hieruit bleek dat de invloed van de derde partij op onder andere het transferbeleid van de club, en bijgevolg de keuze van de toekomstige werkgever van de speler reëel is. Het probleem hierbij is drieërlei: ten eerste komen dergelijke contracten maar weinig aan de oppervlakte. Clubs staan namelijk niet te springen om maar enigszins het risico te lopen een sanctie van de FIFA opgelegd te krijgen en investeerders blijven graag anoniem. Ten tweede bestaat er onduidelijkheid over de invulling van artikel 18bis, m.n. wat ongeoorloofde invloed is. Ten derde zullen bij de contracten waarbij ongeoorloofde invloed wordt vastgesteld de betrokken clubs gesanctioneerd worden, maar blijft het contract nog steeds afdwingbaar! Dus de bedingen die een effect hebben op de bewegingsvrijheid van de speler blijven van kracht. Dit alles maakt dat artikel 18bis RSTP weinig effectief is, en de investeerders creatieve omwegen (blijven) verzinnen.

We hebben gezien dat het vrij verkeer van werknemers horizontale toepassing vindt in de ruimste zin van het woord. (*supra* 4.1.4) *In casu* hindert de investeerder (de private partij) de *market access* van de voetballer en dient dit te gerechtvaardigd worden op grond van het algemeen belang.²⁶² Dit is echter moeilijk hard te maken voor een private partij: de investeerder van het TPO-contract heeft namelijk geen ander oogmerk dan het nastreven van winst. Het Hof was eveneens al duidelijk dat het nastreven van een economisch voordeel niet weerhouden wordt.²⁶³ (*supra* 4.1.4) De enige optie die de investeerder dan nog heeft, is het omvormen van zijn economisch doel in een algemeen rechtsbeginsel om zo een evenwichtsoefening voor te schotelen aan het Hof. De contractuele vrijheid van de investeerder komt hierbij naar voren.

De vraag die zich opdringt is of het uitoefenen van de contractuele vrijheid wel in strijd kan zijn met het vrij verkeer van werknemers? In *Laval*²⁶⁴ poneerde het Hof dat het stakingsrecht, als fundamenteel recht, niet buiten het toepassingsgebied van het Unierecht valt.²⁶⁵

In casu is ook een fundamenteel recht, de contractuele vrijheid, aan de orde waardoor het Unierecht naar analogie kan toegepast worden.

Het is duidelijk dat de analyse in dit geval niet het stramien van de beoordeling van de Engelse regelgeving zal volgen. Onder titel 5.1 was een reglement strekkende tot collectieve regeling van arbeid in loondienst aan de orde "(...) *that was liable to hinder market access.*"²⁶⁶ Het voorliggende geval echter, is uiteindelijk een evenwichtsoefening tussen een fundamenteel recht en een fundamentele vrijheid.

²⁶² H. SCHEPEL, "Freedom of Contract in Free Movement Law: Balancing Rights and Principles in European Public and Private Law", ERPL 2013, (1211) 1216.

²⁶³ HvJ C-35/98, *Staatsecretaris van Financiën v. BGM Verkoopijzen*, 2000, §48; HvJ C-260/04, *Commissie v. Italië*, 2007, §35.

²⁶⁴ HvJ C-341/05, *Laval*, 2007.

²⁶⁵ HvJ C-341/05, *Laval*, 2007, §89-95.

²⁶⁶ HvJ C-19/92, *Kraus v. Land Baden-Württemberg*, 1993, § 32.

Adv.Gen. TRSTENJAK staat een dubbele proportionaliteitstest voor om te bepalen wat het juiste evenwicht is tussen conflicterende rechten en vrijheden.²⁶⁷ (*supra* 4.1.3) Door middel van deze test zal dan ook een afweging gemaakt worden in het voorliggende geval tussen de contractuele vrijheid van de investeerder (fundamenteel recht ex art. 16 EUHFR) en het recht op vrij verkeer van de voetballer (fundamentele vrijheid ex art.45 VWEU; art.15 EUHFR).

De uitoefening van de contractuele vrijheid leidt door het drievoudig probleem in bepaalde gevallen tot een beperking op het vrij verkeer van de werknemer. De beperking op deze fundamentele vrijheid moet in eerste instantie geschikt en noodzakelijk zijn om de contractuele vrijheid uit te oefenen. Dat is het hoegenaamd niet. De 'buy sell clause' lijkt op het eerste zicht geen last mee te brengen voor de vrijheid van de speler, daarom een herinnering aan de beweegreden van de club die een TPO-contract aangaat (*supra* 3.2.1; 3.6): clubs die in financiële moeilijkheden verkeren, zullen toevlucht zoeken tot een TPO-contract. Dat de investeerders dan beweren dat clubs effectief een keuze hebben om de speler te behouden door de economische rechten terug te kopen is hypocriet. Hadden ze deze financiële middelen in eerste instantie gehad, dan was het wellicht nooit tot een TPO-overeenkomst gekomen.

De contractvrijheid kan dan ook uitgeoefend zonder een 'buy sell clause', om zodoende het recht op vrij verkeer te vrijwaren. Het is echter omwille van de onderliggende economische motivatie dat investeerders niet staan te popelen om dergelijke clausules effectief uit het contract te laten.

De kritische lezer merkt nu wellicht op dat artikel 18bis RSTP er toch net op gericht is om dergelijke clausules te verbieden. Dat klopt, maar hierbij dient gewezen te worden op het eerder aangehaald drievoudig probleem: 1) TPO-contracten zijn weinig tot niet openbaar, 2) onduidelijkheid over de interpretatie en reikwijdte van het artikel en 3) de grote lacune in 18bis RSTP waarbij clubs wel gesanctioneerd worden, maar het contract en dus de invloed van de derde partij blijft voortbestaan. M.i. staat de uitoefening van de contractvrijheid niet in verhouding met het recht van het vrij verkeer van werknemers. Bijgevolg maakt de uitoefening van de contractvrijheid dan ook een verboden beperking uit op het vrij verkeer van werknemers.

Dan is 18ter RSTP in dat opzicht een welkome vernieuwing, aangezien met dit artikel TPO volledig verbannen wordt.²⁶⁸ Volledigheidshalve wordt hier het tweede deel van de dubbele proportionaliteitstoets doorgevoerd. Een beperking op de contractvrijheid van de investeerder is maar gerechtvaardigd als dit geschikt, noodzakelijk en evenredig is om de fundamentele vrijheid van de voetballer te waarborgen. Geschikt en noodzakelijk is het absoluut: zonder 18ter zou men namelijk terugvallen op 18bis. Of het evenredig is, is een moeilijkere kwestie. De vraag die beantwoord moet worden is of de invoering van artikel 18ter RSTP niet verder gaat dan nodig was om het vrij verkeer van werknemers te vrijwaren. Indien de drie bovengenoemde problemen

²⁶⁷ AG TRSTENJAK in HvJ C-271/08, *Commissie v. Duitsland*, 2010, §190: "Het juiste evenwicht tussen grondrecht en fundamentele vrijheid in geval van botsing is namelijk enkel gewaarborgd wanneer de beperking van een fundamentele vrijheid door een grondrecht niet verder mag gaan dan ter verwezenlijking van het grondrecht geschikt, noodzakelijk en evenredig is. Omgekeerd mag echter ook de beperking van een grondrecht door een fundamentele vrijheid niet verder gaan dan ter verwezenlijking van de fundamentele vrijheid geschikt, noodzakelijk en evenredig is."

²⁶⁸ Art. 18ter.1 FIFA RSTP 2015, http://resources.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/55/56/41/regulationsonthestatusandtransferofplayersapril2015e_neutral.pdf: "No club or player shall enter into an agreement with a third party whereby a third party is being entitled to participate, either in full or in part, in compensation payable in relation to the future transfer of a player from one club to another, or is being assigned any rights in relation to a future transfer or transfer compensation."

zouden opgelost worden, zou het voortbestaan van TPO misschien verzoend kunnen worden met het vrij verkeer van werknemers. VILLAS-BOAS PIRES reikt een niet-limitatieve lijst met mogelijke oplossingen aan²⁶⁹ (*supra* 3.4.3):

- De creatie van een entiteit waar alle TPO-contracten moeten neergelegd worden.
- Deze neerlegging houdt een exhaustieve informatieverplichting in betreffende de begunstigen van de economische rechten.
- Zonder de goedkeuring van deze entiteit kan geen ITC afgeleverd worden.
- Deze entiteit houdt eventuele invloeden van investeerders nauwlettend in de gaten.
- De betrokken speler moet zijn toestemming geven aan het TPO-contract, zonder deze toestemming blijft het contract zonder gevolg.
- Economische rechten van minderjarige spelers kunnen geen voorwerp van TPO zijn.

In een ideale wereld zou door middel van deze suggesties de contractvrijheid van de investeerder minimaal ingeperkt worden, terwijl het recht op het vrij verkeer van de werknemer behouden blijft. In een ideale wereld, omdat het maar de vraag is of het praktisch haalbaar is om voor elk TPO-contract in de gaten te blijven houden of er al dan niet een te grote invloed wordt uitgeoefend. Bovendien heeft de FIFA niet de jurisdictie om bepaalde clausules opgenomen in een contract nietig te verklaren.

Daarbovenop komt het probleem van de 'extra-contractuele' invloeden: het soort invloed dat niet contractueel bepaald is, maar toch achter de schermen wordt uitgeoefend. Dit gebeurt ongetwijfeld en om dit te bestrijden, moeten we uitgaan van de premisse dat alle investeerders er intrinsiek op uit zijn om de winst te maximaliseren waarbij het doel de middelen heiligt. Hoe kort door de bocht deze premisse ook mag lijken, is het toch onontbeerlijk om het vrij verkeer van werknemers op een succesvolle wijze te vrijwaren van TPO.

De FIFA kon m.i. dan ook geen minder verregaande maatregel nemen omwille van het feit dat het geen bevoegdheid heeft om bepaalde clausules nietig te verklaren, en de lacune die 18bis in zich droeg zodoende zou blijven voortbestaan. Bewijs hiervoor kan teruggevonden worden in artikel 18ter vijfde lid waar de overgangsmaatregelen transparantievereisten opleggen zoals voorgesteld door VILLAS-BOAS PIRES:

*"By the end of April 2015, all existing agreements covered by paragraph 1 need to be recorded within the Transfer Matching System (TMS). All clubs that have signed such agreements are required to upload them in their entirety, including possible annexes or amendments, in TMS, specifying the details of the third party concerned, the full name of the player as well as the duration of the agreement."*²⁷⁰

De FIFA moest zich dus noodzakelijkerwijs beperken tot de transparantievereiste bij de overgangsmaatregelen.

²⁶⁹ L. VILLAS-BOAS PIRES, "Third-Party Ownership: to ban or not to ban?", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/third-party-ownership-to-ban-or-not-to-ban>.

²⁷⁰ Art.18ter.5 FIFA RSTP 2015.

Ik ben dan ook van mening dat de contractvrijheid van de investeerder in wanverhouding stond met de vrijwaring van het vrij verkeer van de werknemer in de situatie voorafgaand aan 18ter omdat de investeerder zijn recht op een minder schadelijke manier kon uitoefenen.

Wat betreft de situatie zoals die zich nu voor doet na het algemeen verbod van de FIFA: gezien de onwaarschijnlijkheid dat investeerders hun voordelige positie dankzij bijvoorbeeld *'buy sell clauses'* willen opgeven, 'extra-contractuele' invloeden niet puur hypothetisch zijn en de FIFA geen effectievere middelen heeft om de kwalijke gevolgen van TPO op het vrij verkeer van werknemers in te perken, ben ik bijgevolg van mening dat de balans tussen de contractuele vrijheid en het vrij verkeer van werknemers in het voordeel van de laatste moet doorslaan.

6. CONCLUSIE

Intussen is het verbod op TPO ingegaan en resten enkel nog de overgangsmaatregelen. Daarmee is het laatste nog niet gezegd aangezien zowel Spanje, Portugal als de investeringsmaatschappij *Doyen Sports* een klacht hebben ingediend tegen de ban. Ook hebben UEFA en FIFPro een klacht ingediend bij de Europese Commissie om de ban net juridische ruggensteun te geven.

In het verleden meende de FIFA oppermachtig te zijn, maar het heeft in de loop der jaren haar meerdere moeten erkennen in de Europese Unie. Zo kwam in hoofdstuk 2.2.3 naar voren dat de FIFA haar transfersysteem heeft herzien onder druk van het Hof van Justitie en de Europese Commissie.²⁷¹ De relatie tussen de sportwereld (de voetbalwereld in het bijzonder) en de Europese Unie heeft de uitzonderlijke doctrine van sportspecificiteit gecreëerd wanneer het aankomt op het beantwoorden van prejudiciële vragen. Zo worden sportspecifieke rechtvaardigingsgronden nu als legitiem geacht waar normaliter de rechtvaardigingsgrond aan het algemeen belang moest voldoen. Dankzij deze ontwikkeling en het alsmaar uitbreidend personeel en materieel toepassingsgebied van artikel 45 VWEU is een analyse van de reglementen van de Engelse sportorganisatie PL en van de TPO-praktijk in verhouding met de FIFA-regelgeving mogelijk geworden.

Deze thesis trachtte een antwoord te geven op de vraag of het vrij verkeer van werknemers het best verzekerd kon worden door het bannen, reguleren dan wel het toelaten van TPO. Daarbij is in hoofdstuk 3.4 gezocht naar argumenten voor en tegen TPO en is bijzondere aandacht geboden in hoofdstuk 5 aan de argumenten die met het vrij verkeer van werknemers te maken hadden. Om een volledig antwoord op deze vraag te kunnen geven zijn twee onderscheiden situaties geanalyseerd geweest. Enerzijds was de Engelse regelgeving aan de orde die mogelijkwerwijs het vrij verkeer van de voetballer beperkte, en anderzijds de uitoefening van de TPO-praktijk waarbij investeerders invloed konden uitoefenen die mogelijkwerwijs de vrije keuze van de voetballer voor een nieuwe werkgever in de weg stond.

Uit de eerste situatie volgde het besluit dat de regelgeving niet in strijd is met het vrij verkeer van werknemers op basis van de sportspecifieke rechtvaardigingsgrond geponeerd in *Deliège*: het opleggen van maatregelen ter vrijwaring van de eerlijkheid van de competitie en het onafhankelijk beleid van de clubs die leiden tot een bemoeilijkte *market access*, is 'inherent' aan de organisatie van een topcompetitie.²⁷² Zelfs al zou het tot de laatste stap gekomen zijn in het toetsingskader, dan nog zou de maatregel niet in strijd met het vrij verkeer bevonden zijn geweest vanwege de sportspecifieke rechtvaardigingsgronden (De onafhankelijkheid van het clubbeleid van derde partijen, de integriteit van het spel en de eerlijkheid van de competitie) en de proportionele toepassing ervan.²⁷³ Aansluiting bij een Engelse club kon namelijk alsnog indien alle belangen van derde partijen uitgekocht werden.

²⁷¹ J-C. DROLET, "Extra Time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?" in S. GARDNER, R. PARRISH, R.C.R. SIEKMANN (eds.), *EU, Sport, Law and Policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, (167), 170.

²⁷² HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Deliège*, 2000, §64.

²⁷³ Zie in dit verband HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000, §53.

In de tweede situatie werd zowel de situatie voor als na de inwerkingtreding van de totale ban op TPO geanalyseerd. In dit geval kwam het neer op een afweging tussen het fundamenteel recht van contractvrijheid en de fundamentele vrijheid van het recht op vrij verkeer van werknemers. Door middel van de dubbele proportionaliteitstoets werd het evenwicht gezocht.²⁷⁴ De uitkomst was dat in theorie een regulering van TPO door middel van enkele maatregelen die grotere transparantie bieden en de toestemming van de speler een essentiële voorwaarde te maken, een goede oplossing zou zijn. Waarom dan de conclusie dat een volledige ban de beste oplossing is? Regulering van TPO is m.i. niet haalbaar in de praktijk. Creatieve investeerders zullen een weg om de regels heen vinden en bovendien is de FIFA niet de geschikte instantie om de geviseerde clausules nietig te verklaren. Daarbij komt dat de regulering geen oplossing kan bieden voor 'extra-contractuele' invloeden. Een onwenselijke praktijk in het kader van een vrije keuze van een nieuwe werkgever, en om dit te bestrijden moet er uitgegaan worden van de premisse dat alle investeerders er intrinsiek op uit zijn om de winst te maximaliseren waarbij het doel de middelen heiligt. Hoe kort door de bocht deze premisse ook mag lijken, is het toch onontbeerlijk om het vrij verkeer van werknemers op een succesvolle wijze te vrijwaren van TPO.

Aangezien in de eerste situatie de maatregel om TPO uit de Engelse competitie te houden geen schending van het vrij verkeer zou uitmaken omwille van de legitieme doelstellingen en in de tweede situatie de contractuele vrijheid niet in proportie is met de beperking op het vrij verkeer, is de slotsom van deze thesis dat de beslissing van FIFA om TPO te bannen zeker de juiste is. TPO heeft ook zijn merites, maar in het licht van het vrij verkeer van werknemers is mijns inziens het totaal verbod de enige juiste beslissing.

In het licht van deze conclusie waag ik me zelfs aan een prognose voor de komende transferperiode(s): de overgangsmaatregelen bepalen dat de reeds bestaande TPO-contracten blijven bestaan tot deze verlopen zijn. In artikel 18ter derde en vierde lid RSTP staat het volgende te lezen:

*Derde lid: "Agreements covered by paragraph 1 which predate 1 May 2015 may continue to be in place until their contractual expiration. However, their duration may not be extended"*²⁷⁵

*Vierde lid: "The validity of any agreement covered by paragraph 1 signed between 1 January 2015 and 30 April 2015 may not have a contractual duration of more than 1 year beyond the effective date."*²⁷⁶

Gezien de druk van het volledig verbod dat volgt op het verlopen van de contracten, zullen de komende transferperiodes gekenmerkt worden door een significant hogere transferactiviteit. Dit zal dan nogmaals het bewijs zijn dat het volledig verbod de juiste beslissing is geweest.

²⁷⁴ Adv.Gen. TRSTENJAK in HvJ C-271/08, *Commissie v. Duitsland*, 2010, §190.

²⁷⁵ Art. 18ter.3 FIFA RSTP 2015.

²⁷⁶ Art.18ter.4 FIFA RSTP 2015.

BIBLIOGRAFIE

Wetgeving en regelgeving

Internationale en Europese regelgeving

- Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Crime, <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Verdrag betreffende de Europese Unie, Pb.C. 26 oktober 2012, afl. 326, 13.
- Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie, Pb.C. 26 oktober 2012, afl. 326, 47.
- Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie, Pb.C 30 maart 2010, afl. 83, 389.
 - o Raad van de Europese Unie, Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie: Toelichtingen bij het Handvest van de Grondrechten, Pb.C. 14 december 2007, afl. 303, 17.

Nationaalrechtelijke regelgeving

- De Belgische Grondwet.
- Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, https://www.bundestag.de/bundestag/aufgaben/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_01/24512_2. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Code du Sport, <http://codes.droit.org/cod/sport.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 februari 2015)
- Lei N°9.615/98, http://www.planalto.gov.br/ccivil_03/leis/l9615consol.htm. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Real Decreto 1006/1985, <http://www.boe.es/boe/dias/1985/06/27/pdfs/A20075-20077.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

Sportreglementen

- Beheersreglement Benfica Stars Fund, <http://web3.cmvm.pt/sdi2004/fundos/docs/1201RG20090930.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- English Premier League Handbook 2007-2008, <http://www.premierleague.com/content/dam/premierleague/site-content/News/publications/handbooks/premier-league-handbook-2007-08.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- English Premier League Handbook 2014/2015, <http://www.premierleague.com/content/dam/premierleague/site-content/News/publications/handbooks/premier-league-handbook-2014-15.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 februari 2015)
- FIFA Agent Regulation 2008, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/51/55/18/players_agents_regulations_2008.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- FIFA Disciplinary code 2011, <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/50/02/75/discoinhalte.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

- FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players 2014, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/95/83/85/regulationsstatuandtransfer_2014_e_neutral.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
 - o Annexe 5, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/regulations_on_the_status_and_transfer_of_players_en_33410.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players 2015, http://resources.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/55/56/41/regulationonthestatusandtransferofplayersapril2015e_neutral.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- FIFA Statuten 2014, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/02/41/81/55/fifastatuten2014_e_neutral.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Norme Organizzative Interne della FIGC, [http://www.figc.it/Assets/contentresources_2/ContenutoGenerico/84.\\$plit/C_2_ContenutoGenerico_3817_Sezioni_IstSezioni_1_IstCapitoli_6_upffileUpload_it.pdf](http://www.figc.it/Assets/contentresources_2/ContenutoGenerico/84.$plit/C_2_ContenutoGenerico_3817_Sezioni_IstSezioni_1_IstCapitoli_6_upffileUpload_it.pdf). (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Proces-Verbal Bureau de la LFP, 4 maart 2011, <http://www.lfp.fr/uploads/fichiers/LFP.PV.BUR.2011.03.04.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 februari 2015)
- Règlements 14/15 Ligue de Football Professionnel, http://www.lfp.fr/reglements/reglements/2014_2015/reglement_integral.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- *Regulation 48 The Football League 2014/2015*, <http://www.football-league.co.uk/global/section6.aspx>. (laatst geraadpleegd op 3 februari 2015)
- Statuts de la LFP 14/15, http://www.lfp.fr/reglements/statuts/2014_2015/Statuts.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 februari 2015).
- The FA Handbook 2014/2015, <http://www.thefa.com/football-rules-governance/more/rules-of-the-association>. (laatst geraadpleegd op 3 februari 2015)

Rechtspraak

Hof van Justitie

- HvJ C-36/74, *B.N.O. Walrave and L.J.N. Koch v. Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie and Federación Española Ciclismo*, 1974.
- HvJ C-41/74, *Yvonne van Duyn v. Home Office*, 1974.
- HvJ C-48/75, *Jean Noël Royer*, 1976.
- HvJ C-13/76, *Gaetano Donà v. Mario Mantero*, 1976.
- HvJ C-151/78, *Sukkerfabriken Nykøbing*, 1979.
- HvJ, C-53/81, *D.M. Levin v. Staatssecretaris van Justitie*.1982.
- HvJ C-66/85, *Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg*, 1986.
- HvJ C-19/92, *Kraus v. Land Baden-Württemberg*, 1993.
- HvJ C-415/93, *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association v. Bosman*, 1995.
- HvJ C-55/94, *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, 1995.

- HvJ gevoegde zaken C-51/96 en C-191/97, *Deliège*, 2000.
- HvJ C-158/96, *Raymond Kohll v. Union des caisses de maladie*, 1998.
- HvJ C-176/96, *Lehtonen*, 2000.
- HvJ C-35/98, *Staatsecretaris van Financiën v. BGM Verkooijen*, 2000.
- HvJ C-281/98, *Roman Angonese v. Cassa di Risparmio di Bolzano SpA*, 2000.
- HvJ C-368/98, *Abdon Vanbraekel and Others v Alliance nationale des mutualités chrétiennes (ANMC)*, 2001.
- HvJ C-268/99, *Aldona Malgorzata Jany and Others v. Staatssecretaris van Justitie*, 2001.
- HvJ C-438/00, *Kolpak*, 2003.
- HvJ C-482/01, *Orfanopoulos* en C-493/01, *Raffaele Oliveri v. Land Baden-Württemberg*, 2004.
- HvJ C-265/03, *Simutenkov*, 2005.
- HvJ C-260/04, *Commissie v. Italië*, 2007.
- HvJ C-341/05, *Laval*, 2007.
- HvJ C-438/05, *Viking*, 2007.
- HvJ, C-281/06, *Jundt v. Finanzamt Offenburg*, 2007.
- HvJ C-152/08, *Real Sociedad de Fútbol SAD and Nihat Kahveci v. Consejo Superior de Deportes and Real Federación Española de Fútbol*, 2008.
- AG TRSTENJAK in HvJ C-271/08, *Commissie v. Duitsland*, 2010.
- HvJ C-325/08, *Bernard*, 2010.
- AG BOT in HvJ C-399/11, *Melloni*, 2013

Nationale hoven en rechtbanken

- *Eastham v Newcastle Football Club* [1964] Ch. 413.

Sporttribunalen

- CAS 20 augustus 1999, *AEK Athens and SK Slavia Prague / Union of European Football Associations (UEFA)*, CAS 98/200.
- CAS 27 januari 2005, *RCD Espanyol de Barcelona SAD / Club Atletico Velez Sarsfield*, CAS 2004/A/635.

Rechtsleer

(Bijdragen in) boeken

- BARNARD, C., *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*, New York, Oxford University Press, 2007, 643.
- BARNARD, C., PEERS, S. (eds.), *European Union Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 813.
- BELOFF, M., KERR, T., DEMETRIOU, M., BELOFF, R., *Sports Law*, Oxford, Hart Publishing Ltd, 2012, 396.
- BLANPAIN, R., *European Labour Law*, Alphen aan den Rijn, Kluwer Law International, 2014, 1112.
- CHALMERS, D., DAVIES, G., MONTI, G., *European Union Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2014, 1114.
- DASHWOOD, A., WYATT, D., *European Union Law*, Portland, Hart Publishing, 2011, 1110.

- DROLET, J-C., "Extra Time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?" in GARDNER, S., PARRISH, R., SIEKMANN, R.C.R. (eds.), *EU, Sport, Law and Policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, 167-190.
- EDWARD, D., LANE, R., *Edward and Lane on EUROPEAN UNION LAW*, Cheltenham, Edward Elgar Publishing Limited, 2013, 1200.
- FOSTER, N., *Foster on EU LAW*, Oxford, Oxford University Press, 2013, 480.
- GARCIA, B., "The new governance of football: What role for the EU?" in GARDNER, S., PARRISH, R., SIEKMANN, R.C.R. (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, 115-136.
- HENDRICKX, F., "De Krachtlijnen van de FIFA-reglementen: Transfers en Makelaars" in HENDRICKX, F.(ed.), *Transfers en makelaars in de sport: Sport, recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 2002, 7-30.
- HENDRICKX, F., "De zaak Bernard en de geldigheid van opleidingsvergoedingen in de sport" in DEKETELAERE, K., D'HOOGHE, D., DRAYE, A.(eds.), *Liber Amicorum Marc Boes*, Brugge, die Keure, 2011, 667-678.
- MAESCHALK, J., VERMEERSCH, A., DE SAEDELEER, K., *Sportrecht*, Brugge, die Keure, 2013, 320.
- MAESCHALK, J., "Tien Jaar na Datum" in HENDRICKX, F. (ed.), *Transfers en makelaars in de sport: sport, recht en praktijk*, Antwerpen, Intersentia, 2002, 31-43.
- PARRISH R., MIETTINEN, S. *The Sporting Exception in European Union Law*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2008, 297.
- ROBALINHO, M., *Third-Party Ownership of Football Players: Why are the big actors in the football market afraid?*, Booktango, 2013, 86.
- SIEKMANN, R.C.R. "What is Sports Law? A Reassessment of Content and Terminology" in SIEKMANN, R.C.R., SOEK, J. (eds.), *Lex Sportiva: What is Sports Law?*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2012, 359-389.
- VERMEERSCH, A., *Europese spelregels voor de sport: Overzicht van het Europees Sportbeleid in wording en de toepassing van het Europees recht op sport*, Antwerpen, Maklu, 2009, 542.
- VERMEERSCH, A., "Europese spelregels gelden ook voor sport: de toepassing van Europees recht op sport" in SCHEERDER, J., *Europa in beweging: Sport vanuit Europees perspectief*, Gent, Academia Press, 2007, 51-84.
- WATHELET, M., "Sport Governance and EU Legal Order: Present and Future" in GARDNER, S., PARRISH, R., SIEKMANN, R.C.R. (eds.), *EU, sport, law and policy: Regulation, Re-regulation and Representation*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, 57-78.
- WOODS, L., WATSON, P., *Steiner & Woods EU Law*, Oxford, Oxford University Press, 2014, 721.

Bijdragen in tijdschriften

- ABATAN, E., "An overview of Third Party Ownership in European Professional Football", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 22-32, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/26/zoomed>.
- ANDREWS, D., "Third Party Ownership: Risk or reward?", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 33-37, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/3/zoomed>.
- BASEDOW, J., "Freedom of Contract in the European Union", ERPL 2008, 901-923.
- COUSE, C., "The International Transfer System and the Principle of Specificity of Sport", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 75-80, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/3/zoomed>.
- DAVIES, C., "Football's transfer system post-Bosman: freedom of movement for players versus football's financial future?", E.C.L.R. 2014, 8-15.
- DE DIOS CRESPO PEREZ, J., "A review of Third Party Ownership: Where do we go from here?", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 45-49, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/41/zoomed>.
- DE VRIES, S.A., "Balancing Fundamental Rights with Economic Freedoms According to the European Court of Justice", Utrecht Law Review 2013, 169-192.

- GARCIA, B., "From regulation to governance and representation: agenda-setting and the EU's involvement in sport", Entertainment and Sports Law Journal 2007, 10-22, <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume5/number1>.
- HENDRICKX, F., "Vrijheid en stabiliteit in voetbalcontracten: de situatie van de speler naar Nederlands en Belgisch arbeidsrecht", SMA februari 2003, 2, 61-74.
- MELERO, V., SORION, R., "The dilemma of third-party ownership of football players", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 41-44, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/41/zoomed>.
- PURDON, J., "Third Party Investment", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 38-40, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/3/zoomed>.
- RECK, A., GEEY, D., "Third-party Ownership & UEFA's FFPR: a Premier League Handicap", Sport & EU Review 2011, 6-12, <http://www.sportandeu.com/wp-content/uploads/2011/12/SportEU-Review-vol-3-no-2-December-2011.pdf>.
- RECK, A., "Third party player ownership: current trends in South America and Europe", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 50-54, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/50/zoomed>.
- SCHEPPEL, H., "Freedom of Contract in Free Movement Law: Balancing Rights and Principles in European Public and Private Law", ERPL 2013, 1211-1230.
- VEIGA GOMES, F., "Third Party Player Ownership, Again!", EPFL Sports Law Bulletin 2012, 63-65, <http://epfl-publications.com/slb10/index.html#/64/zoomed>.
- WILLIAMS, B., "Fate of Third-Party Ownership of Professional Footballers' Rights: Is a complete prohibition necessary?", Tex. Rev. Ent. & Sports L. 2008-2009, Vol. 10.1, 79-101.

Beleidsdocumenten

- PARRISH, R., GARCIA, B., MIETTINEN, S., SIEKMANN, R.C.R., "The Lisbon Treaty and EU Sports Policy", PE 438.607, *Open tender procedure IP/B/CULT/IC/2010-028*, Brussels: European Parliament, 2010, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2010/438607/IPOL-CULT_ET\(2010\)438607_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2010/438607/IPOL-CULT_ET(2010)438607_EN.pdf) (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

Online artikels

TPO-literatuur

- BERRY, R., "R.I.P. TPO: A Guide to FIFA's Ban on Third Party Ownership", <http://www.lawinsport.com/articles/item/r-i-p-tpo-a-guide-to-fifa-s-ban-on-third-party-ownership>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- THATCHER, A., "Your guide to FIFA's Transfer Matching System", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/your-guide-to-fifa-s-transfer-matching-system>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- OCHWADA, S., "Can I own a football player?", <https://snolegal.wordpress.com/category/football/professional-football/economic-rights-professional-football/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- RECK, A., "Do 'buy sell' clauses in Third Party Ownership Agreements Constitute Undue Influence under FIFA'S ART 18BIS?", <http://www.lawinsport.com/blog/argentine-sports-law-blog/item/do-buy-sell-clauses-in-third-party-ownership-agreements-constitute-undue-influence-under-fifa-s-art-18bis>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- VILLAS-BOAS PIRES, L., "Third Party Ownership: to ban or not to ban?", <http://www.lawinsport.com/articles/regulation-a-governance/item/third-party-ownership-to-ban-or-not-to-ban>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

Persberichten

- BELLIOS, A., "Is this man the new Abramovich or is he a front for the real thing?", *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/football/2004/dec/10/newsstory.sport>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- CHAPLIN, M., "Call for ban on Third-party Ownership", <http://www.uefa.org/about-uefa/executive-committee/news/newsid=1906435.html>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- FRANCESCHINI, G., FARAH, R., "Palmeiras confirma acordo por Armero: agente nega e diz ter mais 3 propostas", <http://esporte.uol.com.br/futebol/ultimas-noticias/2010/08/26/palmeiras-confirma-acordo-por-armero-agente-nega-e-diz-ter-mais-3-propostas.jhtm>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- GIBSON, O., "Sepp Blatter Says FIFA Will Ban Third-Party Ownership", *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/football/2014/sep/26/sepp-blatter-fifa-ban-third-party-ownership>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- GIBSON, O., CONN, D., "UEFA Plans Rule Change to Clamp Down on Third-Party Player Ownership", *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/football/2014/sep/23/uefa-third-party-ownership-champions-league>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- KULKARNI, A., "Third-Party Ownership: Ruining Football or Making it Fairer for Smaller Clubs?", *The Hard Tackle*, <http://www.thehardtackle.com/2014/third-party-ownership-in-football-ruining-the-game-or-making-it-fair-for-smaller-clubs/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- LATTUADA, A., "TPO, anche Spagna e Portogallo denunciano la FIFA", <http://www.calciofinanza.it/2015/02/05/tpo-anche-spagna-e-portogallo-denunciano-la-fifa/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- SABINO, A., RIZZO, M., "Neymar Shows Underwear during Barcelona Match and Catches CBF Attention to the World Cup Guidelines", *Folha de S.Paulo*, <http://www1.folha.uol.com.br/internacional/en/sports/worldcup/2014/04/1441465-neymar-shows-underwear-during-barcelona-match-and-catches-cbf-attention-to-the-world-cup-guidelines.shtml>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- SINNOT, J., "Third-Party Owner Rule not 'legitimate' – Bosman Lawyer", *BBC Sport*, <http://www.bbc.com/sport/0/football/15386863>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- TADEO, M., "Neymar 'Investigated for Wrong Underwear Choice' in World Cup Games by FIFA", *The Independent*, <http://www.independent.co.uk/sport/football/international/world-cup-2014-neymar-investigated-for-wrong-underwear-choice-by-fifa-9565966.html>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- VAN HERPE, S., "Speler verplicht om elk jaar van club te veranderen", *Sportmagazine*, <http://sportmagazine.knack.be/sport/voetbal-internationaal/speler-verplicht-om-elk-jaar-van-club-te-veranderen/article-normal-526055.html>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "Blatter wants EU to allow quotas", <http://news.bbc.co.uk/sport2/hi/football/7112767.stm>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "Brazilian Clubs Fight Back in Third-Party Ownership Debate", *SoccerEX*, <http://www.soccerex.com/industry-news/brazilian-clubs-fight-back-in-third-party-ownership-debate/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

- X., "Eliaquim Mangala: Man City sign Porto Defender for £32m", BBC Sport Football, <http://www.bbc.com/sport/0/football/28280454>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "Ethics: Ewecutive Committee Unanimously Supports Recommendation to Publish Report on 2018/2022 FIFA World Cup™ Bidding Process", <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/news/newsid=2494723/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "FIFPro versus Third Party Ownership", <http://www.fifpro.org/en/news/fifpro-versus-third-party-ownership?highlight=WyJ0aGlyZCIsIid0aGlyZCIsInBhcnR5IiwidGhpcmQgcGFydHkiXQ==>. (laatst geraadpleegd op 27 januari 2015)
- X., "La fine della complicità nel calcio", Il Post, <http://www.ilpost.it/2014/05/29/comproprietà-calcio/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "Manchester United: Sporting reveal Marcos Rojo sale 'pressure'", BBC Sport, <http://www.bbc.com/sport/0/football/29474696>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "Third-Party Ownership – A Complex Topic", <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/bodies/congress/news/newsid=2363108/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "TPO: Anche Doyen Group passa all'attacco", <http://www.tifosobilanciato.it/2015/03/23/tpo-anche-doyen-group-passa-allattacco/> (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "UEFA and FIFPro launch complaint against third-party ownership", <http://www.uefa.org/stakeholders/players-unions/news/newsid=2230203.html>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- X., "UEFA and FIFPro team up for EC complaint to keep TPO 'slavery' banned", <http://www.insideworldfootball.com/world-football/europe/16738-uefa-and-fifpro-team-up-for-ec-complaint-to-keep-tpo-slavery-banned>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

Studies

- DELOITTE FOOTBALL MONEY LEAGUE, All to play for, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/sports-business-group/deloitte-uk-deloitte-football-money-league-2014.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- KEA-CDES, Study on the Economic and Legal Aspects of Transfers of Players, januari 2013, <http://ec.europa.eu/sport/library/documents/cons-study-transfers-final-rpt.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- KPMG, Project TPO, 8 augustus 2013, <http://www.ecaeurope.com/eca-research/>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

Websites

- http://www.epfl-europeanleagues.com/lfp_debt_clearance.htm.
- <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/associations.html>.
- <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/president/news/newsid=611299/>.
- <http://www.fifatms.com/en/Data/transfer-windows/>.
- <http://www.fifatms.com/en/>.

Andere

- Open brief aan de FIFA van de 21 clubs uit de Braziliaanse Serie A,
<http://twitdoc.com/view.asp?id=92521&sid=1ZE1&ext=PDF&lcl=TPO-Carta-Aberta.pdf&usr=mottamarcos&doc=137531910&key=key-mps63n5q5ti17rn9twx>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Brief van Jerome Valcke (FIFA Secretaris-Generaal) aan de leden van FIFA d.d. 22 december 2014, getiteld: 'Regulations of the Status and Transfer of Players – third party ownership of players' economic rights (TPO)',
http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/49/57/42/tpocircular1464_en_neutral.pdf. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)
- Doyen Statement, 13 augustus 2014,
<http://www.doyensports.com/en/comunicadodoyen0.pdf>. (laatst geraadpleegd op 3 mei 2015)

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Third-Party Ownership in de voetbalwereld, in het licht van het vrij verkeer van werknemers.

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2015**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Terrasi, Alessio

Datum: **11/05/2015**